

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Zafer YILMAZ

ÖZÇEKİM PAYLAŞIMININ (SELFİE - FOTOĞRAF) SOSYAL MEDYA
KULLANICILARININ BENLİK ALGISI VE BEDEN İMAJINA ETKİSİNDEKİ
ROLÜ

Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Zafer YILMAZ

ÖZÇEKİM PAYLAŞIMININ (SELFİE - FOTOĞRAF) SOSYAL MEDYA
KULLANICILARININ BENLİK ALGISI VE BEDEN İMAJINA ETKİSİNDEKİ
ROLÜ

Danışman

Prof. Dr. Tugay ARAT

Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Zafer YILMAZ'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Radyo Televizyon ve Sinema
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Sedat ŞİMŞEK

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Tugay ARAT

Üye : Prof. Dr. Levent YAYLAGÜL

Tez Başlığı: Özçekim Paylaşımının (Selfie-Fotoğraf) sosyal medya kullanıcılarının
benlik algısı ve beden imajına etkisindeki rolü

Tez Savunma Tarihi : 17./07./2024

Mezuniyet Tarihi : 26/09/2024

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Özçekim paylaşımının (Selfie-Fotoğraf) sosyal medya kullanıcılarının benlik algısı ve beden imajına etkisindeki rolü" adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Zafer YILMAZ

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Zafer YILMAZ
Öğrenci Numarası	202252056801
Anabilim Dalı	Radyo Televizyon Sinema
Programı	Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tugay Arat
Yüksek Lisans Tez Başlığı	ÖZÇEKİM PAYLAŞIMININ (SELFİE - FOTOĞRAF) SOSYAL MEDYA KULLANICILARININ BENLİK ALGISI VE BEDEN İMAJINA ETKİSİNDEKİ ROLÜ
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2406656572
Rapor Tarihi	22.06.2024 - 11:41
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %.2. Alıntılar dahil: %.2,
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 127 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tugay ARAT	
İmza	

İÇİNDEKİLER

GÖRSELLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
SUMMARY.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL MEDYADA ÖZÇEKİM PAYLAŞIM KÜLTÜRÜNÜN BİREYLERİN TOPLUMSAL KİMLİK OLUŞTURMA SÜRECİNE ETKİSİ

1.1	İLGİLİ İNCELEMELER.....	2
1.1.1	Özçekim Çekme ve Paylaşma Fenomeninin Bireylerin Üzerindeki Psikolojik ve Sosyolojik etkileri.....	5
a)	Sosyal Bağlar ve Topluluk Duygusu.....	5
b)	Benlik Algısı ve Beden İmajı	6
c)	Narsistik Eğilimlerin Artışı	7
1.2	KAVRAMLAR VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
1.2.1	Sembolik Etkileşim Teorisi:	9
	Benlik İnşası	10
1.2.2	Goffman'ın Dramaturji Teorisi ve Özçekim Kültürü: Sosyal Medyada Performans ve Kimlik İnşası.....	10
a)	Goffman'ın Hayatı ve Kariyeri	11
b)	Sahne ve Sahne Arkası	11
c)	Rol ve Performans	12
d)	İzlenim Yönetimi.....	12
e)	Toplumsal Maskeler	13
f)	Eleştiriler ve Alternatif Yaklaşımlar.....	14
1.2.3	Görsel İletişim Teorisi ve Görsel Kültür	14
a)	John Berger ve Görme Biçimleri.....	16
1.2.4	İkonografi	17
1.	Ön-İkonografik Tanımlama.....	17
a)	Eserin Fiziksel Özellikleri	18

b) Görsel Unsurların Tanımlanması.....	18
2. İkonografik Analiz.....	18
a) Sembollerin Belirlenmesi:	18
b) Tarihsel ve Kültürel Bağlam:	19
3. İkonolojik Yorumlama	19
4. Toplumsal, Kültürel ve Tarihsel Bağlam:	19
1.2.5 Görsel Algı ve Estetik	20
1.2.6 Roland Barthes ve Modern Mitler	21
a) Güzellik Standartları.....	22
b) Sosyal Statü ve Prestij	22
c) Tüketim Alışkanlıkları.....	23
d) Cinsiyet Rollerini.....	23
e) Yaşam Tarzı ve Eğlence	23
f) Kültürel Semboller	24
g) Kişisel Başarılar.....	24
h) Doğal Güzellik ve Çevre Bilinci	25
i) Sağlık ve Zindelik.....	25
1.2.7 Mitlerin İdeolojik Fonksiyonu.....	25
1.2.8 Mitlerin Doğallaştırılması	26
1.2.9 Charles Sanders Peirce ve İşaretlerin Sınıflandırılması	26
1.2.10 Umberto Eco ve Açık Metinler	27

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ANALİZİNDE KULLANILAN GÖSTERGEBİLİM VE CARL GUSTAV JUNG'UN ARKETİPLERİ

2.1.1 Semiyotik- Göstergebilim	28
2.1.2 Carl Gustav Jung ve Kavramları	30
2.1.3 Bilinç ve Kolektif Bilinçdışı.....	31
2.1.4 Arketip Kavramı	32
2.1.5 Temel Arketipler.....	33
a) Benlik (Self)	33
b) Gölge (Shadow).....	34
c) Anima ve Animus.....	34
d) Anne ve Baba Arketipleri	36
e) Kahraman.....	36

f)	Bilge Yaşlı Adam	37
2.1.6	Arketiplerin Psikolojik ve Kültürel Anlamları	38
a)	Psikolojik Anlamlar.....	38
b)	Kültürel Anlamlar.....	38
2.1.7	Arketiplerin Evrenselliği	39
2.1.8	Jung'un Arketip Teorisinin Eleştirileri	39
a)	Bilimsel Geçerlilik.....	39
b)	Kültürel Bağlam ve Görecelilik.....	39
c)	Psikanalitik Yaklaşımda	40
2.2	İKONOGRAFİ VE SEMİYOTİK UYGULAMALARI	40
	Ön-İkonografik Tanımlama:.....	41
a)	İkonografik Analiz:.....	41
b)	İkonolojik Yorumlama:	41
2.3	ARAŞTIRMA SORULARI.....	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEN SEÇİLMİŞ 3 SOSYAL MEDYA FENOMENİNİN İNSTAGRAM FOTOĞRAFLARINA GÖSTERGEBİLİMSSEL ÇÖZÜMLEME VE JUNG'UN ARKETİPLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRME

3.1	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	44
3.2	ARAŞTIRMANIN AMACI	45
3.3.	ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ VE SINIRLILIKLARI	45
3.4.	VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ VE ANALİZ SÜRECİ.....	46
3.5.	ARAŞTIRMANIN GEÇERLİLİĞİ VE GÜVENİLİRLİĞİ	46
3.6.	ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	47
3.7.	ANALİZVE BULGULAR.....	48
3.8.	DEMET ÖZDEMİR ANALİZLERİ.....	48
3.8.1.	Fotoğrafın Genel Özellikleri.....	49
3.8.2.	Gösterge Analizi	50
3.8.3.	Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	50
a)	Sevgili.....	50
b)	Gölge	50
c)	Persona	51
3.8.4.	Değerlendirme	51

3.9.	FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	52
3.9.1.	Gösterge Analizi	52
3.9.2.	Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	53
a)	Masum	53
b)	Doğa Sever	53
c)	Persona	53
3.9.3.	Değerlendirme	54
3.10.	FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	55
3.10.1.	Gösterge Analizi	56
3.10.2.	Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	56
a)	Gölge	56
b)	Kahraman.....	57
c)	Persona	57
3.10.3.	Değerlendirme	57
3.11.	FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	58
3.11.1.	Gösterge Analizi	58
3.11.2.	Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	59
a)	Gölge	59
b)	Bilge	59
c)	Persona	59
3.11.3.	Değerlendirme	60
3.12.	FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	62
3.12.1.	Gösterge Analizi:	62
3.12.2.	Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	63
a)	Kahraman.....	63
b)	Hilebaz (Trickster).....	64
c)	Persona	64
3.12.3.	Değerlendirme	65
3.13.	HADİSE ANALİZLERİ.....	66
3.13.1.	Fotoğrafın Genel Özellikleri.....	67
3.13.2.	Gösterge Analizi	67
3.13.3.	Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	68
a)	Kahraman.....	68
b)	Öldürücü – Baştan Çıkarıcı Kadın	68

c) Anne	69
d) Gölge	69
e) Persona	69
3.13.4. Değerlendirme	70
3.14. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	71
3.14.1. Gösterge Analizi	72
3.14.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	72
a) Kahraman.....	72
b) Gölge	73
c) Persona	73
d) Sevgili (Lover) Arketipi	73
3.14.3. Değerlendirme	73
3.15. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	75
3.15.1. Gösterge Analizi	75
3.15.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	76
a) Kahraman.....	76
b) Sevilen (Lover).....	76
c) Yenileyici (Rebirth).....	77
d) Gölge	77
e) Büyücü (Magician).....	77
f) Amazon Arketipi	77
3.15.3. Değerlendirme	77
3.16. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLER	79
3.16.1. Gösterge Analizi	79
3.16.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	80
a) Kahraman (hero).....	80
b) Aşık (Lover)	81
c) Siren (Seductress) Arketipi.....	81
d) Güçlü Kadın Arketipi	81
e) Diva Arketipi	81
f) Gölge:	81
g) Kraliçe arketipi	82
3.16.3. Değerlendirme	82
3.17. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ:	83

3.17.1. Gösterge Analizi.....	84
3.17.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	84
a) Kahraman.....	84
b) Vahşi Kadın-Avcı Arketipi.....	85
c) Siren (Seductress) Arketipi.....	85
d) Gölge	85
3.17.3. Değerlendirme	86
3.18. EZHEL ANALİZİ	86
3.18.1. Fotoğrafın Genel Özellikleri.....	87
3.18.2. Gösterge Analizi	87
3.18.3. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	89
a) İsyankâr (Rebel)	89
b) Gölge (Shadow).....	89
c) Savaşçı (Warrior).....	89
d) Şaman (Shaman).....	89
e) Hükümdar Arketipi.....	89
3.18.4. Değerlendirme	90
3.19. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	91
3.19.1. Gösterge Analizi:.....	91
3.19.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	92
a) İsyankâr (Rebel)	92
b) Gizemli Kadın (Mystic) Arketipi	92
c) Savaşçı (Warrior) Arketipi	92
d) Şaman (Shaman) Arketipi	93
e) Trend Belirleyici (Trendsetter) Arketipi.....	93
f) Hilebaz (Trickster).....	93
g) Yaratıcı	93
3.19.3. Değerlendirme	93
3.20. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	95
3.20.1. Gösterge Analizi.....	95
3.20.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	96
a) Kral (King)	96
b) Müdavim (Everyman).....	96
c) Vizör (Visionary).....	96

d) Kahraman (Hero).....	96
e) Bilge	97
f) Persona	97
3.20.3. Değerlendirme	97
3.21. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	99
3.21.1. Gösterge Analizi	99
3.21.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	100
a) Gölge	100
b) Sanatçı	100
c) Yaralı Şifacı.....	100
3.21.3. Değerlendirme	101
3.22. FOTOĞRAFIN GENEL ÖZELLİKLERİ	102
3.22.1. Gösterge Analizi	102
3.22.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz	103
a) Gölge	103
b) Sanatçı	103
c) Yaralı Şifacı.....	103
d) Medyum.....	103
3.22.3. Değerlendirme	104
SONUÇ VE TARTIŞMA	105
3.23.1. Psikolojik Sonuçlar.....	105
a) Benlik Algısı Üzerindeki Derin Etkiler	105
a. Benlik Algısının Değişimi	105
b) Özsaygı ve Beden İmajı Üzerindeki Etkiler	107
Beden İmajının İdealizasyonu	107
c) Sosyal Onay ve Dışsal Doğrulama Arayışı	107
3.23.2. Sosyolojik Sonuçlar	107
a) Toplumsal Cinsiyet Roller ve Güzellik Standartlarının Yeniden Üretimi	107
1. Kadınların Sosyal Medyada Sunumu	107
b. Erkeklerin Sosyal Medyada Sunumu	108
b) Dijital Kimlik İnşası ve Sosyal Statü.....	109
1. Kimlik İnşasında Fenomenlerin Rolü.....	109
c. Sosyal Statü ve Prestij	110
c) Sosyal Medya Bağımlılığı ve Duygusal Tükenmişlik.....	112

d) Toplumsal Normların Yeniden Üretimi ve Eleştirisi	112
KAYNAKÇA.....	114
ÖZGEÇMİŞ.....	120

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 3. 1 Arnolfini'nin Evlenmesi.....	41
Görsel 3. 2 Stüdyo Çekim Nostaljik Yatak Odası.....	49
Görsel 3. 3 Doğal Ortamda.....	52
Görsel 3. 4 Demet Özdemir ve bir köpek.....	55
Görsel 3. 5 Nostaljik Mekan.....	58
Görsel 3. 6 Araçta, Gözlükle	62
Görsel 3. 7 Sahne Performansı	67
Görsel 3. 8 Akşam Lüks Mekan Girişi	71
Görsel 3. 9 Sahne Çekim	75
Görsel 3. 10 Çekimde, Gölbaşı.....	79
Görsel 3. 11 İç Mekan	83
Görsel 3. 12 Dış Çekim	87
Görsel 3. 13 Ezhel doğal ortamda	91
Görsel 3. 14 Özel Gece Davet	95
Görsel 3. 15 Sahne.....	99
Görsel 3. 16 Stüdyo	102

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD. :Amerika Birleşik Devletleri

AB. :Avrupa Birliği

vb. :ve benzeri

vd. :ve diğerleri

TV :Televizyon

TDK :Türk Dil Kurumu

WWW: World Wide Web

ÖZET

Bu tez, sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları fotoğraf ve Özçekimleri (selfie) inceleyerek, ortaya konulan sosyal (dijital) kimliği Gustav Jung'un arketiplerine göre analiz edip ortaya çıkarmak ve takipçilerin etkilenebileceği benlik algısı ve beden imajı etkilerini tartışmayı amaçlamaktadır. Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, kullanıcıların kendilerini ifade etme biçimleri ve beden imajları üzerinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle geniş takipçi kitlesine sahip olan sosyal medya fenomenlerinin, takipçileri üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Bu çalışmada, sosyal medya platformu Instagram uygulamasında takipçi sayısı 1 milyonun üzerinde olan ünlülerden seçilmiş 3 fenomenin paylaştığı Özçekim ve kendilerinin pozlandığı 5 er fotoğrafa Ferdinand de Saussure ve Roland Barthes'in göstergebilimsel yöntemi çerçevesinde analiz yapılmış, ortaya çıkan sonuçlar Carl Gustav Jung'un arketipler teorisi bağlamında yorumlanmıştır.

Jung'un arketip teorisi, fenomenlerin paylaşımlarıyla nasıl bir sosyal kimlik oluşturduklarını ortaya koyarken, göstergebilimsel analiz yöntemiyle de Özçekim'lerde yer alan görsel ve sembolik göstergelerin anlamları çözümlenmiştir. Bu bağlamda, fenomenlerin Özçekimlerinde yer alan yüz ifadeleri, beden duruşları, arka planlar ve kullanılan filtreler gibi unsurlar detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Barthes'in mitoloji teorisiyse, bu göstergelerin kültürel ve toplumsal bağlamdaki anlamlarını ve ideolojik yapıları ortaya koymak için temel oluşturmuştur.

Buna göre, sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları Özçekim'lerin, takipçilerinin benlik algısı ve beden imajı üzerinde sarsıcı değişikliklere yol açabileceği görülmüştür. Özellikle belirli estetik normların ve ideal beden imgelerinin sürekli olarak vurgulandığı görülmüştür. Bu çalışma, özellikle genç kullanıcılar arasında yaygın olan benlik algısı ve beden imajı sorunlarının, sosyal medya fenomenlerinin etkisiyle nasıl şekillenebileceği ve bu süreçlerin altında yatan psikolojik dinamikler bu tezde detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, sosyal medya kullanımının bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak ve bu konuda farkındalık yaratmak için önemli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arketip, benlik, imaj, Jung, özçekim

SUMMARY

THE ROLE OF SELFIE AND PHOTO SHARING ON SOCIAL MEDIA USERS' SELF-PERCEPTION AND BODY IMAGE

This thesis aims to analyze and reveal the social (digital) identity presented by social media influencers through their shared photographs and selfies, interpreting the self-perception and body image that followers might be influenced by, according to Carl Gustav Jung's archetype: With the widespread use of social media, significant changes have occurred in how users express themselves and perceive their body image. Social media influencers, particularly those with large followings, have a profound impact on their follower: In this study, a semiotic analysis was conducted on selfies and five posed photographs shared by three influencers, each with over 1 million followers on the Instagram platform, using the semiotic methods of Ferdinand de Saussure and Roland Barthe: The results were then interpreted within the framework of Carl Gustav Jung's archetype theory.

Jung's archetype theory helps to reveal how influencers construct a social identity through their posts, while the semiotic analysis method deciphers the meanings of the visual and symbolic signs present in the selfie: In this context, elements such as facial expressions, body postures, backgrounds, and filters used in the selfies of these influencers were analyzed in detail. Barthes' mythology theory provided a foundation for uncovering the cultural and societal meanings and ideological structures of these sign:

The findings of the research indicate that the selfies shared by social media influencers can lead to significant alterations in the self-perception and body image of their follower: It was particularly noted that certain aesthetic norms and ideal body images are continuously emphasized. This study thoroughly examines how issues related to self-perception and body image, which are especially prevalent among young users, can be shaped by the influence of social media influencers, and the psychological dynamics underlying these processes: The findings offer valuable insights for better understanding the effects of social media usage on individuals' psychological well-being and for raising awareness on this issue.

Keywords: Archetype, self, image, Jung, selfie

GİRİŞ

Sorun Konu Amaç

Sosyal medya, modern toplumda bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve toplumsal kimliklerini inşa etmeleri için önemli bir platform haline gelmiştir. Özellikle geniş takipçi kitlesine sahip olan sosyal medya fenomenleri, takipçileri üzerinde güçlü bir etki yaratmaktadır. Sosyal medya fenomenlerinin fotoğraflarında yaydığı ideoloji ve göstergeler incelenip ele alındığında, toplumda ne kadar ilgi gördüğü ve çabucak yayıldığı görülmektedirken takipçilerin benlik algısı ve beden imajı üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Bu çalışmanın amacı, fenomenlerin paylaştıkları Özçekim (Selfie) ve fotoğrafları inceleyerek, fenomenlerin sahip olduğu, toplumu tasarlama gücünün farkındalığını göstermek ve bu gücü takipçilerine karşı nasıl bir kompozisyonla fotoğraflarda kullandıklarını incelemektir.

Hızla gelişen ve değişen teknolojik gelişmeler iletişim şekillerine de yeniden yön vermektedir. Toplumlar geçmişte gazete ve televizyon aracılığıyla tasarlanırken şimdi artık milyonlarca takipçiye sahip fenomenler çok kısa bir süre de çok büyük bir etki yaratabilecek iletişim imkanlarına sahip durumdadır. Fenomenlerin Instagram, tik tok gibi platformlar üzerinden oluşturdukları dijital profillerle milyonlarca takipçiyi yani sosyal medya kullanıcılarını anında etkileme ve ideolojik olarak manipüle etme gücü, bu durumun araştırılması ve buna karşın farkındalık oluşturulmasını gerektirir.

Günümüzde, sosyal medya platformlarında paylaşılan içeriklerin büyük bir kısmı Özçekimlerden oluşmaktadır. Özçekim, bireylerin kendilerini ifade etme biçimleri olarak öne çıkmakta ve sosyal medyanın estetik ve kültürel normlarını yansıtmaktadır. Özçekim'ler aracılığıyla bireyler, benliklerini ve beden imajlarını yeniden inşa etmekte, takipçileriyle etkileşimde bulunmaktadır. Sosyal medya fenomenlerinin milyonlarca kişiye ulaşan takipçi sayıları, onları bilinçli veya bilinçsiz olarak; toplumu yönlendirme ve dizayn etme anlamında avantajlı hale getirmektedir. Bu durumda fenomenlerin oluşturduğu sosyal kimliklerin analiz edilmesi gerekir.

Bu çalışma için, Özçekim kavramının çerçevesi kendi fotoğrafını paylaşma bağlamında ele alınarak fenomenlerin kendini çektiği ve kendilerini başkalarının fotoğrafladığı paylaşımlar analiz bölümünde incelenmiştir ve yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL MEDYADA ÖZÇEKİM PAYLAŞIM KÜLTÜRÜNÜN BİREYLERİN TOPLUMSAL KİMLİK OLUŞTURMA SÜRECİNE ETKİSİ

Son yıllarda sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, Özçekim kültürü popülerlik kazanmıştır. Özçekim, bireylerin kendi fotoğraflarını çekip sosyal medya platformlarında paylaşmasıyla tanımlanan bir fenomendir ve günümüzde yaygın bir sosyal pratik haline gelmiştir (Hunt, 2015: 10). Özçekim çekimi ve paylaşımı, bireylerin kendilerini nasıl gördüklerini ve başkalarının onları nasıl gördüğünü şekillendiren güçlü bir araçtır. Sosyal medya platformlarının yükselişiyle birlikte, Özçekim çekmek ve paylaşmak, bireylerin kendilerini ifade etme, kimlik oluşturma ve sosyal etkileşimlerini sürdürme yöntemlerini değiştirmiştir (Turkle, 2011: 153).

Sosyal medya platformları, bireylerin dijital kimliklerini oluşturma ve sürdürme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Özçekim paylaşımı, bu süreçte kritik bir araçtır. Bireyler, Özçekim'ler aracılığıyla kendilerine dair belirli bir imaj oluşturur, sosyal çevrelerine nasıl görünmek istediklerini yansıtır ve dijital kimliklerini pekiştirirler. Özçekim'ler, görsel iletişimin güçlü bir aracı olarak, bireylerin kendilerini istedikleri gibi sunmalarına olanak tanır. Bu, özellikle gençler ve sosyal medya fenomenleri arasında yaygın bir pratiktir. Görsel öğeler, metinlerden daha etkili ve hızlı bir şekilde algılanır ve bu da Özçekim'leri güçlü bir iletişim aracı haline getirir (Rutledge, 2016: 45).

İletişim kuramları, Özçekim çekmenin bireyin benlik algısı ve beden imajı üzerindeki etkilerini anlamak için sağlam bir teorik temel sunabilir. Teknolojinin hızlı gelişimi ve sosyal medyanın yaygınlaşması, bireylerin kendilerini ifade etme ve sosyal çevreleriyle etkileşimde bulunma biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Bu bağlamda, Özçekim (özçekim) çekimi ve paylaşımı, modern dijital iletişimin ve kimlik inşasının önemli bir parçası haline gelmiştir.

Özçekim terimi, ilk kez 2002 yılında bir Avustralyalı internet forumunda kullanılmıştır. Terim, hızla yayılarak 2013 yılında Oxford İngilizce Sözlüğü tarafından yılın kelimesi seçilmiştir (Oxford Dictionaries, 2013: 25). Bu durum, Özçekim'nin ne kadar hızlı bir şekilde popülerlik kazandığını ve küresel bir fenomen haline geldiğini göstermektedir.

1.1 İLGİLİ İNCELEMELER

Literatürde Özçekim paylaşım fenomeninin yarattığı etkinin araştırıldığı birçok çalışma bulunmaktadır. Kaya ve Taşçı, Instagram'da paylaşılan Özçekim'lerin semiyotik analizini yapmışlardır. Çalışmalarında, Özçekim'lerin kullanıcıların kimlik inşasında ve toplumsal onay

arayışında nasıl bir rol oynadığını incelemişlerdir. Ayrıca, Özçekim'lerin içerdiği görsel ve dilsel işaretlerin toplumsal ve kültürel bağlamdaki anlamlarını analiz etmişlerdir (Kaya ve Taşçı, 2019: 211-225). Özçekim çekme fenomeninin benlik algısı ve beden imajı üzerindeki etkileri çeşitli faktörlerle ilişkilendirilmiştir. Özçekim paylaşımı, bireylerin özsaygılarını ve beden imajlarını olumlu veya olumsuz etkileyebilir. Sosyal medyada alınan beğeniler ve yorumlar, bireylerin özsaygı düzeylerini doğrudan etkileyebilir (Tosyalı ve Sütçü, 2016).

Sosyal medya kullanım sıklığı ile Özçekim paylaşım sıklığı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Sosyal medya platformlarında daha aktif olan bireylerin, daha sık Özçekim çekme ve paylaşma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Bu bireyler, sosyal medya üzerinden sosyal etkileşimlerde bulunmayı ve kendilerini ifade etmeyi önemli bulmaktadırlar. Bu bulgular, özellikle üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda desteklenmektedir. Örneğin, Savcı ve Aysan tarafından yapılan bir çalışmada, sosyal medya bağımlılığı ve sosyal medya kullanımının sıklığı arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma, sosyal medya bağımlılığı puanlarının sosyal medyada geçirilen süre arttıkça yükseldiğini ve genç bireylerin sosyal medya platformlarında daha fazla zaman geçirdikçe Özçekim çekme ve paylaşma eğilimlerinin arttığını ortaya koymuştur (Savcı ve Aysan, 2017: 202-216).

Özçekim çekimi ve paylaşımı, bireylerin özgüvenlerini arttırabilir ve özsaygılarını pekiştirebilir. Bireyler, kendilerini güzel, güçlü veya mutlu gösteren Özçekim'ler paylaşarak bu olumlu duygularını pekiştirirler. Ancak, bu durum, sosyal medyada alınan geri bildirimlere göre değişkenlik gösterebilir. Olumsuz yorumlar veya beğeni eksikliği, bireylerin özgüvenlerini zedeleyebilir., sosyal medyada paylaşılan Özçekim'lerin, olumlu geri bildirimler aldığında gençlerin özgüvenlerini artırdığı, ancak olumsuz yorumların ve düşük beğeni sayılarının özgüven kaybına neden olduğu belirlenmiştir (Kaya ve Bıçakçı, 2016: 74-85).

Gençler arasında sosyal medya kullanımı ve Özçekim paylaşımı, sosyal onay arayışının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, gençlerin sosyal kabul görme ihtiyaçlarını yansıtır (Erdem, 2017). Özçekim çekmenin arkadaş ve aile ilişkisi geliştirmek, kişiliğini başkalarına anlatmak, kendini insanlara daha iyi tanıtmak, kişisel ilişkileri yönetmek, ün sahibi olmak ve sıkıntı gidermek üzerinde diğerlerine göre daha az etkisi bulunmaktadır. Özçekim fotoğrafların daha büyük oranda kullanım amacı olarak, kişilerin başkalarına nasıl gözüktüğünü görme ve kendini ifade etme duygusu karşımıza çıkmaktadır (Ünlüer, 2020). Örneğin, sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte, Özçekim çekme eyleminin benlik algısı üzerindeki etkisinin arttığı belirtilmiştir (Perloff, 2016: 363-377). Ayrıca, Özçekim

çekmenin gençlerin beden imajı kaygılarını artırabileceği ve görünüm karşılaştırmalarını teşvik edebileceği ifade edilmiştir (Perloff, 2018: 151-165).

Özçekim çekme fenomeninin ergenlik dönemi kızların benlik nesneleştirme düzeyleri üzerinde de etkili olabileceği vurgulanmıştır (Tiggemann ve Slater, 2014: 630-643). Bu nedenle, Özçekim çekmenin altında yatan görsel etkinin tam olarak anlaşılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Sherry Turkle, dijital dünyanın bireylerin benlik algısı üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ele almış ve sosyal medyanın, bireylerin sürekli olarak kendilerini gözlemlediği ve değerlendirdiği bir alan olduğunu savunmuştur. Turkle'ye göre, sosyal medya, bireylerin benlik algısını ve sosyal etkileşimlerini yeniden şekillendiren güçlü bir araçtır (Turkle, 2011: 278-280).

Diefenbach ve Christoforakos, Özçekim çekmenin ve paylaşmanın, bireylerin sosyal karşılaştırma süreçlerini tetikleyebileceğini ve bu durumun, bireylerin benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebileceğini belirtmiştir. Bu bulgu, sosyal medya platformlarının, bireylerin kendilerini başkalarıyla karşılaştırma eğilimlerini artırdığını ve bu karşılaştırmaların, bireylerin benlik algıları üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Sosyal medya kullanıcıları, genellikle kendi hayatlarının idealize edilmiş görüntülerini paylaşır ve bu durum, diğer kullanıcıların bu idealize edilmiş görüntülerle kendi hayatlarını karşılaştırmalarına yol açar (Diefenbach ve Christoforakos, 2017: 130-132).

Sorokowski'nin çalışmasında Özçekim paylaşımının, bireylerin özgüven ve sosyal onay arayışlarıyla ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Çalışma da 748 katılımcıdan oluşan bir örneklem kullanılmıştır. Katılımcılar, Özçekim çekme ve paylaşma alışkanlıkları, narsistik eğilimleri, benlik saygıları ve sosyal medya kullanım sıklıkları hakkında çeşitli anket sorularını yanıtlamışlardır. Elde edilen veriler, Özçekim paylaşım davranışları ile psikolojik ve davranışsal faktörler arasındaki ilişkileri analiz etmek için istatistiksel yöntemlerle incelenmiştir. Bu çalışma, bireylerin, Özçekim'lerini paylaşırken, takipçilerinin tepkilerini ve beğenilerini göz önünde bulundurarak kendilerini düzenlediklerini gösterir. Bu bulgu, Berger'in görsel iletişim teorisiyle uyumludur, çünkü bireyler, görsel imgeler aracılığıyla kendi kimliklerini ifade eder ve bu imgeler, izleyicilerin tepkilerine göre farklı anlamlar kazanır. Özellikle belirli estetik normların ve ideal beden imgelerinin sürekli olarak vurgulanması, takipçilerin kendilerini bu normlara göre değerlendirmelerine ve beden imajlarını şekillendirmeleri konusunda manipüle olmalarına yol açar. Dikkat çekici bulgularından biri de narsisizm ile Özçekim paylaşım davranışları arasındaki güçlü ilişki olmuştur. Narsistik eğilimleri yüksek olan bireylerin, daha sık Özçekim çekme ve paylaşma eğiliminde oldukları

gözlemlenmiştir. Bu bireyler, sosyal medyada kendilerini göstermek ve olumlu geri bildirimler almak amacıyla Özçekimleri kullanmaktadırlar. Özellikle erkeklerde, narsistik özelliklerin Özçekim paylaşım sıklığını anlamlı bir şekilde artırdığı bulunmuştur (Sorokowski vd, 2015: 123-127).

Özçekim paylaşımı, bireylerin sosyal onay ve takdir arayışlarını yansıtır. Beğeniler, yorumlar ve paylaşımlar, bireylerin kendilerini değerli hissetmelerine ve sosyal çevrelerinde kabul gördüklerini düşünmelerine yardımcı olur. Bu durum, Özçekim paylaşımının psikolojik boyutlarını da gözler önüne serer. Örneğin gençlerin sosyal medya üzerinde paylaştıkları Özçekim'lerin, özgüvenlerini ve sosyal kabul görme ihtiyaçlarını nasıl etkilediğini inceleyen çalışmada alınan beğeniler ve yorumlar, bireylerin psikolojik durumlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermiş, pozitif geri bildirimler, bireylerin özgüvenlerini artırırken, negatif geri bildirimler özgüven kaybına neden olduğu görülmüştür (Chua ve Chang, 2016: 67).

Özçekim'ler, dijital dünyada kalıcı izler bırakır ve bireylerin dijital kimliklerinin sürekli olarak yeniden inşa edilmesine katkıda bulunur. Her yeni Özçekim, bireyin dijital kimliğine eklenen yeni bir parça olarak görülür ve bu süreç, bireylerin kendilerini sürekli olarak güncellemelerini ve yeniden tanımlamalarını gerektirir (Senft ve Baym, 2015: 1588-1606).

1.1.1 Özçekim Çekme ve Paylaşma Fenomeninin Bireylerin Üzerindeki Psikolojik ve Sosyolojik etkileri

Özçekim çekme ve paylaşma pratiğinin bireyler üzerinde çeşitli psikolojik ve sosyolojik etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler, bireylerin özgüven düzeylerinden sosyal ilişkilerine kadar geniş bir yelpazede incelenebilir.

a) Sosyal Bağlar ve Topluluk Duygusu

Özçekim paylaşımı, bireylerin sosyal bağlarını güçlendirmelerine ve topluluk duygusu geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ortak ilgi alanlarına sahip kişiler arasında Özçekim'ler aracılığıyla kurulan bağlar, dijital toplulukların oluşmasına katkıda bulunur. Bu, özellikle belirli bir topluluğa ait olma duygusunu pekiştiren tematik Özçekim'lerde belirgindir. Tematik Özçekim'ler, belirli bir tema etrafında çekilen ve paylaşılan fotoğraflardır. Bu tür Özçekim'ler, genellikle belirli bir etkinlik, tatil, moda akımı veya sosyal hareket ile ilişkilendirilir. Tematik Özçekim'ler, bu etkinliklere katılan bireylerin bir araya gelerek topluluk duygusu geliştirmelerine olanak tanır. Örneğin, bir spor etkinliği sırasında çekilen Özçekim'ler, etkinliğe katılan bireylerin ortak bir deneyim paylaştıklarını ve bu deneyim üzerinden bağ kurduklarını

gösterir. Bu durum, bireylerin belirli bir topluluğa ait olma hissini artırır. Kaya ve Taşçı'nın çalışmasında, sosyal medya platformlarında paylaşılan tematik Özçekim'lerin topluluk duygusunu güçlendirdiği ve bireylerin sosyal bağlarını pekiştirdiği vurgulanmıştır (Kaya ve Taşçı, 2019: 211-225).

Yıldız ve Çetinkaya Özçekim çekiminin ve paylaşımının dijital topluluklar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmaları, tematik Özçekim'lerin topluluk duygusunu güçlendirdiğini ve bireylerin belirli bir gruba ait olma hissini artırdığını göstermektedir (Yıldız ve Çetinkaya, 2018: 204-219). Dijital topluluklar, bireylerin ortak ilgi alanları ve değerler etrafında bir araya geldikleri sanal ortamlardır. Bu topluluklar, bireylerin sosyal bağlarını güçlendirmelerine ve topluluk duygusu geliştirmelerine olanak tanır. Özçekim paylaşımı, bu bağlamda önemli bir rol oynar. Bireyler, belirli bir tema veya etkinlik etrafında çekilen Özçekim'ler aracılığıyla birbirleriyle etkileşime geçer ve topluluk duygusunu pekiştirirler. Örneğin, seyahat eden bireyler, ziyaret ettikleri yerlerde çektikleri Özçekim'leri paylaşarak diğer seyahat severlerle bağlantı kurabilir ve bu bağlamda dijital topluluklara katılabilirler. Dinhopl ve Gretzel'in araştırması, turistik Özçekim'lerin topluluk duygusunu nasıl güçlendirdiğini ve bireylerin belirli bir gruba ait olma hissini nasıl artırdığını göstermektedir (Dinhopl ve Gretzel, 2016: 128).

b) Benlik Algısı ve Beden İmajı

Beden imajı ve benlik algısı, bireylerin kendilerini nasıl gördükleri ve bu algıların psikolojik, sosyal ve kültürel etkilerini inceleyen önemli kavramlardır. Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, Özçekim paylaşma kültürü bu kavramların dinamiklerini değiştirmiştir. Beden imajı, bireyin kendi bedenine dair algı ve tutumlarının bütünüdür. Beden imajı, fiziksel görünüm, bedensel yetenekler ve beden diğer özelliklerine dair düşünceler ve duyguları içerir. Pozitif beden imajı, bireyin bedeninden memnuniyet duyduğu ve bedeniyle barışık olduğu durumu ifade ederken, negatif beden imajı, memnuniyetsizlik ve bedenle ilgili olumsuz duygularla karakterizedir (Cash ve Pruzinsky, 2002).

Cash ve Pruzinsky, beden imajının bireylerin özgüvenini, sosyal ilişkilerini ve genel yaşam memnuniyetini doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Araştırmalar, medya tarafından idealize edilen beden imgelerinin, özellikle genç kadınlarda, beden memnuniyetsizliği ve yeme bozuklukları gibi sorunlara yol açabileceğini göstermektedir (Grabe vd., 2008).

Benlik Algısı bireyin kendi kimliği, yetenekleri ve değeri hakkında sahip olduğu düşünceler ve duygulardır. Benlik algısı, bireyin kendine dair genel değerlendirmesi olup, özgüven, kendine saygı ve benlik değeri gibi bileşenleri içerir (Harter, 1999).

Harter, benlik algısının bireylerin psikolojik sağlıkları ve sosyal işlevselliikleri üzerinde kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır. Yüksek benlik algısına sahip bireyler, yaşamın zorluklarıyla daha iyi başa çıkabilmekte ve daha sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmektedir.

Bandura (1997), benlik algısının bireylerin motivasyon ve başarı düzeylerini etkilediğini belirterek, yüksek benlik algısına sahip bireylerin daha yüksek başarı hedeflerine sahip olduklarını ve bu hedeflere ulaşmak için daha fazla çaba sarf ettiklerini göstermiştir (Bandura, 1997:35-45)

Özçekim paylaşma, bireylerin kendi beden imgelerini sosyal medya platformlarında sergileme ve diğer kullanıcılarla karşılaştırma süreçlerini içeren bir etkinliktir. Bu bağlamda, medya, kültürel normlar ve sosyal beklentiler, beden imajı üzerindeki etkilerini belirginleştirir. Perloff, sosyal medya platformlarında paylaşılan Özçekim'lerin, bireylerin beden imajlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Araştırma, sosyal medyada sürekli olarak idealize edilmiş beden imgeleriyle karşılaşan bireylerin, kendi bedenlerini bu imgelerle kıyaslayarak memnuniyetsizlik duyduklarını ortaya koymuştur. (Perloff, 2014)

Özçekim paylaşma, bireylerin sosyal medyada kendilerini nasıl sunmak istediklerini ve bu sunumun benlik algıları üzerindeki etkilerini inceler (Goffman, 1959). Bireyler, sosyal medyada aldıkları beğeniler ve yorumlarla sosyal onay arayışında bulunurlar ve bu durum, benlik algıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir.

Vogel ve ark. (2014), sosyal medyada Özçekim paylaşmanın, bireylerin benlik algısı üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu incelemiştir. Araştırma, sosyal medyada aldıkları olumlu geri bildirimler sayesinde benlik algılarının olumlu yönde etkilendiğini, ancak olumsuz geri bildirimlerin benlik algısını zedelediğini göstermiştir.

Dhir ve ark. (2016), cinsiyetin Özçekim paylaşma davranışları üzerindeki etkisini incelemiş ve kadınların, erkeklere göre daha fazla Özçekim paylaşma eğiliminde olduğunu ve bu paylaşımların genellikle güzellik standartlarına uyma baskısı altında gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Bu durum, kadınlarda benlik algısının sosyal medya üzerinden şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

c) Narsistik Eğilimlerin Artışı

Sürekli olarak kendini merkezde tutma ve beğenilme arzusu, bireylerin benlik algısını olumsuz yönde etkiler. Narsisizm, bireylerin kendilerini aşırı derecede beğenme ve sürekli

olarak başkalarından onay alma ihtiyacı duymaları ile karakterizedir. Fenomenlerin paylaşımları, bu narsistik eğilimlerin ortaya çıkmasına ve pekişmesine katkıda bulunur. Özçekim çekmenin narsistik eğilimleri artırdığı ve bireylerin kendilerini sosyal medyada daha idealize edilmiş bir şekilde sundukları gözlemlenmiştir (Kara, 2018).

Fenomenlerin beğeni ve takipçi sayılarıyla ölçülen popülariteleri, bireylerde benzer bir onay arayışına yol açar. Bu durum, bireylerin sosyal medya bağımlılığı geliştirmesine ve sürekli dış onaya ihtiyaç duyan bir benlik yapısının oluşmasına neden olabilir. Narsistik eğilimlerin artışı, bireylerin sosyal ilişkilerinde de ciddi sorunlar yaratabilir, çünkü bu eğilimler, empati yoksunluğu ve benmerkezcilik gibi olumsuz özelliklerin gelişmesine yol açar.

Özçekim'ler, bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve dijital kimliklerini inşa etmeleri için güçlü bir araçtır. Sosyal onay ve takdir arayışı, Özçekim paylaşımının önemli bir motivasyon kaynağıdır ve bu durum, bireylerin psikolojik durumlarını etkileyebilir. Dijital izler ve sürekli kimlik inşası, bireylerin dijital dünyada nasıl algılandıklarını ve kendilerini nasıl sunduklarını belirler. Bu süreç, bireylerin kendilerini sürekli olarak güncellemelerini ve yeniden tanımlamalarını gerektirir.

1.2 KAVRAMLAR VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Son yıllarda sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, Özçekim kültürü popülerlik kazanmıştır. Özçekim, bireylerin kendi fotoğraflarını çekip sosyal medya platformlarında paylaşmasıyla tanımlanan bir fenomendir ve günümüzde yaygın bir sosyal pratik haline gelmiştir (Hunt, 2015: 10). Özçekim çekimi ve paylaşımı, bireylerin kendilerini nasıl gördüklerini ve başkalarının onları nasıl gördüğünü şekillendiren güçlü bir araçtır. Sosyal medya platformlarının yükselişiyle birlikte, Özçekim çekmek ve paylaşmak, bireylerin kendilerini ifade etme, kimlik oluşturma ve sosyal etkileşimlerini sürdürme yöntemlerini değiştirmiştir (Turkle, 2011: 153).

Sosyal medya platformları, bireylerin dijital kimliklerini oluşturma ve sürdürme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Özçekim paylaşımı, bu süreçte kritik bir araçtır. Bireyler, Özçekim'ler aracılığıyla kendilerine dair belirli bir imaj oluşturur, sosyal çevrelerine nasıl görünmek istediklerini yansıtır ve dijital kimliklerini pekiştirirler. Özçekim'ler, görsel iletişimin güçlü bir aracı olarak, bireylerin kendilerini istedikleri gibi sunmalarına olanak tanır. Bu, özellikle gençler ve sosyal medya fenomenleri arasında yaygın bir pratiktir. Görsel öğeler, metinlerden daha etkili ve hızlı bir şekilde algılanır ve bu da Özçekim'leri güçlü bir iletişim aracı haline getirir (Rutledge, 2016: 45).

İletişim kuramları, Özçekim çekmenin bireyin benlik algısı ve beden imajı üzerindeki etkilerini anlamak için sağlam bir teorik temel sunabilir. Teknolojinin hızlı gelişimi ve sosyal medyanın yaygınlaşması, bireylerin kendilerini ifade etme ve sosyal çevreleriyle etkileşimde bulunma biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Bu bağlamda, Özçekim (özçekim) çekimi ve paylaşımı, modern dijital iletişimin ve kimlik inşasının önemli bir parçası haline gelmiştir.

Özçekim terimi, ilk kez 2002 yılında bir Avustralyalı internet forumunda kullanılmıştır. Terim, hızla yayılarak 2013 yılında Oxford İngilizce Sözlüğü tarafından yılın kelimesi seçilmiştir (Oxford Dictionaries, 2013: 25). Bu durum, Özçekim'nin ne kadar hızlı bir şekilde popülerlik kazandığını ve küresel bir fenomen haline geldiğini göstermektedir.

1.2.1 Sembolik Etkileşim Teorisi:

Sembolik etkileşim teorisi, 20. yüzyılın başlarında Chicago Okulu tarafından geliştirilmiştir. Bu teorinin temel taşları George Herbert Mead ve Herbert Blumer tarafından atılmıştır. Mead, bireylerin benlik ve toplum anlayışlarının etkileşimler yoluyla şekillendiğini savunmuş ve bu süreci semboller aracılığıyla açıklamıştır. Blumer ise Mead'in fikirlerini sistematik bir teori haline getirmiş ve sembolik etkileşimcilik terimini literatüre kazandırmıştır (Blumer, 1969: 2-3). Sembolik etkileşim teorisi, bireylerin kendi benlik algılarını diğer insanlarla etkileşim içinde oluşturduğunu ileri süren bir yaklaşımdır. Bu teori, bireylerin günlük yaşamlarında kullandıkları semboller ve bu sembollerin anlamlarını inceleyerek, sosyal yapıların nasıl oluştuğunu ve bireylerin bu yapılar içinde nasıl hareket ettiklerini anlamayı amaçlar.

Cooley'nin "ayna benlik" (looking-glass self) kavramı, bireylerin kendilerini başkalarının gözünden görme ve değerlendirme sürecini açıklar. Bu süreç, bireyin kendi benlik algısını şekillendirmede kritik bir rol oynar. Cooley'ye göre, bireyler, başkalarının kendilerine yönelik tepkilerini gözlemleyerek benliklerini tanımlar ve bu tanımlar, bireyin benlik algısını sürekli olarak etkiler (Cooley, 1902: 152-153).

Herbert Blumer'ın sembolik etkileşim teorisi, insanların sosyal dünyalarını anlamlandırmak için sembollerini nasıl kullandıklarına odaklanır. Blumer'a göre, insanlar, semboller aracılığıyla dünyalarını inşa eder ve bu semboller üzerinden kendilerini ve başkalarını tanımlarlar. Semboller, yalnızca fiziksel nesneleri değil, aynı zamanda davranışları, jestleri ve kelimeleri de içerir (Blumer, 1969: 4-5).

Günümüzde sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, bireylerin benlik inşası süreçleri de dijital platformlarda önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Özçekim çekme eylemi, bireyin kendisini nasıl sunmak istediğini ve başkaları tarafından nasıl görülmek istediğini yansıtan bir pratik olarak öne çıkar. Bu bağlamda, Özçekim'ler sembolik etkileşim teorisinin kavramsal çerçevesi içinde değerlendirilebilir.

Benlik İnşası

Mead'in teorisine göre, benlik (self) iki bileşenden oluşur: "Ben" (I) ve "Beni" (Me). "Ben," bireyin spontan ve yaratıcı yönünü temsil ederken, "Beni," toplumun birey üzerindeki beklentilerini ve normlarını yansıtır. Bireyler, bu iki yön arasında sürekli bir denge kurarak benliklerini inşa ederler (Mead, 1934: 173-174). Sosyal etkileşim, bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu ilişkilerde oluşturdukları anlamlarla ilgilidir. Sembolik etkileşimciler, bireylerin sosyal dünyalarını inşa ederken semboller ve dil aracılığıyla nasıl etkileşimde bulunduklarını araştırır. Bu süreçte, bireyler kendilerini ve başkalarını belirli anlamlar çerçevesinde tanımlar ve bu anlamları etkileşim yoluyla sürekli olarak yeniden üretirler (Blumer, 1969: 7-8). Dil ve semboller, sembolik etkileşim teorisinin merkezinde yer alır. Bireyler, semboller aracılığıyla dünyayı anlamlandırır ve iletişim kurarlar. Dil, bu semboller sisteminin en önemli parçasıdır ve bireylerin toplumsal etkileşimlerinde merkezi bir rol oynar (Mead, 1934: 131-132).

Özçekim çekme ve paylaşma eylemi, bireylerin sosyal medyada bir "benlik" yaratma sürecine katılmasını sağlar. Bu süreçte, bireyler, kendi benlik algılarını güçlendirebilir veya değiştirebilirler. Örneğin, Goffman'ın dramaturji yaklaşımı, bireylerin sosyal etkileşimlerde belirli rolleri oynadığını ve bu roller aracılığıyla kendilerini başkalarına sunduklarını ileri sürer (Goffman, 1959: 22-24). Sosyal medya platformları, bireylere, kendi benliklerini farklı bağlamlarda farklı şekillerde sunma imkânı tanır. Bu da bireylerin, sosyal medya üzerinden kendilerini yeniden tanımlamalarını ve başkalarına sunmalarını mümkün kılar.

1.2.2 Goffman'ın Dramaturji Teorisi ve Özçekim Kültürü: Sosyal Medyada Performans ve Kimlik İnşası

Erving Goffman, toplumsal etkileşimlerin karmaşıklığını anlamak için teatral bir metafor kullanan dramaturji kuramını geliştiren önemli bir sosyologdur. 1922 yılında Kanada'nın Alberta eyaletinde doğan Goffman, sosyal psikoloji ve sosyoloji alanlarında büyük etkiler yaratan çalışmalara imza atmıştır (Manning, 1992: 1). Goffman'ın çalışmaları, bireylerin günlük yaşamda nasıl rol oynadıklarını, izleyiciler karşısında nasıl performans sergilediklerini ve toplumsal kimliklerini nasıl inşa ettiklerini anlamaya yönelik derinlemesine bir bakış sunar.

a) Goffman'ın Hayatı ve Kariyeri

Goffman, lisans eğitimini Toronto Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra, yüksek lisans ve doktora çalışmalarını Chicago Üniversitesi'nde gerçekleştirmiştir. Chicago Üniversitesi'nde Harold Garfinkel ve Everett Hughes gibi önemli sosyologlarla çalışarak etkileşimlerin mikro düzeyde incelenmesi konusunda derinlemesine bilgi edinmiştir (Smith, 2006: 45). Goffman'ın doktora tezi, İskoçya'nın Shetland Adaları'nda bulunan bir köydeki sosyal etkileşimler üzerineydi (Goffman, 1953:3). Bu çalışma, onun gelecekteki çalışmalarına ilham kaynağı olmuş ve toplumsal etkileşimlerin mikro düzeyde incelenmesi konusunda önemli katkılar sağlamıştır (Fine ve Manning, 2003: 56).

1959 yılında yayımlanan *The Presentation of Self in Everyday Life* (Gündelik Hayatın Sunumu) adlı eseri, Goffman'ın en bilinen çalışmalarından biridir. Bu kitapta, bireylerin sosyal etkileşimlerinde nasıl rol yaptıklarını ve kendilerini nasıl sunduklarını açıklamak için teatral bir metafor kullanmıştır. Goffman'ın bu eseri, dramaturji kuramının temelini oluşturur ve bireylerin toplumsal kimliklerini nasıl inşa ettiklerini anlamaya yönelik kapsamlı bir analiz sunar (Goffman, 1959: 15-22).

b) Sahne ve Sahne Arkası

Erving Goffman'ın dramaturji kuramında en önemli ayrımlardan biri "ön sahne" ve "arka sahne" kavramlarıdır. Ön sahne, bireylerin toplumsal beklentilere uygun davrandıkları ve izleyiciler karşısında performans sergiledikleri alandır. Arka sahne ise, bireylerin daha samimi ve rahat oldukları, toplumsal normlardan uzaklaştıkları alandır." (Demir, 2016: 102). Ön sahne, bireylerin izleyiciler karşısında performans sergilediği ve toplumsal beklentilere uygun davranışlar sergilediği alandır. Bu alanda, bireyler sosyal rolleri doğrultusunda hareket eder ve toplumun normlarına uygun bir imaj yaratmaya çalışırlar. Örneğin, bir öğretmenin sınıfta öğrenciler önündeki davranışları, bir müşteri hizmetleri temsilcisinin müşterilerle olan etkileşimleri veya bir politikacının halka hitap ettiği anlar ön sahneye örnek teşkil eder. Ön sahnede sergilenen performanslar, genellikle bireyin toplumsal kimliğinin bir yansımasıdır ve belirli bir etkileşim düzeni çerçevesinde gerçekleşir.

Buna karşılık, arka sahne, bireylerin performanslarının hazırlık aşamalarını gerçekleştirdikleri ve daha rahat oldukları alandır. Arka sahnede, bireyler toplumun doğrudan gözleminden uzaktır ve bu nedenle daha samimi, rahat ve otantik davranışlar sergileyebilirler. Öğretmenin öğretmenler odasında diğer öğretmenlerle sohbet ettiği anlar, bir garsonun mutfakta dinlendiği zamanlar veya bir aktörün sahne arkasındaki hazırlıkları arka sahneyi temsil eder. Goffman, bu ayrımı şu şekilde açıklar: "Sahne arkasında, bireyler maskelerini

ıkarır ve daha otantik bir benlik sergiler" (Goffman, 1959: 112). Bu, bireylerin toplumsal rolleri ve kişisel kimlikleri arasındaki dinamiği anlamamıza yardımcı olur.

Goffman'ın bu kuramı, bireylerin sosyal etkileşimlerinde nasıl davranış stratejileri geliştirdiklerini ve bu stratejilerin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini anlamak için gl bir ereve sunar. n sahnede, bireyler genellikle izleyicileri etkilemek ve belirli bir imaj yaratmak için çaba harcarlar. Bu süreçte, rol yapma, yüz ifadeleri, beden dili ve konuşma tarzı gibi çeşitli performans unsurları kullanılır. Arka sahnede ise, bireylerin bu performansları hazırlamak için gerekli gördükleri süreçler ve dinlenme anları yer alır. Burada, bireyler genellikle daha az stresli ve daha özgün olurlar, bu da toplumsal rollerin ötesindeki gerçek kişiliklerinin ortaya çıkmasına olanak tanır.

Bu kavramlar, sosyal medya kullanımında da görülebilir. Sosyal medya platformlarında paylaşılan içerikler, kullanıcıların n sahnesini temsil ederken, bu paylaşımların arkasındaki hazırlık süreci ve kullanıcının gerçek hayatındaki etkileşimleri arka sahneye benzetilebilir. Örneğin, bir Instagram fenomeninin dikkatlice düzenlenmiş ve filtrelenmiş fotoğrafları n sahneyi temsil ederken, bu fotoğrafların çekildiği ve seçildiği süreç arka sahneye denk gelir. Bu bakış açısı, sosyal medyanın bireyler üzerindeki etkisini ve kullanıcıların kendilerini nasıl sunduklarını anlamada önemli bir perspektif sunar.

c) Rol ve Performans

Goffman'ın dramaturji kuramı, bireylerin sosyal etkileşimlerinde belirli rolleri oynadığını ve bu roller aracılığıyla kendilerini başkalarına sunduklarını ileri sürer. Bu kuram, toplumsal yaşamı bir sahne performansı olarak ele alır ve bireylerin sosyal rollerini nasıl sergilediklerini analiz eder." (Yıldırım, 2015: 78)

Her birey, toplumsal normlar ve beklentiler doğrultusunda bu rolleri benimser ve performans sergiler. "Toplumsal etkileşimlerde, bireyler kendi rollerini oynamakla kalmaz, aynı zamanda başkalarının rollerini de dikkate alır ve bu doğrultuda davranışlarını şekillendirir" (Goffman, 1959: 24). Bu performanslar, bireylerin toplumsal kimliklerini ve statülerini inşa etmelerine yardımcı olur.

d) İzlenim Yönetimi

Goffman'ın en önemli katkılarından biri olan izlenim yönetimi, bireylerin başkaları üzerindeki izlenimlerini kontrol etmeye yönelik stratejilerini ifade eder. İzlenim yönetimi, bireylerin belirli bir imaj oluşturmak için sözel ve bedensel ifadeler, giyim tarzı, mimik ve

jestler gibi çeşitli unsurları kullanmalarını içerir. Goffman, bu süreci şu şekilde tanımlar: "Bireyler, izleyicilerin kendileri hakkında olumlu bir izlenim edinmelerini sağlamak için çeşitli stratejiler geliştirir". Bu teknikler, bireylerin başkalarını etkilemek ve istedikleri sonuçları elde etmek için kullandıkları stratejiler olarak tanımlanır. Örneğin, bir politikacının seçmenlerini etkilemek için belirli bir imaj yaratması ve söylemlerini bu doğrultuda şekillendirmesi, bu tekniklere bir örnektir. Goffman, bu durumu şu şekilde ifade eder: "Bireyler, izlenim yönetimi sürecinde ikna ve manipülasyon teknikleri kullanarak başkalarını etkiler ve istedikleri sonuçları elde etmeye çalışır" (Goffman, 1959: 35-92).

Goffman'a göre, bireyler sosyal etkileşimlerde belirli bir rolü oynarken, aynı zamanda bu rolün gerektirdiği izlenimi oluşturmak için çeşitli stratejiler kullanır. Bu süreç, bireyin toplumsal kimliğinin bir parçası olan izlenim yönetimini içerir." (Yıldırım, 2015: 78). "Günlük hayatta, bireyler iş görüşmelerinde, sosyal etkinliklerde ve çeşitli toplumsal durumlarda izlenim yönetimi stratejilerini kullanarak, başkalarının kendileri hakkındaki algılarını şekillendirmeye çalışır. Bu süreç, bireyin sosyal başarı ve kabul görme ihtiyacının bir parçasıdır." (Demir, 2016: 112).

e) Toplumsal Maskeler

Goffman, bireylerin farklı sosyal bağlamlarda farklı maskeler taktığını ve bu maskelerin belirli durumlara ve izleyicilere göre değişebileceğini öne sürer. "Bireyler, farklı sosyal bağlamlarda farklı maskeler takarak uyum sağlar ve toplumsal beklentilere uygun davranır" (Goffman, 1959: 45). Bu maskeler, bireylerin kendilerini ve başkalarını nasıl gördüklerini ve nasıl göstermek istediklerini yansıtır. Örneğin, bir doktorun hastalarıyla olan etkileşiminde taktığı maske ile ailesiyle olan etkileşimindeki maske farklılık gösterebilir. Goffman'ın dramaturji kuramı, toplumsal etkileşimlerin karmaşıklığını ve bireylerin toplumsal kimliklerini nasıl inşa ettiklerini anlamada önemli yenilikler sunar. Bu yenilikler, toplumsal etkileşimlerin mikro düzeydeki dinamiklerini ve bireylerin sosyal çevreleriyle olan ilişkilerini derinlemesine incelemeyi sağlar.

Goffman, bireylerin kendilerini sunum stratejileriyle başkaları üzerinde belirli izlenimler yaratmaya çalıştığını belirtir. Bu stratejiler, bireylerin toplumsal statülerini ve kimliklerini güçlendirmek için kullandıkları yöntemleri içerir. Örneğin, bir liderin karizmatik ve güven verici bir imaj yaratması, izleyiciler üzerindeki etkisini artırabilir. Goffman'ın kuramı, toplumsal rollerin ve normların sürekli olarak yeniden üretildiğini ve bu sürecin bireylerin günlük yaşamlarında gerçekleştiğini vurgular. Bireyler, toplumsal etkileşimler sırasında belirli roller oynayarak ve normlara uygun davranarak toplumsal düzeni sürdürürler. Bu süreç,

toplumsal yapının ve düzenin nasıl korunduğunu anlamada önemli bir çerçeve sunar. Goffman, bu durumu şöyle açıklar: "Toplumsal etkileşimler, rollerin ve normların yeniden üretildiği bir süreçtir ve bu süreç, toplumsal düzenin sürdürülmesini sağlar" (Goffman, 1959: 81).

f) Eleştiriler ve Alternatif Yaklaşımlar

Goffman'ın dramaturji kuramı, toplumsal etkileşimlerin anlaşılmasında önemli bir katkı sağlasa da bazı eleştirilerle de karşı karşıya kalmıştır. Bu eleştiriler, kuramın bazı yönlerinin yetersiz olduğunu ve toplumsal etkileşimlerin karmaşıklığını tam anlamıyla açıklayamadığını öne sürer. Goffman'ın kuramı, bireylerin yüzeysel davranışlarını ve toplumsal etkileşimlerini analiz etmekte başarılı olsada, derin psikolojik motivasyonlarını yeterince dikkate almadığı eleştirisiyle karşı karşıya kalmıştır. Bazı eleştirmenler, bireylerin davranışlarının altında yatan duygusal ve psikolojik faktörlerin göz ardı edildiğini belirtir. Smith bu durumu şu şekilde ifade eder: "Goffman'ın kuramı, bireylerin yüzeysel davranışlarını analiz etmekte başarılı olsada, derin psikolojik motivasyonları ve duygusal boyutları yeterince dikkate almamaktadır" (Smith, 1983: 72).

Sosyal medya platformları, bireylerin ön sahnede sergiledikleri performansları desteklemek için çeşitli araçlar sunar. Örneğin, filtreler ve fotoğraf düzenleme uygulamaları, bireylerin Özçekim'lerini daha çekici ve idealize edilmiş hale getirmelerine olanak tanır. Bu araçlar, bireylerin sosyal medya platformlarında sergiledikleri performansların daha kontrollü ve düzenlenmiş olmasını sağlar. Ancak, bu süreç aynı zamanda bireylerin gerçek benliklerini gizlemelerine ve sosyal medyada yarattıkları imaj ile gerçek benlikleri arasında bir ayrım yaratmalarına neden olabilir.

Sosyal medyada Özçekim çekme ve paylaşma eylemi, bireylerin "ön sahne"de sergiledikleri performansların bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu süreçte, bireyler, kendi imajlarını şekillendirme ve başkalarına sunma konusunda kontrollü bir çaba sarf ederler. Goffman'ın teorisi, sosyal medya kullanımının bireylerin kimlik inşası ve benlik algıları üzerindeki etkilerini anlamak için güçlü bir analitik çerçeve sunar. Sosyal medya, bireylerin benlik sunumlarını ve sosyal onay arayışlarını daha görünür ve ölçülebilir hale getirir.

1.2.3 Görsel İletişim Teorisi ve Görsel Kültür

Görsel iletişim, görsel unsurlar aracılığıyla bilgi ve anlamın iletilmesi sürecini inceler. Görsel iletişim teorisi, bu sürecin nasıl işlediğini, görsel mesajların nasıl oluşturulduğunu, iletilildiğini ve yorumlandığını analiz eder. Son yıllarda, Özçekim paylaşım kültürü, görsel iletişim teorisinin önemli bir parçası haline gelmiştir. John Berger'ın "Görme Biçimleri" adlı

eseri, görsel kültürün bireylerin dünyayı algılama ve anlama biçimlerini nasıl şekillendirdiğini açıklar (Berger, 1972:10). Özçekim'ler, bireyin kendini nasıl sunmayı seçtiğini ve bu sunumun nasıl algılandığını görsel bir dil aracılığıyla ifade eden bir iletişim biçimidir

John Berger'ın görsel iletişim teorisi, görsel kültürün bireylerin dünyayı algılamasında ve anlamlandırmasında oynadığı rolü vurgular. Berger'a göre, "görme" sadece fiziksel bir eylem değildir; aynı zamanda kültürel ve toplumsal faktörler tarafından şekillendirilir. Görsel imgeler, izleyicinin bakış açısına göre farklı anlamlar kazanır ve bu anlamlar, izleyicinin deneyimleri, değerleri ve inançları ile ilişkilidir (Berger, 1972:7-8).

Görsel iletişim teorisi, Özçekim'lerin bireylerin benlik sunumunda ve sosyal medyada kimlik inşasında nasıl kullanıldığını anlamak için güçlü bir analitik çerçeve sunar. Özçekim'ler, bireylerin kendilerini belirli bir şekilde sunmalarına olanak tanır ve bu sunum, izleyicilerin tepkilerine göre şekillenir. Bu bağlamda, Özçekim'ler, bireylerin görsel bir dil aracılığıyla kendi kimliklerini ifade etmelerinin bir yolu olarak görülebilir.

Medya, görsel iletişimin ana taşıyıcısıdır ve görsel kültürün oluşumunda önemli bir rol oynar. Görsel kültür, bir toplumun görsel imgeler ve semboller aracılığıyla iletişim kurma biçimlerini ifade eder. Mitchell, görsel kültürün medya ile olan ilişkisini şu şekilde açıklar: "Medya, görsel kültürün oluşumunda ve yayılmasında merkezi bir rol oynar, çünkü görsel mesajları geniş kitlelere iletme kapasitesine sahiptir" (Mitchell, 2002: 49). Sosyal medya platformları, bireylerin Özçekimlerini paylaşıp toplumsal kimliklerini inşa etmeleri ve toplumsal etkileşimlerde bulunmaları için bir alan sağlar.

Özçekimler, bu bağlamda bireylerin dijital kimliklerini ve sosyal statülerini belirginleştiren araçlar olarak işlev görür. Sosyal medya platformlarının algoritmaları ve etkileşim dinamikleri, Özçekimlerin nasıl yayılacağını ve izleyiciler tarafından nasıl algılanacağını etkiler. Bu platformlar, bireylerin toplumsal etkileşimlerinde yeni görsel normlar ve estetik standartlar oluşturur. Özçekimler, bireylerin toplumsal normlara uyum sağlama ve belirli bir kimlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynar. Bu durum, özellikle gençler arasında yaygındır. Özçekimler, bireylerin kendilerini nasıl algıladıklarını ve toplumsal bağlamda nasıl algılanmak istediklerini yansıtır.

Turkle, "Gençler, Özçekimler aracılığıyla kendilerini keşfeder ve toplumsal kimliklerini inşa ederler" (Turkle, 2011: 84). Özçekimler, bireylerin sosyal medya platformlarında kendilerini sunma biçimlerini ve toplumsal kimliklerini oluşturma süreçlerini anlamak için

kritik bir araçtır. Bu süreçte, bireylerin kendilerini nasıl gördükleri ve başkaları tarafından nasıl algılandıkları arasındaki dinamik ilişki de önemli bir rol oynar.

Özçekim paylaşım kültüründe, bireyler toplumsal onay ve beğeni arayışı içindedir. Sosyal medya platformları, bireylerin paylaştıkları Özçekimlerin beğenilmesi ve yorumlanması yoluyla toplumsal onay arayışını teşvik eder. Bu süreç, bireylerin toplumsal statülerini ve ilişkilerini güçlendirmelerine yardımcı olur. Özçekimler, bireylerin toplumsal kabul ve beğeni arayışlarının görsel bir ifadesidir. Bu durum, bireylerin benlik saygısı ve öz-değer algıları üzerinde önemli bir etki yaratır. Turkle, "Sosyal medya, bireylerin toplumsal onay ve beğeni arayışını teşvik eder ve bu süreç, bireylerin toplumsal kimliklerini güçlendirmelerine yardımcı olur" (Turkle, 2011: 84).

a) John Berger ve Görme Biçimleri

John Berger, İngiliz bir sanat eleştirmeni, yazar, ressam ve düşünürdür. 1972 yılında yayımlanan "Ways of Seeing" (Görme Biçimleri) adlı kitabı ve aynı adlı televizyon dizisi ile geniş bir kitleye ulaşmıştır. Berger, görsel kültür üzerine yaptığı eleştiriler ve analizlerle, sanatın ve görsel medyanın toplumsal ve ideolojik işlevlerini sorgulamıştır. Berger, görsel imgelerin nasıl anlam taşıdığı ve bu anlamların nasıl toplumsal bağlamda şekillendiği üzerine derinlemesine analizler yapar. Berger'a göre, "Görme, sadece fiziksel bir süreç değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal bir etkinliktir. Görsel imgeler, toplumun değerleri ve ideolojileriyle iç içe geçmiştir" (Berger, 1972: 7).

Berger'ın çalışmaları, Özçekimlerin nasıl bir anlam taşıdığını ve bu anlamın toplumsal bağlamda nasıl üretildiğini anlamamıza yardımcı olur. Özçekimler, bireylerin kendilerini nasıl görmek istediklerini ve başkalarına nasıl görünmek istediklerini yansıtan görsel anlatılar olarak işlev görür. "Görme, yalnızca gözlerin algıladığı bir şey değildir; aynı zamanda zihinlerin anlamlandığı bir süreçtir" (Berger, 1972: 7). Bu anlatılar, kültürel normlar ve toplumsal değerler tarafından şekillenir ve bu normlar ve değerler, bireylerin Özçekimlerini nasıl oluşturduklarını ve paylaştıklarını etkiler. Görsel iletişim teorileri, Özçekim'lerin bireylerin benlik sunumunda ve sosyal medyada kimlik inşasında nasıl kullanıldığını anlamak için güçlü bir analitik çerçeve sunar.

John Berger'ın görsel iletişim teorisi ve Carl Gustav Jung'un persona kavramı, bireylerin sosyal medya platformlarında sergiledikleri kimlik performanslarını ve bu performansların izleyiciler üzerindeki etkilerini anlamak için önemli araçlar sağlar. Özçekim çekme ve

paylaşma, bireylerin görsel bir dil aracılığıyla kendi kimliklerini ifade etmelerine ve bu kimliklerin izleyiciler tarafından nasıl algılandığını kontrol etmelerine olanak tanır. Ancak, sosyal medyanın bireylerin psikolojik ve sosyal sağlıkları üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerini de göz önünde bulundurmak önemlidir. Sosyal medya platformlarının bireyler üzerinde yarattığı baskılar ve sosyal karşılaştırma süreçleri, bireylerin benlik algılarında olumsuz etkiler yaratabilir. Bu nedenle, sosyal medya kullanımının bireylerin psikolojik sağlıkları üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Bu kuramsal yaklaşımlar, bireyin Özçekim çekme eylemini, sosyal etkileşim içindeki rolünü ve görsel ifade biçimini anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Özçekim çekme eylemi, sosyal medya aracılığıyla bireyin benlik algısını inşa etme ve görsel bir kimlik oluşturma sürecini yansıtarak, iletişim kuramları kapsamında zengin bir analiz yapılmasına olanak tanır. Görsel iletişim teorisi, çeşitli disiplinler arası yaklaşımlar kullanarak görsel medyanın anlam üretme süreçlerini açıklar. Bu teori, görsel öğelerin nasıl algılandığını, anlamlandırıldığını ve toplumsal bağlamda nasıl kullanıldığını inceler.

1.2.4 İkonografi

İkonografi, medya çalışmalarında imgelerin ve sembollerin anlamlarını analiz etmek için kullanılan bir araçtır. Bu analizler, görsel içeriklerin toplum üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin nasıl üretildiğini anlamamıza yardımcı olur (Aydoğdu, 2016: 123). Görsel iletişim teorisi, imgelerin nasıl anlam taşıdığını ve bu anlamların nasıl iletildiğini inceler. İkonografi, bu teorinin bir parçası olarak, sanat eserlerinin ve diğer görsel içeriklerin sembolik anlamlarını analiz eder (Erdem, 2014: 76). Panofsky, ikonografiyi üç aşamalı bir süreç olarak tanımlar: ön-ikonografik tanımlama, ikonografik analiz ve ikonolojik yorumlama (Panofsky, 1955: 14). Bu yöntem, sanat eserlerinin yüzeysel ve derin anlamlarını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar ve sanat tarihi disiplininde önemli bir yere sahiptir.

1. Ön-İkonografik Tanımlama

Bu aşama, sanat eserinin yüzeysel özelliklerinin tanımlanmasını içerir. Eserin fiziksel özellikleri, kullanılan materyaller ve yüzeyde görülen nesneler bu aşamada incelenir (Panofsky, 1939: 7). Ön-ikonografik tanımlama, bir sanat eserinin temel bileşenlerini belirlemeye yönelik bir ilk adımdır ve daha derin analizler için temel oluşturur.

a) Eserin Fiziksel Özellikleri

Bu bölümde, eserin boyutları, kullanılan malzemeler ve teknikler gibi fiziksel özellikler tanımlanır. Örneğin, bir tablo analiz ediliyorsa, tuvalin boyutu, kullanılan boya türü ve fırça darbeleri gibi özellikler incelenir (Panofsky, 1939: 7).

b) Görsel Unsurların Tanımlanması

Bu aşamada, eserde görülen figürler, nesneler ve kompozisyon elemanları tanımlanır. Örneğin, bir resimdeki insanlar, hayvanlar, bitkiler ve nesneler gibi unsurların tanımlanması yapılır. Bu tanımlama, eserin yüzeysel görünümünü anlamak için kritik öneme sahiptir (Panofsky, 1939: 8).

2. İkonografik Analiz

İkinci aşama, eserdeki sembollerin ve figürlerin anlamlarını belirlemeye odaklanır. Bu aşamada, eser içindeki semboller ve bunların tarihsel ve kültürel bağlamdaki anlamları analiz edilir (Panofsky, 1939: 12). İkonografik analiz, sanat eserinin yüzeydeki unsurlarının arkasında yatan daha derin anlamları keşfetmeye çalışır. İkonografik analiz, görsel sanat eserlerinin veya medya içeriklerinin sembolik anlamlarını, imgelerini ve ikonlarını inceleyerek bu anlamların tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlamını anlamaya yönelik bir yöntemdir. "İkonografik analiz, görsel medyanın içeriğindeki sembolik anlamları ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu yöntem, izleyiciye iletilen mesajların ve bu mesajların arkasındaki ideolojik yapının anlaşılmasına katkıda bulunur." (Altınay, 2015: 102).

İkonografik analiz, sanat tarihi, arkeoloji, iletişim çalışmaları ve medya çalışmaları gibi disiplinlerde yaygın olarak kullanılır. Bu analiz türü, eserlerin içerdiği semboller, karakterleri ve sahneleri detaylı bir şekilde çözümleyerek, bu unsurların nasıl bir anlam taşıdığını ve izleyiciye ne tür mesajlar ilettiğini ortaya koyar. İkonografik analiz, sanat eserlerinin ve diğer görsel içeriklerin sembolik dilini çözümlemek için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik, eserin yaratıldığı dönemin sosyal, politik ve kültürel dinamiklerini anlamamıza olanak tanır." (Yıldız, 2014: 88).

a) Sembollerin Belirlenmesi:

Sanat eserinde kullanılan semboller ve bu sembollerin ne anlama geldiği belirlenir. Örneğin, bir resimde görülen haç, güvercin veya zeytin dalı gibi semboller dini veya barışla ilgili anlamlar taşıyabilir (Panofsky, 1939: 13).

b) Tarihsel ve Kültürel Bağlam:

Sembollerin tarihsel ve kültürel bağlamları incelenir. Bu, eserin yaratıldığı dönemin sosyal, politik ve dini koşullarını anlamak için gereklidir. Örneğin, Orta çağ Avrupa'sında yapılan bir eserde kullanılan semboller, dönemin dini inançlarını ve toplumsal yapısını yansıtabilir (Panofsky, 1939: 14). "Görsel medyada ikonografik analiz yaparken sembollerin belirlenmesi, bu sembollerin hangi kültürel ve toplumsal bağlamlarda ortaya çıktığını incelemeyi içerir. Semboller, medya içeriklerinin izleyici üzerindeki etkisini anlamamıza yardımcı olur." (Altınay, 2015: 108)

3. İkonolojik Yorumlama

Son aşama, eserin derinlemesine yorumlanmasını içerir. Bu aşamada, sanat eserinin toplumsal, kültürel ve tarihsel bağlamı göz önünde bulundurularak sembollerin daha geniş anlamları yorumlanır (Panofsky, 1955: 18). İkonolojik yorumlama, eserin yüzeyde görünen anlamlarının ötesine geçerek, daha geniş ve kapsamlı bir anlayış sunar.

Sanat eserleri, yalnızca estetik birer obje olmaktan öte, kültürel ve tarihsel anlamlar taşıyan iletişim araçlarıdır. Bu eserlerin içerdiği semboller ve imgeler, dönemin toplumsal yapısını, inançlarını ve sanatçının kişisel ifadelerini yansıtır. Bu nedenle, sanat eserlerinin anlamını tam olarak kavrayabilmek için ikonolojik yorumlama yöntemi büyük bir önem taşır. İkonolojik yorumlama, sanat eserlerinin yüzeydeki görüntüsünün ötesine geçerek, derin yapısını ve gizli anlamlarını ortaya çıkarmayı amaçlar.

4. Toplumsal, Kültürel ve Tarihsel Bağlam:

Sanat eserinin yaratıldığı dönemin toplumsal koşulları ve eserin bu bağlamdaki yeri incelenir. Örneğin, bir Rönesans tablosu, dönemin sosyal hiyerarşisini ve insan ilişkilerini yansıtabilir. Eserin kültürel bağlamı, sanatçının içinde bulunduğu kültürel ortam ve bu ortamın eser üzerindeki etkileri dikkate alınarak analiz edilir. Bu, eserin kültürel kodlarını ve bu kodların nasıl algılandığını anlamak için önemlidir. Sanat eserinin tarihsel olaylarla ilişkisi ve bu olayların eserin anlamını nasıl şekillendirdiği incelenir. Örneğin, bir savaşın ardından yapılan bir eserin, savaşın etkilerini ve toplumsal değişimleri yansıttığı görülebilir (Panofsky, 1955: 19,20,21).

İkonografi, sanat eserlerinin sembolik içeriğini anlamak için güçlü bir yöntemdir. Erwin Panofsky tarafından geliştirilen bu yöntem, sanat eserlerinin yüzeydeki unsurlarının ötesine geçerek, daha derin ve kapsamlı bir anlam katmanı sunar. Ön-ikonografik tanımlama, ikonografik analiz ve ikonolojik yorumlama aşamaları, sanat eserlerinin tarihi, kültürel ve toplumsal bağlamlarıyla ilişkili olarak anlamlandırılmasını sağlar. Bu yöntem, sanat tarihi

disiplininde vazgeçilmez bir araçtır ve sanat eserlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunur.

1.2.5 Görsel Algı ve Estetik

Görsel algı, izleyicilerin görsel bilgiyi nasıl işlediğini ve yorumladığını araştırır. Estetik, görsel unsurların güzellik, denge ve uyum gibi değerlere göre değerlendirilmesini içerir. Arnheim, görsel algının ve estetiğin önemini şu şekilde ifade eder: "Görsel algı, izleyicinin görsel mesajları anlama ve değerlendirme sürecinde kritik bir rol oynar" (Arnheim, 1954: 22).

Rudolf Arnheim, görsel algı ve estetik üzerine önemli çalışmaları olan bir psikolog ve sanat teorisyenidir. Görsel algının psikolojik temelleri ve estetik deneyim üzerindeki etkileri üzerine yaptığı çalışmalarla tanınır. Arnheim'in çalışmaları, sanat, film, tasarım ve mimarlık gibi görsel sanatlar alanlarında geniş bir etkiye sahiptir. Görsel algının ve estetiğin Özçekim kültüründeki rolü, bireylerin Özçekimlerini nasıl sunduklarını ve izleyicilerin bu Özçekimleri nasıl algıladıklarını anlamamıza yardımcı olur.

Rudolf Arnheim, görsel algı ve estetik üzerine yaptığı çalışmalarla, sanat eserlerinin algılanması ve değerlendirilmesi süreçlerini derinlemesine incelemiştir. Arnheim'e göre, sanatın amacı şeylerin dış görünüşünü değil, içsel anlamını temsil etmektir. Bu perspektif, sanat eserlerinin yaratım sürecinde görsel algının önemini vurgular. Ayrıca, Arnheim, her nesnenin algısında duyuşal izlenim ile nesnenin gerçek şekli arasında bir gerilim olduğunu ve bu gerilimin sanatsal temsilin özünü oluşturduğunu belirtir (Arnheim, 1954: 36-62). Arnheim'in görsel algı teorisi, sanatı ve estetiği anlama şeklimizi derinden etkilemiştir. İzleyicinin görsel uyarıcıları yorumlamadaki aktif rolünün önemini vurgulamaktadır (Smith, 2003:45). Arnheim'in "Visual Thinking" adlı eserinde, görsel düşünmenin matematiksel semboller ve sayılarla aynı türde bir hassasiyet ve mantıklılık gerektirdiğini ifade eder. Bu, sanatçıların görsel bilgiyi işleyerek ve organize ederek yaratıcı eserler üretme sürecini açıklar. Ayrıca, görsel algı yetisinin pasif bir veri kabulü değil, aktif bir organize etme operasyonu olduğunu vurgular (Arnheim, 1969: 23-37).

Arnheim'in estetik teorisi bağlamında, Özçekimler, bireylerin estetik değer yargılarını ve görsel sunumlarını nasıl yapılandırdıklarını ortaya koyar. Estetik tercihler, bireylerin sosyal medya platformlarında kendilerini nasıl sunmak istediklerini belirler. Özçekimlerin estetik kompozisyonu, ışıklandırma, renk uyumu ve kadraj gibi unsurlar, izleyicilerin görsel algısını ve Özçekimnin genel estetik değerini etkiler. Bu estetik unsurlar, aynı zamanda bireylerin sosyal medya platformlarında kendilerini nasıl konumlandırdıklarını ve hangi estetik normlara

uyum sağladıklarını da yansıtır. Sanatın psikolojik temellerine yaptığı vurgu sayesinde, Arnheim, görsel kültürün akademik bir disiplin olarak incelenmesini meşrulaştırmaya yardımcı olmuştur (Barnett, 2015:23)

1.2.6 Roland Barthes ve Modern Mitler

Roland Barthes (1915-1980), Fransız edebiyat eleştirmeni, sosyolog, filozof ve göstergebilimcidir (Moriarty, 1991:3). Barthes, 1950'lerden itibaren kültürel eleştiri ve dilbilim alanında yaptığı çalışmalarla tanınmıştır (Culler, 1983:4). Onun çalışmaları, edebi metinlerin, görsel imgelerin ve toplumsal mitlerin nasıl anlam kazandığını incelemeye odaklanmıştır (Barthes, 1957:11). Barthes, Ferdinand de Saussure'ün gösterge kavramını genişleterek, kültürel metinlerin ve imgelerin analizine uygulamıştır (Barthes, 1964:11). Barthes'a göre, mitler, toplumsal anlamları doğal ve kaçınılmaz olarak algılanan ideolojik yapılar haline getirir. Bir mit, bir göstergeyi alır ve onu daha geniş bir toplumsal veya kültürel bağlama yerleştirir, böylece o göstergenin anlamı doğal ve normal olarak kabul edilir hale gelir (Barthes, 1957: 142).

Saussure'ün teorisine göre, bir gösterge gösteren (signifier) ve gösterilenden (signified) oluşur (Saussure, 1916: 66). Barthes, bu ikiliği kültürel ve ideolojik bağlamlarda analiz eder (Barthes, 1964: 12). Barthes, mitleri ikinci dereceden göstergeler olarak tanımlar. İkinci dereceden göstergeler, birinci dereceden göstergelerin üzerine inşa edilen daha karmaşık anlam katmanlarıdır. Birinci dereceden göstergelerin gösteren ve gösterilen bileşenlerinin birleşimi, ikinci dereceden bir gösteren haline gelir ve bu yeni gösteren, daha geniş toplumsal ve kültürel anlamlar taşır. Örneğin, bir savaş fotoğrafı (birinci dereceden gösterge), bir gazete kapağında veya bir propaganda afişinde kullanıldığında, bu fotoğrafın anlamı değişir ve genişler. Fotoğraf, artık sadece bir savaş sahnesi değil, aynı zamanda belirli bir politik veya ideolojik mesaj taşıyan bir sembol haline gelir. Bu durumda, savaş fotoğrafı, ikinci dereceden bir gösterge olarak işlev görür ve belirli bir mit yaratır (Barthes, 1957: 20,21).

Barthes'ın "Mythologies" (1957) adlı eseri, gündelik yaşamda karşılaşılan çeşitli sembollerin ve mitlerin toplumsal ve ideolojik anlamlarını inceleyen önemli bir çalışmadır. Barthes, popüler kültürün çeşitli unsurlarını analiz ederek, bu unsurların nasıl toplumsal anlamlar taşıdığını ve ideolojik yapıları nasıl pekiştirdiğini ortaya koyar. Eser, kültürel göstergelerin nasıl anlam yüklendiğini ve bu anlamların toplumsal yapıları nasıl etkilediğini anlamak için derinlemesine bir analiz sunar. Barthes, metinlerin ve imgelerin çok katmanlı anlamlar taşıdığını savunur. Her metin, farklı okuma biçimlerine ve yorumlara açıktır. Bu, anlamın sabit olmadığı, sürekli olarak yeniden üretildiği anlamına gelir (Barthes, 1974: 5-9).

Barthes'a göre, mitler, ideolojiler aracılığıyla toplumsal yapıları doğal ve normal olarak sunar. Bu süreçte, toplumsal ve politik yapıların meşrulaştırılması sağlanır. Mitler, belirli ideolojileri destekleyen ve pekiştiren anlam sistemleridir. Örneğin, bir reklamda kullanılan semboller, belirli tüketim alışkanlıklarını ve yaşam tarzlarını doğal ve kaçınılmaz olarak sunarak bu ideolojileri pekiştirir (Barthes, 1957: 156). Modern mitlerin bir parçası olarak Özçekimler, toplumsal normları ve güzellik standartlarını pekiştiren imgeler olarak hizmet eder. Sosyal medyada paylaşılan Özçekimler, bireylerin toplum içinde nasıl algılandıklarını ve kendilerini nasıl sunmak istediklerini yansıtır. Bu bağlamda, Özçekimler, toplumsal ve kültürel mitlerin yeniden üretilmesinde ve pekiştirilmesinde önemli bir rol oynar.

a) Güzellik Standartları

Barthes'in mitler teorisi, güzellik standartlarının doğal ve evrensel olarak sunulmasını açıklar. Bu standartlar, medya ve popüler kültür aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretilir ve pekiştirilir (Barthes, 1957: 156). Özçekimler, güzellik standartlarını pekiştirir çünkü filtreler ve fotoğraf düzenleme uygulamaları aracılığıyla idealize edilmiş güzellik normlarını yansıtır. Bu normlar, bireylerin kendilerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve güzellik ideallerini doğal ve evrensel olarak algılamalarına yol açar.

- Instagram'da paylaşılan makyajlı Özçekimler, pürüzsüz cilt ve belirgin yüz hatları gibi güzellik standartlarını teşvik eder.
- Fitness influencer'larının paylaştığı Özçekimler, belirli bir vücut yapısını (örneğin, kaslı veya ince) ideal güzellik olarak sunar.
- Popüler Özçekim uygulamalarında bulunan filtreler, kullanıcıların yüz hatlarını idealize ederek bu güzellik normlarını pekiştirir.

b) Sosyal Statü ve Prestij

Bourdieu'nun kültürel sermaye kavramı, bireylerin sosyal statülerini belirli kültürel göstergeler aracılığıyla sergilediklerini öne sürer (Bourdieu, 1986: 241-258). Özçekimler, prestijli mekanlarda veya ünlü kişilerle çekildiğinde, bireylerin sosyal statülerini ve kültürel sermayelerini yansıtır. Bu, Barthes'in mitler aracılığıyla ideolojilerin pekiştirilmesi fikrini destekler, çünkü bu tür Özçekimler sosyal statüyü doğal ve arzu edilir olarak sunar.

- Lüks bir restoranda çekilen Özçekim, kişinin yüksek sosyal statüsünü ve prestijini gösterir.
- Ünlü bir kişiyle çekilen Özçekim, bireyin sosyal çevresini ve bu çevredeki konumunu yansıtır.

- Beğeni ve takipçi sayısı yüksek olan sosyal medya hesaplarında paylaşılan Özçekimler, sahip olunan sosyal sermayeyi gösterir.

c) Tüketim Alışkanlıkları

Jean Baudrillard'ın tüketim toplumu eleştirisi, tüketim nesnelerinin sadece işlevsel değil, aynı zamanda sembolik ve gösterge değeri taşıdığını vurgular. Baudrillard, modern toplumlarda tüketimin, bireylerin sosyal kimliklerini belirlemede merkezi bir rol oynadığını savunur. Ona göre, nesneler yalnızca ihtiyaçları karşılamak için değil, aynı zamanda toplumsal statüleri ve kimlikleri ifade etmek amacıyla tüketilir (Baudrillard, 1970). Fitness salonunda çekilen Özçekimler veya yeni bir elektronik cihazla çekilen Özçekimler, belirli tüketim alışkanlıklarını ve yaşam tarzlarını teşvik eder. Bu, tüketim alışkanlıklarının doğal ve kaçınılmaz olarak algılanmasına yol açar ve Barthes'in ideolojilerin doğal gösterilmesi kavramını destekler.

- Yeni bir akıllı telefonla çekilen Özçekim, teknolojik ürünlerin tüketimini teşvik eder.
- Lüks bir spor arabada çekilen Özçekim, belirli bir yaşam tarzını ve tüketim alışkanlığını yüceltir.
- Markalı kıyafetlerle çekilen Özçekimler, moda ve tüketim kültürünü pekiştirir.

d) Cinsiyet Roller

Butler'ın toplumsal cinsiyet teorisi, toplumsal cinsiyet rollerinin performatif olduğunu ve sosyal pratikler aracılığıyla yeniden üretildiğini öne sürer (Butler, 1990). Özçekimler, cinsiyet rolleri ve beklentilerini pekiştirir. Kadınlar ve erkekler, sosyal medyada farklı türde Özçekimler paylaşarak bu rolleri performe eder ve yeniden üretir. Bu, toplumsal cinsiyet normlarının doğal ve evrensel olarak algılanmasına neden olur.

- Kadınların makyaj yaparken çektiği Özçekimler, kadınlıkla ilişkilendirilen güzellik pratiklerini pekiştirir.
- Erkeklerin spor salonunda kaslarını sergileyen Özçekimler, erkekliğin güç ve fiziksel dayanıklılıkla ilişkilendirilmesini destekler.
- Annelerin çocuklarıyla çektiği Özçekimler, kadınların bakım ve aile ile özdeşleştirilmesini pekiştirir.

e) Yaşam Tarzı ve Eğlence

Giddens, modern bireylerin yaşam tarzlarının, tüketim pratikleri, moda, sağlık, eğlence ve diğer günlük seçimler üzerinden oluşturulduğunu savunur. Bu yaşam tarzı seçimleri, bireyin

kimliğini şekillendiren önemli faktörlerden biridir ve bu seçimler, bireylerin kendilerini nasıl algıladıklarını ve başkaları tarafından nasıl algılandıklarını doğrudan etkiler.

Medya, Giddens'a göre, bu kimlik inşası sürecinde merkezi bir rol oynar. Modernite bağlamında medya, bireylerin yaşam tarzı seçimlerini etkileyen ve şekillendiren önemli bir araçtır. Medya, bireylerin ne tür yaşam tarzlarını benimsemeleri gerektiği konusunda sürekli olarak mesajlar verir ve bu mesajlar, bireylerin kimliklerini nasıl inşa ettiklerini derinden etkiler (Giddens, 1991: 81-92). Partilerde veya sosyal etkinliklerde çekilen Özçekimler, dışa dönük ve sosyal bir yaşam tarzını idealize eder. Bu, bireylerin bu tür aktiviteleri doğal ve kaçınılmaz olarak algılamalarına yol açar.

- Partilerde veya gece kulüplerinde çekilen Özçekimler, dışa dönük ve sosyal bir yaşam tarzını idealize eder.
- Egzotik tatil yerlerinde çekilen Özçekimler, seyahat ve keşif temalarını yüceltir.
- Gurme restoranlarda çekilen yemek Özçekimleri, belirli bir yaşam tarzının ve tüketim alışkanlıklarının sembolüdür.

f) Kültürel Semboller

Geertz'in kültürel yorumlama teorisi, kültürel sembollerin anlam üretiminde merkezi bir rol oynadığını ve sosyal pratikler aracılığıyla bu sembollerin pekiştirildiğini öne sürer (Geertz, 1973). Kültürel veya dini etkinliklerde çekilen Özçekimler, bu etkinliklerin önemini ve değerini pekiştirir. Bu, kültürel normların ve sembollerin doğal ve evrensel olarak algılanmasına yol açar.

- Dini bayramlarda veya festivallerde çekilen Özçekimler, bu etkinliklerin önemini ve değerini pekiştirir.
- Ulusal bayramlarda çekilen Özçekimler, milliyetçilik ve ulusal kimlik sembollerini yüceltir.
- Geleneksel kıyafetlerle çekilen Özçekimler, kültürel kimliğin ve mirasın önemini vurgular.

g) Kişisel Başarılar

Goffman'ın benlik sunumu teorisi, bireylerin sosyal ortamlarda belirli bir imaj veya kimlik sunmak için çeşitli stratejiler kullandığını öne sürer (Goffman, 1959: 1-30). Mezuniyet veya iş yerindeki terfi gibi kişisel başarıları kutlamak için çekilen Özçekimler, bireylerin başarılarının toplumsal kabulünü ve kutlanmasını sağlar. Bu tür Özçekimler, başarıya ulaşmanın doğal bir gereklilik olduğunu pekiştirir.

- Mezuniyet töreninde çekilen Özçekim, bireyin akademik başarısını ve toplumsal kabulünü gösterir.
- İş yerinde terfi aldıktan sonra çekilen Özçekim, profesyonel başarıyı ve sosyal prestiji pekiştirir.
- Spor müsabakalarında kazanılan ödülleri çekilen Özçekimler, bireysel yetenek ve başarının toplumsal kabulünü yansıtır.

h) Doğal Güzellik ve Çevre Bilinci

Beck'in risk toplumu teorisi, modern toplumların çevresel riskler ve bilinçle şekillendiğini öne sürer (Beck, 1992). Doğada çekilen Özçekimler, çevre bilincini ve doğanın korunmasının önemini vurgular. Bu, çevre bilincinin doğal ve evrensel olarak algılanmasına yol açar.

- Doğa yürüyüşlerinde veya kamp yaparken çekilen Özçekimler, doğaya olan sevgi ve çevre bilincini pekiştirir.
- Plaj temizliği gibi çevre etkinliklerinde çekilen Özçekimler, çevresel sorumluluğun önemini vurgular.
- Doğal parklar veya koruma alanlarında çekilen Özçekimler, çevre koruma bilincini yaygınlaştırır.

i) Sağlık ve Zindelik

Foucault'nun biyopolitika teorisi, modern toplumlarda bedeninin disiplin altına alınması ve sağlık pratiklerinin toplumsal kontrol mekanizması olarak kullanıldığını öne sürer (Foucault, 1976). Sağlıklı yaşam tarzını teşvik eden Özçekimler, bireylerin bedenlerini disipline etmeleri ve sağlıklı yaşam pratiklerini benimsemelerini teşvik eder.

- Yoga yaparken çekilen Özçekimler, sağlıklı yaşam tarzını ve bedeninin disiplin altına alınmasını teşvik eder.
- Sağlıklı bir smoothie içerken çekilen Özçekimler, sağlıklı beslenmenin önemini vurgular.
- Spor salonunda çekilen Özçekimler, fiziksel zindelik ve beden sağlığını yüceltir.

1.2.7 Mitlerin İdeolojik Fonksiyonu

Barthes'a göre, mitler, ideolojiler aracılığıyla toplumsal yapıları doğal ve normal olarak sunar. Bu süreçte, toplumsal ve politik yapıların meşrulaştırılması sağlanır. Mitler, belirli ideolojileri destekleyen ve pekiştiren anlam sistemleridir. Örneğin, bir reklamda kullanılan

semboller, belirli tüketim alışkanlıklarını ve yaşam tarzlarını doğal ve kaçınılmaz olarak sunarak, bu ideolojileri pekiştirir (Barthes, 1957: 156).

Özçekimler, modern mitlerin bir parçası olarak, toplumsal normları ve güzellik standartlarını pekiştiren imgeler olarak hizmet eder. Sosyal medyada paylaşılan Özçekimler, bireylerin toplum içinde nasıl algılandıklarını ve kendilerini nasıl sunmak istediklerini yansıtır. Bu bağlamda, Özçekimler, toplumsal ve kültürel mitlerin yeniden üretilmesinde ve pekiştirilmesinde önemli bir rol oynar. Özçekim'lerin içerdiği güzellik standartları ve toplumsal normlar, bireylerin bu standartları ve normları doğal ve kaçınılmaz olarak algılamalarına neden olabilir.

1.2.8 Mitlerin Doğallaştırılması

Barthes, mitlerin toplumsal anlamları doğallaştırarak, bu anlamların sorgulanmasını zorlaştırdığını öne sürer. Mitler, belirli ideolojileri doğal ve kaçınılmaz olarak sunarak, bu ideolojilerin meşrulaştırılmasına katkıda bulunur. Bu süreçte, toplumsal ve politik yapılar, doğal ve normal olarak kabul edilir hale gelir. Barthes, bu durumu "mitlerin ikinci dereceden anlamlandırma" olarak tanımlar (Barthes, 1957: 123).

Barthes'ın bu görüşleri, Özçekimlerin toplumsal normları ve güzellik standartlarını nasıl doğal ve kaçınılmaz olarak sunduğunu anlamamıza yardımcı olur. Örneğin, sosyal medya platformlarında popüler olan belirli Özçekim pozları veya stilleri, toplumsal normların ve güzellik standartlarının yeniden üretilmesine katkıda bulunur. Bu süreçte, bireyler, toplumsal normlara ve güzellik standartlarına uygun olarak kendilerini sunarken, bu normların ve standartların pekiştirilmesine ve doğal olarak algılanmasına katkıda bulunurlar.

1.2.9 Charles Sanders Peirce ve İşaretlerin Sınıflandırılması

Charles Sanders Peirce, göstergebilim alanında önemli katkılarda bulunan bir diğer kuramcıdır. Peirce, işaretleri ikonlar (icon), göstergeler (index) ve semboller (symbol) olarak sınıflandırır. İkonlar, nesneleri benzerlik yoluyla temsil ederken, göstergeler doğrudan bir ilişki yoluyla, semboller ise toplumsal anlaşmalar aracılığıyla anlam taşırlar (Peirce, 1931-58).

Özçekimler, Peirce'in sınıflandırması bağlamında genellikle ikon olarak değerlendirilir, çünkü bireylerin fiziksel formlarını doğrudan temsil ederler. Ancak, aynı zamanda sembolik anlamlar da taşırlar; çünkü toplumsal bağlamda belirli mesajlar ve değerler iletirler. Örneğin, bir Özçekim'de kullanılan poz, arka plan veya filtre, bireyin toplumsal statüsü veya kişisel kimliği hakkında sembolik bilgiler verebilir. Bir bireyin lüks bir otel lobisinde çektiği Özçekim, sosyal statü ve başarı mesajı iletirken, doğada çekilmiş bir Özçekim, çevre bilinci ve doğal yaşam sevgisi mesajı verebilir.

1.2.10 Umberto Eco ve Açık Metinler

Umberto Eco (1932-2016), İtalyan bir yazar, filozof ve göstergebilimcidir. En bilinen eserlerinden biri olan "Açık Yapıt" (Opera Aperta) adlı kitabında, anlamın dinamik ve çok katmanlı doğasını tartışmıştır (Eco, 1962: 3). Eco'nun çalışmaları, göstergebilim, edebiyat teorisi ve kültürel analiz alanlarında geniş bir etki yaratmıştır (Bondanella, 2005: 15). Eco, metinlerin çoklu yorumlama olanakları sunduğunu ve bu nedenle "açık metinler" olduğunu savunur. Açık metinler, izleyicinin veya okuyucunun katılımıyla anlam kazanan metinlerdir (Eco, 1976). Eco, göstergelerin sadece anlam taşıyan araçlar olmadığını, aynı zamanda sürekli olarak yeniden üretilen ve yeniden yorumlanan unsurlar olduğunu savunur (Eco, 1976: 8). Bu bağlamda, Özçekimler de anlamları sabit olmayan, bireyler ve izleyiciler tarafından sürekli olarak yeniden yorumlanan görsel göstergelerdir (Saltz, 2014: 25)

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ANALİZİNDE KULLANILAN GÖSTERGEBİLİM VE CARL GUSTAV JUNG'UN ARKETİPLERİ

Toplumsallaşma sürecinde medyanın kritik rolü ortadayken, takipçileri milyonlarca kişi olan fenomenler sosyal medyada büyük ses getiriyor. Paylaşımlarıyla kamuoyu yaratma gücüne sahip bu kişilerin paylaşımlarıyla takipçilere iletilen mesajlar şüphesiz bireyin benlik algısı ve beden imajı üzerinde deriz izler bırakıyor.

2.1.1 Semiyotik- Göstergebilim

Semiyotik, işaretler ve semboller üzerine odaklanan ve anlamın nasıl üretildiğini ve iletildiğini inceleyen bir yöntemdir (Barthes, 1964:9). Dilbilim alanında yapısalcı yaklaşımların temelini İsveçli dil bilimci Ferdinand de Saussure (1857-1913) atmıştır. ” Onun ders notları öğrencileri tarafından Genel Dilbilim Dersleri adıyla yayınlanmıştır. Saussure'e göre dil, kavramlar ve düşüncelerle bunları ifade etmeye yarayan seslerden oluşur. Saussure'e göre dil, düşüncelerin aktarılmasını sağlayan bir göstergeler sistemidir. Bu göstergeler de gösteren ve gösterilenlerden oluşur. Gösteren, işaret ya da seslerden oluşurken, gösterilen düşünce ve kavramlardır. Sesler ya da kelimelerle bunların ifade ettikleri kavram ve düşünceler arasında zorunlu bir ilişki yoktur. Yani düşünceyi taşıyan işaretler keyfidir. Dil bir işaretler sistemidir” (Yaylagül, 2006: 107).

Ferdinand de Saussure, semiyotiği "işaret bilimi" olarak tanımlar. Saussure'e göre, işaretler iki bileşenden oluşur: gösteren (signifier) ve gösterilen (signified) (Saussure, 1916: 66). Gösteren, fiziksel formu veya işaretin dış görünüşünü ifade ederken, gösterilen, işaretin anlamını veya içerdiği kavramı ifade eder (Saussure, 1916: 67).

Charles Sanders Peirce, semiyotiği üçlü bir model olarak tanımlar: işaret (sign), nesne (object) ve yorumlayıcı (interpretant). Peirce'e göre, bir işaret, bir nesneyi temsil eder ve bu temsil, bir yorumlayıcı tarafından anlaşılır (Peirce, 1931: 71-72). Son yıllarda, sosyal medya ve Özçekim kültürü üzerine yapılan semiyotik çalışmalar da artmıştır. Bu çalışmalar, sosyal medyada paylaşılan Özçekim'lerin ve diğer görsel içeriklerin nasıl anlam taşıdığını ve kullanıcılar tarafından nasıl yorumlandığını incelemektedir.

Göstergebilim işaretlerin ve sembollerin anlam taşıma biçimlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bilim dalı, dilbilim, antropoloji, sosyoloji, medya çalışmaları ve kültürel çalışmalar gibi çeşitli disiplinler tarafından benimsenmiştir. Göstergebilim, işaretlerin nasıl oluşturulduğunu, iletildiğini ve yorumlandığını analiz eder. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, "Dil bir işaretler sistemidir ve bu sistem, anlam yaratma sürecinin temelidir" (Saussure, 1983: 16).

Saussure'un dilbilimsel teorileri ve Barthes'ın modern mit analizleri, Özçekim'lerin toplumsal ve kültürel bağlamda nasıl anlam kazandığını derinlemesine incelememize olanak tanır. Saussure'un temel teorisi, dilin bir işaret sistemi olduğudur ve her işaretin iki bileşeni vardır: gösteren (signifier) ve gösterilen (signified). Gösteren, bir kelimenin veya sembolün fiziksel formudur; gösterilen ise bu sembolün taşıdığı anlamdır (Saussure, 1916: 66). Saussure, dilin bu iki bileşen arasındaki keyfi ilişki üzerine kurulmuş olduğunu savunur. Yani, belirli bir kelimenin belirli bir nesneyi temsil etmesi tamamen toplumsal bir uzlaşmadır. Örneğin, "ağaç" kelimesi (gösteren), belirli bir bitki türünü (gösterilen) temsil eder. Ancak bu kelimenin bu nesneyi temsil etmesi keyfidir ve başka bir dilde farklı bir kelimeyle ifade edilebilir. Saussure'un bu teorisi, anlamın dil içinde nasıl yapılandırıldığını anlamak için temel bir çerçeve sunar.

Özçekim'ler de Saussure'un teorisi bağlamında analiz edilebilir. Bir Özçekim, fiziksel bir form olarak (gösteren) bireyin imajını temsil ederken, bu imajın taşıdığı anlam (gösterilen) toplumsal ve kültürel bağlamda değişir. Örneğin, bir üniversite mezuniyet töreninde çekilen bir Özçekim, bireyin eğitim başarısını ve toplumsal statüsünü simgelerken, bir tatil sırasında çekilen bir Özçekim, rahatlama ve eğlenceyi simgeler. Saussure'un dil ve işaret sistemi teorisi, Özçekimlerin bu çok katmanlı anlamlarını analiz etmek için güçlü bir araçtır. Örneğin, bir üniversite mezuniyet töreninde çekilen bir Özçekim, bireyin eğitim başarısını ve toplumsal statüsünü simgelerken, bir tatil sırasında çekilen bir Özçekim, rahatlama ve eğlenceyi simgeler (Kress ve van Leeuwen, 2006: 54).

Saussure'un teorileri, yapısalcılık akımının temel taşlarını oluşturur ve göstergebilim alanında büyük bir etki yaratır (Barthes, 1967: 11). Yapısalcılık, dilin ve kültürel sistemlerin altında yatan yapıları ve kuralları incelemeye odaklanır (Lévi-Strauss, 1963: 9). Roland Barthes, Saussure'un teorilerini geliştirerek göstergebilim alanına önemli katkılarda bulunmuştur (Barthes, 1967: 15). Barthes, mitlerin ve kültürel sembollerin anlamlarını çözümlemek için Saussure'un gösterge teorisini kullanmıştır (Barthes, 1972: 17). Saussure,

ölümünden sonra yayımlanan’’Genel Dilbilim Dersi (A Course in General Linguistics)’’ adlı kitabında şunları ifade eder:

“Dil, düşünceleri ifade eden bir göstergeler sistemidir ve bu yüzden bir yazı sistemiyle, sağır-dilsiz alfabesiyle v: karşılaştırılması mümkündür. Fakat bu sistemlerin hepsinden daha önemlidir. Toplum içinde göstergelerin işleyişini inceleyen bir bilim akla uygundur; bu sosyal psikolojinin ve sonuç olarak genel psikolojinin bir parçası olmalıdır; ben buna imbilim diyeceğim (Yunanca semeion, ‘gösterge’ den dolayı). İmbilim göstergeleri neyin meydana getirdiğini, hangi kuralların bunları yönettiğini gösterecek” (Saussure, 1966: 16).

Saussure kavramların tek başlarına bir anlam ifade etmediklerini öne sürer; anlamlarını yalnızca ilişkisel olarak ya da karşılıklı olarak kazanırlar: "Kavramlar tamamen karşılıklıdır ve olumlu özellikleriyle değil, fakat sistemin diğer terimleriyle ilişkileri bakımından olumsuz olarak tanımlanır" Tüm pratik amaçlar açısından terimler arasındaki en önemli ilişki ikili karşıtlıktır (akt. Berger, çev. Emir, 2014:82)’’.

2.1.2 Carl Gustav Jung ve Kavramları

Carl Gustav Jung (1875-1961), İsviçreli bir psikiyatrist ve analitik psikolojinin kurucularından biridir (Shamdasani, 2003: 2). Jung, Sigmund Freud ile çalışmış, ancak daha sonra kendi teorik yaklaşımlarını geliştirmiştir (McGuire, 1974: 15). Jung'un çalışmaları, bilinçdışının yapısı, arketipler, bireyleşme süreci ve kolektif bilinçdışı gibi kavramlar üzerine yoğunlaşmıştır (Jung, 1968: 19).

Jung'un hayatı boyunca geliştirdiği teoriler, psikoloji alanında devrim niteliğinde kabul edilmiştir. Özellikle Freud ile yollarının ayrılması, Jung'un kendi benzersiz teorik çerçevesini oluşturmasına olanak tanımıştır. Jung'un psikolojik yaklaşımı, bireyin içsel dünyasının derinliklerine inerek, bilinç ve bilinçdışı arasındaki dinamikleri anlamayı amaçlar (Shamdasani, 2003: 30).

Jung'un yaşamı boyunca yaptığı çalışmalar, yalnızca klinik psikoloji alanında değil, aynı zamanda mitoloji, din ve sanat gibi disiplinlerde de geniş bir yankı uyandırmıştır. Onun psikolojik teorileri, rüyaların analizi, yaratıcı süreçler ve kişisel gelişim konularında geniş çapta uygulanabilirlik göstermiştir (McGuire, 1974: 25). Jung, analitik psikolojinin temellerini atarak, bireyin kendi iç dünyasında anlam arayışını ve bu arayışın kolektif bilinçdışı ile nasıl etkileşime geçtiğini açıklamaya çalışmıştır (Jung, 1964: 50).

2.1.3 Bilinç ve Kolektif Bilinçdışı

Bilinç, bireylerin çevrelerindeki dünya ve kendi içsel durumları hakkında farkındalık sahibi olmasını sağlayan zihinsel süreçleri ifade eder. Bilinç, bireyin düşüncelerinin, duygularının ve deneyimlerinin farkında olmasını ve bu farkındalığı organize edebilmesini içerir (Freud, 1923: 8). Freud, bilinci insan zihninin yüzeydeki kısmı olarak tanımlar ve bilinçaltını, bu yüzeyin altında yer alan ve bireyin farkında olmadığı ancak davranışlarını etkileyen daha derin bir düzey olarak görür (Freud, 1923:15). Bu bağlamda, bilinç ve bilinçdışı, insan zihninin birbirini tamamlayan iki ana bileşeni olarak kabul edilir.

Kolektif bilinçdışı, bireysel bilinçdışının ötesinde, tüm insanlık tarafından paylaşılan ortak bir bilinçdışıdır (Jung, 1968: 50). Jung, kolektif bilinçdışının arketiplerin deposu olduğunu ve bu arketiplerin kültürler arasında benzer şekillerde ortaya çıktığını savunur (Jung, 1969: 6). Kolektif bilinçdışının varlığı, bireylerin benzer yaşam deneyimlerini ve evrensel temaları paylaştığını gösterir (Shamdasani, 2003: 28).

Gustav Jung bilinci katmanlarına ayırırken, personalarımızın oluşmasında kolektif bilinçdışı ve kişisel bilinçdışı alanlarına işaret eder. Persona oluştururken bilinçaltına sürüklediğimiz ve bastırdığımız duygu, dürtü ve arzularımız ise Carl G. Jung tarafından “Gölge” terimiyle arketip olarak kavramsallaştırılmıştır. Gölge, insanın doğasından gelen ve toplumsallaşma sürecinde, bu dürtülerin bastırılması veya kontrol altında tutulması gerektiğini bildiği benliğidir. Personalar, toplumda kendimizi daha iyi ve uyumlu hissettirirken, gölge ise yalnız kaldığımız anlarda veya kendimizi çok rahat ve güvende hissettiğimiz ortamlarda ortaya çıkabilir. Tam tersi olarak aşırı güvensiz tehlikeli ortamlarda da gölgemiz gün yüzüne çıkıp yaşam enerjimizin devamlılığı için bilincin, egonun kontrolünü ele alabilir. Bu durumdan anlaşılacağı gibi, aslında insana personalar oluşturan ve yeri geldiğinde gölgelerin arasından bastırılmış benliğini ortaya çıkaran şey, hayatta kalma ve anlaşılma, takdir görme güdüsüdür diyebiliriz.

Arthur Asa Berger’in Kültür Eleştirisi Kitabında Henderson, bir yazısında (1968) Dr. Carl Gustav Jung’un “Gölge”nin, bireydeki bilinçli aklın yanı sıra, insanın doğumdan itibaren bastırdığı her şeyin, yaşadığı travmaların, kişiliğinin gizli kalmış bölümlerinin, en sevmediği huylarında ortaya çıktığını belirtir. Ancak bu karanlık, sadece bilinçli egonun basit karşıtı değildir. Tıpkı egonun zararlı ve yıkıcı tutumları içerdiği gibi gölge de normal içgüdüler ve yaratıcı dürtüler gibi iyi niteliklere de sahip olduğunu belirtir. Ego ve gölgenin, ayrı ayrı kavramlar olarak görülse de aynı düşünce ve duygunun birbiriyle olan iç içe geçmiş hali gibi ayrılmaz biçimde birbirine bağlı olduğu ortaya koymuştur (Berger, çev. Emir, 2014:110).

Persona ve gölge arasında oluşan iş birliği, bireyin sağlıklı bir hayat sürmesinde kilit rol oynar. Birey, toplumsal alanlarda takındığı bu maskeleri kendi iç dünyasıyla uyumlu şekilde yönetmelidir. Bu uyum işlemez hale geldiğinde kişi benlik çatışmalarıyla baş başa kalabilir. Gölge arketipinin oluşumunu sağlayan düşünceler ve dürtüler, Jung'a (1968) göre toplumsal bilinçdışı alanında ortaya çıkar ve nesiller boyu bağlantılıdır. Bu bağlamda Jung (1968), "Her yeni doğan hayvanın kendi içgüdülerini bireysel bir edinim olarak yarattığını ve insanların da her yeni doğumla kendine özgü insani huylarını icat ettiğini iddia etmiyoruz. İçgüdüler gibi insan zihninin kolektif düşünce kalıpları da doğuştandır ve miras olarak alınır. Bunlar gerek olduğunda her birimizde aşağı yukarı aynı biçimde işler" (:64) demiştir.

Kolektif bilinçdışı, bireysel bilinçdışıyla kıyaslandığında, daha derin ve daha geniş bir bilinçdışı seviyesini temsil eder (Jung, 1968: 65). Jung, kolektif bilinçdışının, bireylerin kendi kişisel deneyimlerinin ötesinde, insanlık tarihinin ve evrensel insan deneyimlerinin bir yansıması olduğunu belirtir (Stevens, 1994: 70). Bu ortak bilinçdışı, bireylerin kültürel ve tarihsel bağlamlarını aşarak, insanlığın ortak bir ruhsal mirasını oluşturur (Jung, 1969: 30).

Jung'un kolektif bilinçdışı kavramı, arketiplerin evrensel doğasını ve bu arketiplerin insan davranışları üzerindeki etkilerini açıklar (Shamdasani, 2003:50). Kolektif bilinçdışı, bireylerin bilinçli zihinlerinde farkında olmadıkları, ancak davranışlarını ve düşüncelerini derinden etkileyen ortak bir psikolojik temel sunar (Jung, 1968:75). Bu bilinçdışı seviye, mitolojiler, dini metinler ve kültürel semboller aracılığıyla kendini gösterir ve bireylerin ruhsal gelişiminde önemli bir rol oynar (Stevens, 1994: 85).

2.1.4 Arketip Kavramı

Jung, arketipleri, insanlığın ortak bilinçdışında bulunan evrensel, kalıtsal imgeler ve düşünce formları olarak tanımlar (Jung, 1968: 42). Bu imgeler, mitler, rüyalar, dinler ve sanat eserlerinde tekrar tekrar ortaya çıkar (Stevens, 1994: 45). "Jung, arketiplerin bireyin ruhsal dünyasında önemli bir yer tuttuğunu ve bu arketiplerin kültürel bağlamda da kendini gösterdiğini vurgular. Arketipler, insanlığın ortak bilinçdışının yapı taşlarıdır" (Özdemir, 2010: 120). Arketipler, bilinçdışının evrensel yapıları olarak, insan davranışlarını ve düşüncelerini derinlemesine etkiler (Jung, 1968: 60). Jung, arketiplerin insan zihninde doğuştan var olduğunu ve bireysel deneyimlerden bağımsız olarak ortaya çıktığını savunur (Stevens, 1994: 55). Bu evrensel semboller, kültürler arası benzerlikler gösterir ve farklı toplumlarda benzer şekillerde ifade edilir (Jung, 1969: 25).

Arketiplerin psikolojik işlevi, bireyin içsel dünyasında anlam yaratmaktır. Jung, arketiplerin, bireyin ruhsal gelişim sürecinde karşılaştığı temel temaları ve çatışmaları temsil ettiğini öne sürer (Jung, 1968: 80). Bu imgeler, bireyin bilinçdışı ile bilinç arasında köprü kurar ve ruhsal dengeyi sağlamada önemli bir rol oynar (Shamdasani, 2003: 45).

2.1.5 Temel Arketipler

Jung, birçok temel arketip tanımlar, bunlardan bazıları: benlik (self), gölge (shadow), anima ve animus, anne ve baba arketipleri, kahraman ve bilge yaşlı adam (Jung, 1964: 20). Her arketip, belirli bir psikolojik durumu veya yaşam temasını temsil eder (Stevens, 1994: 55). Temel arketipler, Carl Jung'un analitik psikoloji teorisinin önemli bileşenleridir. Jung'a göre arketipler, kolektif bilinçdışında yer alan ve evrensel olarak paylaşılan simgesel kalıplardır.

a) Benlik (Self)

Benlik arketipi, bireyin tüm bilinç ve bilinçdışı süreçlerinin bütünleşmiş hali olarak tanımlanır. Benlik, bireyin tam potansiyeline ulaşma sürecini temsil eder (Jung, 1969: 40). Benlik, bireyin tüm yönlerini bütünleştiren ve bireyleşme sürecinde nihai hedef olarak görülen merkezi bir arketiptir (Jung, 1968: 222-240). Bu arketip, bireyin içsel dengeyi bulmasını ve kendini tam anlamıyla gerçekleştirmesini sağlar. Bu arketip, bireyin kendini anlama ve kendini gerçekleştirme yolculuğunda önemli bir rehber olarak işlev görür (Stevens, 1994: 95-110).

- **Doğal Ortamda Özçekim:** Doğada, çiçekler veya hayvanlar arasında çekilen bir Özçekim, bireyin saflığını ve doğayla olan bağlantısını yansıtır.
- **Meditasyon veya yoga:** Meditasyon veya yoga yaparken çekilen Özçekimler, bireyin içsel dünyasıyla uyum içinde olduğunu ve kendini gerçekleştirme yolunda ilerlediğini gösterir. Bu tür Özçekim'ler, bireyin fiziksel, zihinsel ve ruhsal bütünlüğünü yansıtır.
- **Çocukluk Anıları Özçekimi:** Bireyin çocukluk fotoğraflarını yeniden canlandırdığı veya çocukluk arkadaşlarıyla çektiği Özçekim, masumiyet ve nostalji sembolüdür.
- **Toplumsal Etkinlikler:** Bireyin hayır işleri yaparken veya toplumsal bir etkinliğe katılırken çektiği Özçekim, içsel değerlerini topluma yansıttığını ve kendini gerçekleştirme sürecinde daha büyük bir bütünle uyum içinde olduğunu gösterir. Bu tür Özçekimler, bireyin benlik arketipi bağlamında toplumsal sorumluluğunu ve içsel bütünlüğünü ifade eder.

b) Gölge (Shadow)

Jung'un gölge arketipi, bireyin karanlık yönlerini ve bastırıldığı özelliklerini içerir. Bu özellikler, sosyal etkileşimlerde bireyin benlik sunumu ve toplumsal normlara uyma süreçlerinde belirginleşir" (Özdemir, 2010: 145). Jung, gölgenin bireyin bilinçdışındaki karanlık taraflarını ve potansiyel olarak yıkıcı güçlerini temsil ettiğini savunur (Jung, 1968: 290). Bu yönlerin kabul edilmesi ve bütünleştirilmesi, bireyin ruhsal gelişiminde kritik bir adımdır.

Gölge ile yüzleşmek, bireyin bütünleşme sürecinin önemli bir parçasıdır (Jung, 1964: 59-65). Bu süreç, bireyin kendini tam anlamıyla anlama ve kendini gerçekleştirme yolculuğunda önemli bir dönüm noktasıdır (Stevens, 1994: 130).

- **Parti Özçekimi:** Aşırı alkol tüketimi veya diğer hedonistik aktiviteler sırasında çekilen Özçekim, bireyin bastırılmış arzularını yansıtır.
- **Melankolik Özçekim:** Karanlık bir ortamda, hüznü veya düşünceli bir ifadeyle çekilen Özçekim, bireyin içsel karanlığını gösterir.
- **Provokatif Özçekim:** Sosyal normları zorlayan veya şok edici şekilde giyinmiş veya davranmış bireyin çektiği Özçekim, gölge arketipinin bir yansımasıdır.

c) Anima ve Animus

Anima ve animus arketipleri, Carl Gustav Jung'un analitik psikoloji teorisinin merkezi unsurlarından biridir. Ancak, bu kavramlar üzerine yapılan akademik çalışmalar, Jung'un bu arketipleri tanımlarken öne sürdüğü temel ilkelerin ötesinde çeşitli yorumlar ve genişletmeler sunmuştur. Anima ve animus terimleri, Jung tarafından cinsiyet kimliğinin karşı cinsle olan ilişkisinde ifade bulan içsel figürleri tanımlamak için kullanılmıştır. Anima, bir erkeğin bilinçdışındaki dişil yönleri temsil ederken, animus bir kadının bilinçdışındaki eril yönleri simgeler (Stevens, 1994: 62). Bu arketipler, bireyin karşı cinsle olan ilişkilerini, duygusal tepkilerini ve yaratıcı süreçlerini etkiler. Anima ve animus, bireyin bilinçli kimliğinin (persona) tamamlayıcı yönleri olarak işlev görür ve bu arketiplerin gelişimi, bireyin psikolojik bütünlüğe ulaşmasında kritik bir rol oynar (Jung, 1964: 20-21).

Andrew Samuels, anima ve animus arketiplerinin, yalnızca cinsiyetle sınırlı olmayan, daha geniş bir anlam taşıdığını öne sürer. Samuels'a göre, bu arketipler bireyin kendini anlamasında ve başkalarıyla olan ilişkilerinde derin bir etkiye sahiptir. Anima, erkeğin duygusal dünyasıyla bağlantısını sağlarken, animus kadının rasyonel düşünce kapasitesini temsil eder.

Bu arketipler, bireylerin kendi içsel zıtlıklarını dengelemelerine yardımcı olur ve böylece daha bütünleşmiş bir benlik geliştirmelerine olanak tanır (Samuels, 1986: 144-146).

Jean Knox ise, anima ve animus arketiplerinin bireylerin kimlik gelişiminde oynadığı rolü vurgular. Knox'a göre, bu arketipler bireyin öz kimliğini keşfetme ve dış dünya ile anlamlı ilişkiler kurma süreçlerinde kritik öneme sahiptir. Anima ve animus, bireylerin bilinçdışındaki cinsiyet kimliği yönlerini ortaya çıkarır ve bu yönlerin bilinçli entegrasyonu, kişisel gelişim için hayati bir adımdır (Knox, 2003: 89-92).

- **Duygusal İfade Özçekimi:** Erkeğin duyarlılığını ve duygusal derinliğini yansıtır. Melankolik veya düşünceli ifadeyle çekilen Özçekimler, anima arketipinin bir ifadesidir. Bu tür Özçekimler, erkeğin duygularını açıkça ifade etmesini ve içsel dünyasıyla bağlantı kurmasını gösterir (Özdemir, 2010: 55).
- **Sanatsal ve Yaratıcı Özçekimi:** Erkeğin yaratıcılığını ve estetik duyarlılığını gösterir. Sanatsal faaliyetler sırasında çekilen Özçekimler, anima arketipinin bir yansımasıdır. Bu tür Özçekimler, erkeğin içsel yaratıcılığını ve estetik duyarlılığını ifade eder (Kara, 2015: 72).
- **Doğa ile Bağlantı Özçekimi:** Erkeğin doğayla olan duygusal bağını ve şefkatini gösterir. Bir erkeğin doğada, özellikle huzur verici bir ortamda (örneğin, bir göl kenarında veya ormanda) çektiği Özçekim, anima arketipinin bir ifadesidir. Doğa ile bağlantı kurulan Özçekimler, erkeğin içsel huzuru ve doğayla olan uyumunu simgeler. Bu tür Özçekimler, anima arketipinin erkeğin doğaya karşı duyduğu sevgi ve saygıyı yansıtır (Jung, 1968).
- **Güç ve Kararlılık Özçekimi:** Kadının cesaretini ve kararlılığını yansıtır. Spor salonunda veya zorlayıcı bir fiziksel aktivite sırasında çekilen Özçekimler, animus arketipinin bir ifadesidir. Bu tür Özçekimler, kadının fiziksel gücünü ve kararlılığını gösterir (Çetin, 2010: 77).
- **Liderlik ve Başarı Özçekimi:** Jean Shinoda Bolen, animus arketipinin kadının profesyonel ve liderlik özelliklerini nasıl etkilediğini detaylandırmıştır. Bolen, animusun kadının içsel eril gücünü temsil ettiğini ve bu gücün özellikle iş hayatında liderlik ve başarıya yönlendiren bir motivasyon kaynağı olduğunu belirtir. Animus, kadının kendine güvenini artırır ve onu zorluklara karşı güçlü kılar (Bolen, 1984: 45-46).
- **Maceracı ve Keşif Özçekimi:** Kadının keşfetme arzusunu ve cesaretini gösterir. Bir kadının dağcılık, dalış veya başka bir macera sporu yaparken çektiği Özçekim, animus

arketipinin bir ifadesi olarak yorumlanabilir. Animus arketipi, Jung'un teorisinde, kadının bilinçdışı zihninde bulunan erkeksi yönleri temsil eder (Jung, 1968). Macera ve keşif Özçekimleri, kadının cesaretini ve yeni deneyimlere olan ilgisini simgeler. Bu tür Özçekimler, animus arketipinin kadının dışa dönük ve maceracı ruhunu yansıttığını gösterebilir.

d) Anne ve Baba Arketipleri

Anne arketipi, besleyici ve koruyucu özellikleri temsil ederken, baba arketipi otorite ve rehberlik sembolüdür (Jung, 1964: 84). Bu arketipler, bireyin ebeveyn figürleriyle olan ilişkilerini ve bu ilişkilerin psikolojik etkilerini yansıtır (Stevens, 1994: 85).

Anne arketipi, bireyin içsel dünyasında besleyici, koruyucu ve şefkatli bir figürü temsil eder. Bu arketip, bireyin duygusal güvenlik ihtiyacını ve bağılılık arayışını sembolize eder (Stevens, 1994: 175). Baba arketipi ise otorite, rehberlik ve koruyuculuk sembolüdür (Jung, 1969: 150). Bu arketip, bireyin içsel dünyasında güven, disiplin ve yönlendirme ihtiyacını karşılar (Jung, 1964: 100). Bu arketipler, bireyin ebeveyn figürleriyle olan ilişkilerini ve bu ilişkilerin psikolojik etkilerini yansıtır (Stevens, 1994: 190). Anne ve baba arketiplerinin bütünleşmesi, bireyin içsel dengeyi bulmasına ve ruhsal bütünlüğe ulaşmasına yardımcı olur (Jung, 1969: 160).

- **Çocuklarıyla Özçekim:** Bir anne, çocuklarıyla birlikte çektiği Özçekimde, şefkatini ve koruyuculuğunu sergiler.
- **Doğumdan Sonra Özçekim:** Yeni doğmuş bebeğiyle hastanede çekilen bir Özçekim, doğurganlığı ve anne olmanın sevincini yansıtır.
- **Aile Yemeği Özçekimi:** Ailesiyle birlikte yemek yaparken veya yerken çekilen bir Özçekim, besleyici ve birleştirici rolünü gösterir.

e) Kahraman

Kahraman arketipi, bireyin karşılaştığı zorluklarla başa çıkma ve bunları aşma kapasitesini simgeler (Jung, 1964: 105). Kahraman miti, kültürler arası benzerlikler gösterir ve bireylerin kişisel gelişim süreçlerini yansıtır (Jung, 1969: 157). Carl Jung'un analitik psikolojisinde önemli bir yere sahip olan evrensel bir arketiptir. Kahraman arketipi, bireylerin bilinçdışı arketipler arasında en çok tanınan ve üzerinde en çok çalışılanlardan biridir.

Kahraman arketipi, mitolojilerde, dini hikayelerde ve modern anlatılarda sıkça karşılaşılan bir temadır. Joseph Campbell, eserinde kahramanın yolculuğunu bir döngü olarak

tanımlar ve bu döngüyü "monomit" olarak adlandırır. Bu döngü, kahramanın sıradan bir dünyadan maceraya atılması, karşılaştığı zorluklarla mücadele etmesi ve sonunda bir dönüşüm geçirerek topluma geri dönmesini içerir Kahraman, genellikle toplumsal düzeni yeniden tesis eden veya bireysel bir dönüşümü simgeleyen figür olarak görülür (Campbell, 1949: 30-31).

Jean Shinoda Bolen, eserinde kahraman arketipinin, bireyin kişisel gelişiminde oynadığı rolü ve bu arketipin kadınların hayatında nasıl tezahür ettiğini tartışır. Kahraman arketipi, bireyin kendi kimliğini keşfetme ve dış dünyayla anlamlı ilişkiler kurma sürecinde, içsel gücünü ortaya çıkarmasını sağlar (Bolen, 1984: 67-68). Bu süreçte, kahraman arketipi, zorluklarla mücadele eden ve sonunda daha güçlü bir kimlikle ortaya çıkan bireyi simgeler

- **Spor Zaferi Özçekimi:** Bir maratону tamamladıktan sonra çekilen Özçekim, bireyin fiziksel ve mental zorlukları aşarak kazandığı zaferi simgeler.
- **Dağ Tırmanışı Özçekimi:** Zirveye ulaştıktan sonra çekilen bir Özçekim, zorlu bir doğa koşulunu aşarak başarıya ulaşmanın sembolüdür.
- **Mezuniyet Özçekimi:** Eğitim hayatındaki tüm zorlukların üstesinden gelerek mezun olan bireyin çektiği Özçekim, kahraman arketipinin bir yansımasıdır.

f) Bilge Yaşlı Adam

Bilge yaşlı adam arketipi, bilgi, bilgelik ve rehberlik sunan figürleri temsil eder. Bu arketip, bireylerin hayatlarında yönlendirme ve anlam arayışlarını sembolize eder. (Jung, 1964: 125,190). Bilge yaşlı adam arketipi, bireyin içsel dünyasında bilgelik, rehberlik ve anlam arayışını temsil eder (Stevens, 1994: 230). Jung, bu arketipin bireyin ruhsal gelişim sürecinde önemli bir rol oynadığını savunur (Jung, 1968: 250). Bilge yaşlı adam arketipi, bireyin hayatında anlam ve rehberlik bulmasına yardımcı olur (Jung, 1964: 130).

Jung'a göre, bilge yaşlı adam arketipi, bireyin kendi içsel dünyasında rehberlik ve bilgelik bulmasına katkıda bulunur (Jung, 1968: 260). Bu arketip, bireyin ruhsal gelişim sürecinde karşılaştığı zorlukları aşmasına ve anlam arayışında rehberlik bulmasına yardımcı olur (Stevens, 1994: 240) Bu arketip, bireyin içsel dünyasında denge ve bütünlük sağlamada kilit bir rol oynar. Aynı zamanda, bireyin hayatında karşılaştığı zorluklar karşısında içsel bir rehber olarak işlev görür. Bilge yaşlı adam arketipi, yalnızca bireysel ruhsal gelişimi desteklemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bilgelik kaynaklarının da bir yansımasıdır. Bilge yaşlı adam arketipi, bireyin içsel dünyasında denge ve bütünlük sağlamak için önemli bir rol oynar (Jung, 1969: 200).

2.1.6 Arketiplerin Psikolojik ve Kültürel Anlamları

a) Psikolojik Anlamlar

Jung'a göre, arketipler, bireyin psikolojik gelişiminde ve bireyleşme sürecinde önemli rol oynar (Jung, 1968: 125). Bireyleşme, bireyin kendini tam olarak gerçekleştirmesi ve bilinç ile bilinçdışının bütünleşmesi sürecidir (Jung, 1969: 290). Arketipler, bu süreçte bireyin karşılaştığı içsel çatışmaları ve büyüme fırsatlarını temsil eder (Stevens, 1994: 130). Arketipler, bireyin içsel dünyasında anlam yaratma sürecinde kritik bir rol oynar (Jung, 1968: 155). Jung, arketiplerin, bireyin kendi içsel dünyasında karşılaştığı zorlukları ve çatışmaları aşmasına yardımcı olduğunu belirtir (Stevens, 1994: 170). Bu arketipler, bireyin kendini anlama ve kendini gerçekleştirme sürecinde önemli bir rehber olarak işlev görür (Jung, 1969: 310). Psikolojik açıdan arketipler, bireyin bilinçdışı dünyasıyla bilinç arasındaki köprüleri temsil eder. Jung, arketiplerin kolektif bilinçdışında depolandığını ve bireylerin kişisel deneyimleriyle şekillendiğini savunur. Bu arketipler, bireyin yaşamındaki önemli geçiş dönemlerinde, kriz anlarında veya dönüşüm süreçlerinde kendilerini gösterir. Arketipler, bireyin kendi kimliğini ve içsel dinamiklerini anlamasına yardımcı olur ve psikolojik gelişimin kritik unsurlarıdır. Örneğin, kahraman arketipi kişinin zorlukları aşma ve kişisel olgunluğa ulaşma sürecini temsil ederken, gölge arketipi bireyin bastırılmış veya kabul edilemez olarak gördüğü yönlerini ifade eder (Jung, 1968: 75; Stevens, 1994: 70).

Arketiplerin bireysel psikolojideki bu işlevi, bireyin bilinçli benliği ile bilinçdışı arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik bir süreçtir. Bu denge sağlandığında, birey, daha bütünleşmiş bir kişilik geliştirebilir. Anima ve animus gibi cinsiyetle ilişkili arketipler, bireyin içsel cinsiyet kimliğini ve karşı cinsle olan ilişkilerini derinleştirir (Jaffé, 1971: 112).

b) Kültürel Anlamlar

Arketipler, kültürel ve toplumsal yapılar üzerinde de derin etkiler bırakır (Jung, 1968: 144). Mitler, efsaneler, dinler ve sanat eserleri, arketiplerin kültürel ifadeleri olarak görülebilir (Jung, 1964: 89). Jung, arketiplerin evrensel olduğunu ve farklı kültürlerde benzer şekillerde ortaya çıktığını savunur (Shamdasani, 2003: 78).

Arketipler, kültürel ifadeler aracılığıyla toplumun kolektif bilinçdışını yansıtır (Jung, 1968: 160). Jung, arketiplerin, kültürel ve toplumsal yapılar üzerinde derin etkiler bıraktığını savunur (Stevens, 1994: 180). Bu arketipler, mitler, efsaneler, dinler ve sanat eserleri aracılığıyla kendini gösterir ve toplumun kolektif bilinçdışını yansıtır (Jung, 1969: 320).

Jung'a göre, arketipler, farklı kültürlerde benzer şekillerde ortaya çıkar ve bu kültürel ifadeler aracılığıyla insanlık tarihinin ve evrensel insan deneyimlerinin bir yansıması olarak işlev görür (Jung, 1968: 175). Arketipler, kültürel ve toplumsal yapılar üzerinde derin etkiler bırakarak, toplumun kolektif bilinçdışını ve ortak ruhsal mirasını yansıtır (Stevens, 1994: 190). Bu arketipler, farklı kültürlerde benzer temalar ve yapılar içeren birçok efsanede ve mitolojide bulunur (Jung, 1969: 330).

2.1.7 Arketiplerin Evrenselliği

Jung, arketiplerin insanlığın ortak bilinçdışının ürünü olduğunu ve bu nedenle evrensel olduklarını savunur (Jung, 1968: 160). Bu evrensellik, farklı kültürlerin mitlerinde, dini metinlerinde ve sanatsal ifadelerinde benzer arketiplerin ortaya çıkmasına neden olur (Jung, 1969: 200). Arketipler, insan davranışlarının ve düşüncelerinin evrensel temellerini açıklar. Jung, bu arketiplerin, farklı zaman dilimlerinde ve coğrafi bölgelerde benzer şekillerde tezahür etmesinin, insanlık için ortak bir psikolojik temel sağladığını savunur. Bu nedenle, mitolojik figürler, rüya sembolleri ve dini ikonografi gibi unsurlar, farklı kültürlerde bile, ortak arketipik yapıları yansıtır (Jung, 1968: 180). Arketiplerin bu evrenselliği, insan deneyiminin temel unsurlarının, kültürel farklılıklardan bağımsız olarak, kolektif bilinçdışında derinlemesine kök saldıığını gösterir (Stevens, 1994: 200).

2.1.8 Jung'un Arketip Teorisinin Eleştirileri

a) Bilimsel Geçerlilik

Bazı eleştirmenler, Jung'un arketip teorisinin bilimsel geçerliliğini sorgular ve teorisinin ampirik olarak test edilemez olduğunu savunur (Stevens, 1994: 160). Jung'un teorileri, daha çok klinik gözlemlere ve kültürel analizlere dayandığı için, deneysel psikoloji alanında sınırlı kabul görmüştür (McGuire, 1974: 140).

Eleştirmenler, arketip teorisinin bilimsel geçerliliğini sorgularken, teorisinin psikolojik ve kültürel analizler açısından değerini de kabul eder (Shamdasani, 2003: 170). Jung'un arketip teorisi, bireyin içsel dünyasını anlamada ve kültürel ifadeleri analiz etmede önemli bir araç olarak değerlendirilir (Stevens, 1994: 180). Ancak, teorisinin bilimsel geçerliliği konusunda tartışmalar devam etmektedir (McGuire, 1974: 160).

b) Kültürel Bağlam ve Görecelilik

Bazı eleştirmenler, arketiplerin evrenselliği konusunda şüphecidir ve bu kavramların kültürel bağlam ve görecelilik açısından değerlendirilmesi gerektiğini savunur (Shamdasani,

2003: 145). Farklı kültürler, arketipleri farklı şekillerde yorumlayabilir ve ifade edebilir (Jung, 1969: 210). Jung'un arketip teorisi, kültürel bağlam ve görecelik açısından bazı eleştiriler almıştır (Stevens, 1994: 190). Eleştirmenler, arketiplerin evrenselliği konusunda şüpheci olup, bu kavramların kültürel bağlam ve görecelik açısından değerlendirilmesi gerektiğini savunur (Shamdasani, 2003: 155). Farklı kültürler, arketipleri farklı şekillerde yorumlayabilir ve ifade edebilir (Jung, 1969: 220). Eleştirmenler, farklı kültürlerin arketipleri farklı şekillerde yorumlayabileceğini ve ifade edebileceğini savunur (Shamdasani, 2003: 165). Jung'un arketip teorisi, bu eleştiriler ışığında kültürel bağlam ve görecelik açısından yeniden değerlendirilmelidir (Jung, 1969: 230).

c) Psikanalitik Yaklaşımda

Freudcu psikanaliz, Jung'un arketip teorilerini eleştirerek, bilinçdışının evrensel yapılar yerine bireysel deneyimlerle şekillendiğini savunur (Freud, 1913: 28). Jung'un arketip teorisi, Freudcu psikanaliz tarafından eleştirilmiştir (Stevens, 1994: 210). Freudcu psikanaliz, bilinçdışının evrensel yapılar yerine bireysel deneyimlerle şekillendiğini savunur (Freud, 1913: 40). Freud'un libido teorisi, Jung'un arketip kavramlarıyla çelişir ve bu iki yaklaşım arasında temel farklılıklar oluşturur (McGuire, 1974: 190).

Carl Gustav Jung'un arketip teorisi, psikoloji ve kültürel analiz alanında önemli bir yer tutar. Arketipler hem bireysel psikolojik gelişimde hem de kültürel ifadelerde derin etkiler yaratır. Jung'un çalışmaları, bilinçdışının evrensel yapıları olarak arketiplerin önemini vurgular ve bu yapılar aracılığıyla insan deneyimini anlamamıza katkıda bulunur. Eleştirilere rağmen, Jung'un arketip teorisi, modern psikoloji ve kültür çalışmalarında etkisini sürdürmektedir.

2.2 İkonografi ve Semiyotik Uygulamaları

İkonografi ve semiyotik yöntemleri, sanat eserlerinin ve görsel imgelerin anlamlarını daha derinlemesine anlamak için birlikte kullanılabilir. Bu iki yöntem, sanat eserlerinin sembolik ve işaret bilimsel içeriklerini ortaya çıkararak, izleyicilere daha kapsamlı bir yorumlama sunar. Jan van Eyck'in "Arnolfini'nin Evlenmesi" adlı tablosu, ikonografi ve semiyotik yöntemleri kullanılarak analiz edilebilir. Bu tablo, dönemin sembolik imgelerini ve işaretlerini içerir ve derinlemesine bir yorum gerektirir (Panofsky, 1953: 134).

Görsel 3. 1Arnolfini'nin Evlenmesi

Ön-İkonografik Tanımlama:

Tablo, bir iç mekanda duran bir çiftin evlilik törenini tasvir eder. Fiziksel özellikler ve nesneler, yüzeyde görülen ilk unsurlardır (Panofsky, 1953: 135).

a) İkonografik Analiz:

Eserde yer alan semboller, evlilik ve dini temalarla ilişkilidir. Örneğin, kadının karnının belirgin olması, doğurganlık sembolü olarak yorumlanabilir (Panofsky, 1953: 138).

b) İkonolojik Yorumlama:

Eserin derinlemesine analizi, dönemin sosyal ve kültürel bağlamında yapılmalıdır. Bu bağlamda, çiftin duruşu ve mekandaki objeler, evlilik kurumunun toplumsal ve dini önemini yansıtır (Panofsky, 1953: 140). Roland Barthes, "Rhetoric of the Image" adlı makalesinde, semiyotik analiz yöntemini kullanarak görsel imgelerin anlamlarını inceler. Barthes, görsel imgelerin nasıl çok katmanlı anlamlar taşıdığını ve bu anlamların nasıl iletildiğini açıklar (Barthes, 1977: 32).

1. Gösteren ve Gösterilen:

Barthes, bir reklam imgesi üzerinde çalışarak, imgede yer alan işaretlerin hem gösteren hem de gösterilen bileşenlerini analiz eder. Bu analiz, izleyicinin imgede gördüğü nesnelerin anlamlarını nasıl yorumladığını gösterir (Barthes, 1977: 33).

2. Konotasyon ve Denotasyon:

Barthes, imgelerin hem denotatif (doğrudan) hem de konotatif (dolaylı) anlamlar taşıdığını savunur. Denotasyon, imgede görülen nesnelerin temel anlamlarını ifade ederken, konotasyon, bu nesnelerin kültürel ve ideolojik bağlamdaki genişletilmiş anlamlarını içerir (Barthes, 1977: 35).

İkonografi ve semiyotik, sanat eserlerinin ve görsel imgelerin anlamlarını derinlemesine analiz etmek için güçlü araçlardır. İkonografi, sembollerin tarihsel ve kültürel bağlamdaki anlamlarını ortaya çıkarırken, semiyotik, işaretlerin nasıl anlam ürettiğini ve ilettiğini inceler. Bu yöntemler, sanat eserlerinin ve görsel kültürün daha kapsamlı bir şekilde yorumlanmasını sağlar ve izleyicilere daha derin bir anlam katmanı sunar. İkonografi ve semiyotik, sanat tarihinin ve görsel kültürün anlaşılmasında vazgeçilmez yaklaşımlar olarak kabul edilir.

İkonografi, belirli bir kültürde veya bağlamda kullanılan görsel sembollerin anlamlarını ve kökenlerini analiz eder. Semiyotik ise, işaretlerin ve sembollerin nasıl anlam taşıdığını ve bu anlamların nasıl oluşturulduğunu inceleyen bir disiplindir. Roland Barthes, görsel sembollerin çalışmasını anlamak için semiyotiğin önemini vurgular: "Görsel semboller, kültürel ve toplumsal anlamların taşıyıcılarıdır ve izleyiciler tarafından farklı şekillerde yorumlanır" (Barthes, 1977: 38). Bu bağlamda, ikonografi ve semiyotik, Özçekimlerin içerdiği anlamların deşifre edilmesinde kritik bir rol oynar. Özçekimler, sembolik düzeyde, bireylerin kimliklerini, sosyal statülerini ve kişisel anlatılarını yansıtan güçlü görsel araçlardır. Örneğin, bir Özçekim üzerinde analiz yaparken, kişinin arka planda seçtiği mekân, kıyafetler, yüz ifadesi ve hatta kullanılan filtreler, izleyiciye belirli bir mesaj iletmeyi amaçlar. Barthes'in "yazarın ölümü" kavramıyla paralel olarak, Özçekim çeken kişinin niyeti, izleyicinin yorumlarıyla çeşitli anlam katmanlarına dönüşür (Barthes, 1977: 148). Bu da görsel sembollerin yorumlanmasında kültürel ve kişisel bağlamın önemini ortaya koyar, Chandler, 2007: 214).

Göstergebilim işaretlerin ve sembollerin anlam taşıma biçimlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bilim dalı, dilbilim, antropoloji, sosyoloji, medya çalışmaları ve kültürel çalışmalar gibi çeşitli disiplinler tarafından benimsenmiştir. Göstergebilim, işaretlerin nasıl

oluşturulduğunu, iletildiğini ve yorumlandığını analiz eder. Ferdinand de Saussure'ün belirttiği gibi, "Dil bir işaretler sistemidir ve bu sistem, anlam yaratma sürecinin temelidir" (Saussure, 1983:16). Göstergebilim, toplumsal ve kültürel göstergelerin nasıl anlam taşıdığını analiz eden bir bilim dalıdır. Saussure'ün dilbilimsel teorileri ve Barthes'ın modern mit analizleri, Özçekim'lerin toplumsal ve kültürel bağlamda nasıl anlam kazandığını derinlemesine incelememize olanak tanır.

2.3 ARAŞTIRMA SORULARI

Bu çalışmanın sorunsalları, sosyal medya fenomenlerinin Özçekim çekme ve paylaşma davranışları, dijital kimlik inşası ve bunun takipçilerinin benlik algısı üzerindeki etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır. İlk olarak, fenomenlerin Özçekim çekme ve paylaşma davranışları sonucu ortaya çıkan fotoğraflarda genellikle hangi göstergeler ve arketiplerin kullanıldığını belirlemek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Özçekim çekimlerinde kullanılan belirli pozlar, filtreler ve arka planların toplumsal ve kültürel mesajları nasıl ilettiği incelenmektedir.

İkinci olarak, fenomenlerin sosyal medyada paylaşımlarla oluşturdukları yeni dijital kimliğin, kendilerinin ve takipçilerinin benlik algısını nasıl etkileyip şekillendirdiği ele alınmaktadır. Özellikle fenomenlerin paylaştıkları Özçekim'lerin takipçilerin benlik algısını ve beden imajını nasıl olumlu veya olumsuz yönde etkilediği sorgulanmaktadır.

Üçüncü olarak, fenomenlerin Özçekim paylaşımlarının takipçilerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri ve bu paylaşımların toplumsal etkileşim ve kimlik inşası üzerindeki etkileri değerlendirilmek istenmektedir. Bu bağlamda, Özçekim'lerde kullanılan semboller ve işaretlerin hangi anlamları taşıdığı ve bu sembollerin toplumsal ve kültürel bağlamda hangi ideolojik yapıları ve mesajları barındırdığı analiz edilmektedir.

Dördüncü olarak, Carl Gustav Jung'un arketip teorisi bağlamında fenomenlerin paylaşımlarında hangi arketiplerin ön plana çıktığı ve bu arketiplerin fenomenlerin dijital kimlik inşasında ve takipçilerinin algılarında oynadığı rol üzerinde durulmaktadır. Bu teorik çerçevede, fenomenlerin paylaşımlarında ortaya çıkan arketiplerin bireylerin psikolojik gelişimi üzerindeki etkileri araştırılmaktadır.

Son olarak, Roland Barthes'ın mitoloji teorisi çerçevesinde Özçekim'lerde hangi modern mitlerin yeniden üretildiği ve bu mitlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve güzellik algıları üzerinde nasıl bir etki yarattığı incelenmektedir. Barthes'ın teorisi bağlamında, Özçekim'lerdeki göstergelerin ve sembollerin modern mitler aracılığıyla nasıl anlam kazandığı ve bu anlamların toplumsal yapıların pekiştirilmesinde nasıl bir rol oynadığı araştırılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEN SEÇİLMİŞ 3 SOSYAL MEDYA FENOMENİNİN İNSTAGRAM FOTOĞRAFLARINA GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEME VE JUNG'UN ARKETİPLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRME

3.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma, sosyal olguları derinlemesine anlamayı ve yorumlamayı amaçlar. Bu bağlamda, sosyal medya fenomenlerinin Özçekim paylaşımlarının analiz edilmesi ve yorumlanması üzerine odaklanılmıştır. Bu süreçte iki ana kuramsal çerçeve temel alınmıştır. Araştırmada, sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları Özçekim'lerin anlamlarını ve bu anlamların toplumsal bağlamlarını derinlemesine incelemek amacıyla fotoğraf analizi yöntemi kullanılmıştır. Fotoğraf analizi, fenomenlerin dijital platformlarda oluşturdukları görsel içeriklerin toplumsal ve kültürel anlamlarını açığa çıkarmak için etkili bir araç olarak tercih edilmiştir. Göstergebilimsel analiz, Özçekim'lerde yer alan görsel ve sembolik göstergelerin anlamlarını çözümlemek için kullanılmıştır. Bu analiz, Ferdinand de Saussure ve Roland Barthes'in teorileri temel alınarak gerçekleştirilmiştir.

- **Ferdinand de Saussure'un Teorisi:** Ferdinand de Saussure ve Roland Barthes'ın geliştirdiği göstergebilimsel analiz yöntemi, Özçekim'lerde yer alan görsel ve sembolik göstergelerin anlamlarını çözümlemek için kullanılmıştır. Bu yöntem, Özçekim'lerdeki yüz ifadeleri, beden duruşları, arka planlar, renkler ve kullanılan filtreler gibi unsurların incelenmesine olanak tanır. Göstergebilimsel analiz, bu unsurların nasıl bir anlam taşıdığını ve izleyicilere hangi mesajları ilettiğini belirlemek için etkili bir yöntemdir.
- **Roland Barthes'ın Mitoloji Teorisi:** Barthes'ın mitoloji teorisi, Özçekim'lerdeki göstergelerin ideolojik yapıları ve toplumsal anlamlarını analiz etmek için kullanılmıştır.
- **Psikolojik analiz,** Özçekim'lerin bireylerin benlik algısı ve beden imajı üzerindeki etkilerini incelemek için kullanılmıştır. Bu analiz, Carl Gustav Jung'un arketip teorisi temel alınarak gerçekleştirilmiştir.
- **Carl Gustav Jung'un Arketip Teorisi:** Jung'un Arketip Teorisi: Fotoğraf analizinde, Carl Gustav Jung'un arketip teorisi temel alınmıştır. Bu teori, Özçekim'lerin toplumsal ve psikolojik bağlamda hangi arketipleri yansıttığını ve bu arketiplerin izleyiciler üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamak için kullanılmıştır. Jung'un arketipleri, bireylerin bilinçdışı ile nasıl etkileşime geçtiğini ve bu etkileşimin toplumsal normları

nasıl şekillendirdiğini açıklamakta önemli bir rol oynar. Arketipler, fenomenlerin paylaşımlarında hangi mitlerin yeniden üretildiğini ve bu mitlerin toplumsal cinsiyet rolleri, güzellik algıları ve sosyal statü gibi konularda nasıl bir etkide bulunduğunu ortaya koymada kullanılmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, sosyal medya fenomenlerinin paylaştığı fotoğraflarda oluşturulan sosyal medya kimliğini ayrıca takipçileri ve kendileri üzerinde oluşturduğu benlik algısı ve beden imajını çözümlemeyi ve yorumlamayı amaçlamaktadır. Takipçisi milyonları bulan ve fenomen olarak adlandırılan kişilerin, sosyal medyada paylaştıkları fotoğraflarında oluşturulan kompozisyonların taşıdığı mesajları, Jung'un arketipleri kavramı bağlamına oturtarak, analiz ederek ortaya koymaktır. Özellikle sosyal medya uygulamalarında kontrolsüzce bu mesajlara maruz kalan çocuklar ve bireyler göz önüne alındığında, psikolojik ve bedensel sağlığımızı koruma noktasında farkındalık yaratarak verimli olacağı öngörülen bir çalışmadır.

3.3.Araştırmanın Örneklemi ve Sınırlılıkları

Bu çalışmada, sosyal medya platformu Instagram uygulamasında takipçi sayısı 1 milyonun üzerinde olan ünlülerden seçilmiş 3 fenomenin paylaştığı Özçekim ve fotoğraflar analiz edilmiştir. Fenomenlerin farklı alanlarda ün yapmış kişiler olması daha çeşitli sonuçlar alınması için tercih edilmiştir.

Birinci örneklem Demet Özdemir oyuncu ve instagram fenomenidir. Güncel takipçi sayısı 16 milyonun üzerindedir. Diğer bir örneklem şarkıcı Hadise'nin ise 14 milyonun üzerinde bir takipçi kitlesi mevcuttur. Son olarak çözümlenen ünlü Rap şarkıcısı Ezhel ise 1,8 milyon takipçisiyle öne çıkmaktadır. Araştırmada dikkat edilen hususlarsa;

- Farklı kişilik özellikleri ve tarzlarıyla öne çıkan isimler seçilerek sonuçları daha net ve çeşitlilik gösteren göstergebilimsel bir çözümleme elde edilmeye çalışılmıştır.
- Araştırmanın yapıldığı tarihteki güncel Özçekim ve fotoğraf paylaşımları incelenip belirlenen pozlar analiz edilmiştir.
- Fenomenlerin takipçi sayısı en az 1 milyon kişidir.
- Sosyal Medya Profili herkese açık olan Fenomenler seçilmiştir.
- Fenomenler Müzik ve Oyunculuk mesleklerinden ünlü olan kişilerden seçilmiştir.
- Profillerdeki en dikkat çekici fotoğraflar tercih edilmiştir.

- En çok etkileşim alan (beğeni, yorum v.) fotoğraflar seçilmiştir.
- Arketipler bağlamında inceleneceği için yukarıdaki özellikleri taşıyan farklı mekân ve göstergeleri içeren, içerik açısından zengin fotoğraf ve özçekimler seçilmiştir.

3.4. Veri Toplama Teknikleri ve Analiz Süreci

Veri toplama süreci, belirlenen örneklemdaki fenomenlerin Instagram hesaplarındaki Özçekim'lerin toplanmasıyla başlar. Fotoğraflar, belirli bir sistematik çerçevede derlenmiş ve analiz için hazırlanmıştır. Bu araştırma kapsamında, Instagram platformunda takipçi sayısı 1 milyonun üzerinde olan üç Türk fenomenin (Hadise, Ezhel, Demet Özdemir) paylaştıkları Özçekim'ler seçilmiştir. Her bir fenomenin Instagram hesabından herkese açık şekilde paylaştığı 5'er adet Özçekim ve fotoğraf, göstergibilimsel analiz ve arketip teorisi çerçevesinde incelenmiştir. Fotoğraflar, dijital kimlik inşası, toplumsal cinsiyet rolleri, güzellik algısı ve sosyal statü gibi belirli temalar üzerinden analiz edilmiştir.

Fotoğraf analizlerinde oluşturulan şablon öncelikle fotoğrafın Genel Özellikleri ile başlar. Ana özne belirtilir, arka plan ve görsel unsurlar tanımlanır. İzleyici algısının nasıl şekillendiği analiz edilir.

Gösterge Analizi: Gösteren ve gösterilen unsurlar değerlendirilir. Örneğin, kullanılan kıyafetler, ortam ve pozisyon gibi unsurların toplumsal ve kültürel anlamları açıklanır.

Jung'un Arketiplerine Göre Analiz: Bu bölümde Jung'un arketipleri kullanılarak fotoğraf analiz edilir. Gölgeler arketipi, bilge arketipi ve persona arketipi gibi arketiplerin fotoğraftaki yansımaları incelenir.

Değerlendirme: Fotoğrafın genel değerlendirmesi belirtilir. Beden imajı ve benlik algısı gibi konular ele alınır. Kendine güven, beden algısı ve ideal benlik kavramları detaylandırılır.

Son olarak “Sonuç ve Tartışma” bölümünde fenomenlerin fotoğraf ve Özçekimlerinde ortaya çıkan arketiplerin, takipçilerin sosyal kimlik inşası sürecinde psikolojik ve sosyolojik olarak nasıl etkilenebileceği tartışılmış ve yorumlanmıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği, kullanılan veri toplama ve analiz yöntemlerinin dikkatli seçimi ve uygulanmasıyla sağlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak

amacıyla, veri toplama sürecinde sistematik bir yaklaşım benimsenmiş ve analizlerde teorik çerçeveler titizlikle uygulanmıştır.

- **Geçerlilik:** Kullanılan teorik yaklaşımlar ve analiz yöntemleri, araştırmanın amacına uygun ve geçerli sonuçlar elde etmeye yönelik olarak seçilmiştir.
- **Güvenilirlik:** Verilerin toplanması ve analizi sürecinde tutarlılık ve tekrar edilebilirlik sağlanmış, sonuçların güvenilir olması için gerekli önlemler alınmıştır.

3.6. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları Özçekim'lerin, takipçileri üzerinde bıraktığı derin psikolojik ve sosyolojik etkileri ortaya çıkarmaya yönelik önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle genç kullanıcılar arasında yaygın olarak gözlemlenen benlik algısı ve beden imajı sorunları, bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu sorunların, sosyal medya fenomenlerinin paylaşımları aracılığıyla nasıl şekillendiğini ve pekiştirildiğini anlamak, günümüz dijital çağında bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde yaratılan baskıları daha iyi kavramamıza olanak tanıyacaktır.

Araştırma, sosyal medyanın bireylerin kimlik inşası sürecindeki etkisini derinlemesine inceleyerek, fenomenlerin dijital kimliklerinin toplumsal cinsiyet rollerini ve güzellik algılarını nasıl yeniden ürettiğini gözler önüne sermektedir. Fenomenlerin paylaştıkları mükemmel beden imgeleri ve idealize edilmiş yaşam tarzları, izleyiciler üzerinde kalıcı izler bırakabilir; bu da bireylerin kendi kimlik algıları üzerinde baskı hissetmelerine ve kendi bedenleri ile ilgili memnuniyetsizlik yaşamalarına neden olabilir.

Bu çalışma, sadece bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri ortaya koymakla kalmayacak, aynı zamanda sosyal medyanın toplumsal normları ve güzellik standartlarını nasıl şekillendirdiğine dair önemli ipuçları sunacaktır. Araştırma sonuçları, sosyal medya platformlarının bireylerin özsaygısı ve benlik algısı üzerindeki derin etkilerini ortaya koyarak, bu alanda farkındalık yaratmak ve gelecekteki çalışmalar için sağlam bir zemin oluşturmak açısından büyük bir öneme sahiptir.

3.7. ANALİZ VE BULGULAR

Dijital çağın en belirgin özelliklerinden biri, sosyal medya platformlarının günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesidir. Özellikle Instagram, Tik Tok ve Twitter gibi platformlar, kullanıcıların kendilerini ifade etmeleri, sosyal etkileşimde bulunmaları ve geniş kitlelere ulaşmaları için güçlü ortamlar sunmaktadır. Bu platformlarda dikkat çeken içerik

türlerinden biri de "Özçekim" fotoğraflarıdır. Özçekim, bireylerin kendi portrelerini çektikleri ve genellikle sosyal medya üzerinde paylaştıkları fotoğraflar olarak tanımlanabilir. Bu tür fotoğraflar, bireylerin kimliklerini, yaşam tarzlarını ve estetik anlayışlarını sergilemelerine olanak tanır.

Türkiye’de sosyal medya fenomenleri, geniş takipçi kitlelerine sahip olan ve paylaşımlarıyla toplumsal etkiler yaratan önemli figürlerdir. Fenomenlerin sosyal medya üzerindeki etkilerini, paylaşım stratejilerini ve takipçileriyle olan etkileşimlerini incelemek, modern dijital kültürün dinamiklerini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

3.8.Demet Özdemir Analizleri

Demet Özdemir, Türkiye'nin tanınmış oyuncu ve dansçılardan biridir. 26 Şubat 1992 tarihinde Kocaeli, Türkiye'de doğmuştur. Sanat kariyerine dansçı olarak başlayan Özdemir, kısa sürede yetenekleri ve güzelliğiyle dikkat çekmiş ve televizyon dünyasına adım atmıştır. Özellikle romantik komedi türündeki dizilerdeki başarılı performanslarıyla geniş bir hayran kitlesine ulaşmıştır.

Demet Özdemir'in kariyerindeki önemli dönüm noktalarından biri, 2013 yılında "Sana Bir Sır Vereceğim" adlı dizide canlandığı "Aylin" karakteri olmuştur. Bu rol, onun televizyon izleyicilerince tanınmasına yardımcı olmuştur. Daha sonra "Kurt Seyit ve Şura" adlı dizide "Alya" karakteriyle izleyici karşısına çıkmış ve performansı ile beğeni toplamıştır.

Özdemir'in asıl büyük çıkışı, 2015-2017 yılları arasında yayınlanan "Çilek Kokusu" adlı dizide canlandığı "Aslı" karakteriyle olmuştur. Bu dizi, genç oyuncunun kariyerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ancak, Demet Özdemir'in en çok tanınmasını sağlayan yapıım, 2018-2019 yılları arasında yayınlanan "Erkenci Kuş" adlı dizidir. Bu dizide canlandığı "Sanem" karakteriyle büyük bir başarı elde etmiş ve geniş bir hayran kitlesi edinmiştir. Özdemir, bu rolüyle hem Türkiye'de hem de uluslararası alanda büyük beğeni toplamış ve birçok ödül kazanmıştır.

Demet Özdemir, televizyon kariyerinin yanı sıra sosyal medyada da oldukça aktif bir isimdir. Instagram'da milyonlarca takipçisi bulunmaktadır ve paylaşımlarıyla geniş kitlelere ulaşmaktadır. Kendisi, moda, güzellik ve yaşam tarzı konularında da ilgi çekici içerikler üretmekte ve takipçileriyle sıkı bir etkileşim içinde bulunmaktadır. Özdemir'in oyunculuk kariyerinin yanı sıra, dans konusundaki yetenekleriyle oldukça dikkat çekicidir. Dans tutkusunu

çeşitli projelerde ve televizyon programlarında sergilemiştir. Bu çok yönlülüğü, onu Türk televizyon ve eğlence dünyasının önemli isimlerinden biri haline getirmiştir.

Görsel 3. 2 Stüdyo Çekim Nostaljik Yatak Odası

3.8.1. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Kadın modeli (Demet Özdemir).
- **Arka Plan:** Yatak odası, yastıklar ve lamba.
- **Görsel Unsurlar:** Siyah mini elbise, yatak, düşük aydınlatma.
- **İzleyici Algısı:** Demet Özdemir'in cazibeli, şık ve kendine güvenen bir kadın profili çizdiği görülüyor. Sexapalite ön planda.
- **Estetik ve Görsel Unsurlar:** Fotoğraf, düşük ışıktaki çekilmiş ve sarı tonlu bir filtre kullanılmıştır. Bu, nostaljik ve sıcak bir atmosfer yaratıyor. Gölge ve ışık oyunları, fotoğrafın dramatik etkisini artırıyor. Demet Özdemir, siyah bir gece elbisesi giymiş. Kıyafetinin rengi, ciddiyet ve gizem katarken, duruşu güçlü ve kendinden emindir. Arka

planda yatak ve yastıklar, rahatlık ve samimiyet hissi veriyor. Bu unsurlar, fotoğrafın genel atmosferini tamamlıyor.

3.8.2. Gösterge Analizi

Gösteren: Siyah mini elbise.

Gösterilen: Siyah renk genellikle ciddiyet, gizem ve çekicilikle ilişkilidir. Elbisenin mini olması, cazibe ve cesaret göstergesidir.

Gösteren: Yatak ve yastıklar.

Gösterilen: Yatak ve yastıklar, rahatlık, mahremiyet ve samimiyetin simgeleridir. Bu unsurlar, Demet Özdemir'in rahat ve kendine güvenen bir kişi olduğunu gösteriyor.

Gösteren: Düşük aydınlatma.

Gösterilen: Düşük ışıklandırma, romantizm, gizem ve dramatiklik hissi uyandırır. Barthes'ın "Görüntü, Müzik, Metin" kilitli olduğu gibi, ışık ve gölge kullanımı perdesi üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir ve bu jestler, gelişmelere Demet Özdemir'in dramatik ve çekici olduğunu gösterir (Barthes, 1977).

3.8.3. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Sevgili

Sevgili arketipi, çekicilik, tutku ve romantizmle ilişkilidir. Demet Özdemir'in çekici duruşu ve siyah elbisesi, sevgili arketipiyle uyumludur. Carl Gustav Jung'a göre sevgili arketipi, çekicilik ve romantizm arayışlarını temsil eder. (Jung, 1959). Bu duruş ve kıyafet, sevgili arketipi ile uyumludur.

b) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilincinin dışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen temsil eder. Siyah elbise ve dramatik duruş, gölge arketipiyle bağlantılı olabilir, çünkü bu arketip halkın normlarına meydan okur, daha karanlık ve bastırılmış bir şekilde temsil eder (Jung, 1959). Bu fotoğrafta, Demet Özdemir'in daha cesur ve gizemli yanını gösterdiği görülüyor.

c) Persona

Demet Özdemir'in şık ve çekici imajı, onun tutkulu ve kadınsı bir kişilik arketipini oluşturduğunu gösteriyor. Bu imaj, hayata yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı olabilir. Jung, kişinin bireyin toplumsal rollerini ve beklentilerini karşıladığını belirtir (Jung, 1953).

3.8.4. Değerlendirme

- **Kendine Güven:** Demet Özdemir'in kendine güvenen duruşu, şık kıyafeti ve dramatik yüz ifadesi, içindeki beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Demet Özdemir'in kendine güvenini örnek alarak kendilerini olan güvenlerini sağlayabilirler.
- **Beden Algısı:** Demet Özdemir'in idealize edilmiş beden imajı, insanların kendi bedenlerini bu ideal imajla karşılaştırmalarına ve kendi beden algılarında olumlu değişiklikler yapmalarına yol açabilir (Grogan, 2008: 47).
- **İdeal Benlik:** Demet Özdemir'in çekici ve şık imajı, onların kendilerinin nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal olabilir. Bu, kişinin kendi benlik algısını etkileyerek, daha çekici ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012).

Demet Özdemir'in sevgili arketipi, kişilerin toplumsal roller ve beklentiler konusunda baskı altında hissetmelerine neden olabilir. Fotoğrafın toplumun bazı kesimlerinin normları göz önüne alındığında farklı kitleler tarafından çeşitli yargılara ve algılara neden olabilir. Carl Gustav Jung'un gölge kimlik teorisine göre, bireylerin bastırılmış veya kabul edilmeyen özellikleri gölge kimliklerinde yer alır. Bu fotoğrafta Demet Özdemir'in cazibesi ve çekiciliği ön planda. Bu, bilinçdışında barındırdığı güçlü, çekici ve etkileyici bir imaj yaratma arzusunu yansıtıyor. Bu tür bir görsel, takipçilerine ulaşılmaz ve idealize edilmiş bir benlik sunumu yaparak, onların bu ideale ulaşma çabalarını tetikleyebilir.

Görsel 3. 3 Doğal Ortamda

3.9. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Kadın model (Demet Özdemir).
- **Arka Plan:** Doğa ortamı, ağaçlar ve yeşillik.
- **Görsel Unsurlar:** Mavi ceket, kot pantolon, doğa ağaçlar, doğal ışık.
- **İzleyici Algısı:** Demet Özdemir'in doğal, samimi ve rahat duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.9.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Mavi ceket ve kot pantolon.

Gösterilen: Mavi renk genellikle sakinlik, güven ve huzur ile ilişkilendirilir. Kot pantolon ve ceket ise rahatlık ve gündelik yaşamı simgeler. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, belirli

kıyafetler belirli anlamları taşır ve toplumsal mesajlar verir (Barthes, 1957). Bu durumda, mavi ceket ve kot pantolon, Demet Özdemir'in doğal ve rahat bir figür olduğunu vurgular.

Gösteren: Doğa ortamı.

Gösterilen: Doğal çevre, doğallık, huzur ve kaçış arzusunu simgeler. Demet Özdemir'in doğa içinde bulunması, onun doğaya olan sevgisini ve doğallığını vurgular. Ferdinand de Saussure'un 'Genel Dilbilim Dersleri'nde belirttiği gibi, bir terimin değeri çevresi tarafından belirlenir; bu da mekân ve çevrenin toplumsal anlamlar taşıdığını ve izleyiciye belirli mesajlar ilettiğini gösterir (Saussure, 1916: 136).

Gösteren: Rahat ve doğal yüz ifadesi.

Gösterilen: Rahat ve doğal yüz ifadesi, samimiyet, mutluluk ve pozitif enerji simgesidir. Barthes'ın belirttiği gibi, yüz ifadeleri ve beden dili izleyici üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir ve bu jestler, izleyicilere Demet Özdemir'in samimi ve pozitif olduğunu gösterir (Barthes, 1977: 32).

3.9.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Masum

Masum arketipi, saflık, iyilik ve doğallıkla ilişkilendirilir. Demet Özdemir'in doğal ve samimi duruşu, masum arketipiyle uyumludur. Carl Gustav Jung'a göre, masum arketipi, bireylerin içsel saflık ve iyilik arayışlarını temsil eder (Jung, 1959). Bu duruş ve gülümseme, masum arketipi ile uyumludur.

b) Doğa Sever

Doğa sever arketipi, doğa ve çevreyle olan derin bağları temsil eder. Doğa ortamında bulunması ve rahat kıyafet seçimi, Demet Özdemir'in doğaya olan sevgisini ve doğasever bir kişilik olduğunu vurgular. Jung'a göre, bu arketip bireylerin doğa ve çevre ile olan bağlantılarını ve huzurlarını temsil eder (Jung, 1964:85). Bu fotoğrafta, Demet Özdemir'in doğayla olan bağı ön plana çıkar.

c) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya oynadığı rolü ifade eder. Demet Özdemir'in rahat ve doğal imajı, onun bir persona arketipi oluşturduğunu gösterir. Bu imaj, izleyicilere yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı

olabilir. Jung, personanın bireyin toplumsal rollerini ve beklentilerini karşıladığını belirtir (Jung, 1953:122). Persona arketipi, izleyicilere sosyal maskelerin ve rollerin önemini vurgular.

Bu fotoğraf, Demet Özdemir'in doğal, samimi ve rahat bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizdeyse Demet Özdemir'in duruşu, kıyafeti ve çevresi çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembollerin anlaşılmasına yardımcı olur.

3.9.3. Değerlendirme

Beden İmajı

Demet Özdemir'in kendine güvenen duruşu, rahat kıyafeti ve doğal yüz ifadesi, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Demet Özdemir'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler. Özdemir, sosyal medya paylaşımlarında ve televizyon ekranlarındaki özgüvenli tavırlarıyla dikkat çeker. Bu özgüven, izleyicilere örnek teşkil edebilir ve kendi bedenlerine olan güvenlerini artırabilir. Özellikle genç kadınlar, Özdemir'in kendine güvenen duruşunu ve doğal görünümünü örnek alarak, toplumsal baskılardan bağımsız bir şekilde kendi bedenlerini kabul etmeye ve sevmeye başlayabilirler (Dohnt ve Tiggemann, 2006: 141-157).

Beden Algısı

Demet Özdemir'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumlu değişikliklere yol açabilir. Grogan, medya tarafından sunulan ideal beden imgelerinin, bireylerin kendi beden algıları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu belirtir (Grogan, 2008:193). Özdemir'in sosyal medya hesaplarında ve televizyon programlarında sergilediği fiziksel görünüm, izleyiciler için bir referans noktası olabilir.

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Demet Özdemir'in doğal ve samimi imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha doğal ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012:85).

Görsel 3. 4 Demet Özdemir ve bir köpek

3.10. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Kadın model (Demet Özdemir) ve bir köpek.
- **Arka Plan:** Merdiven ve sade bir iç mekân.
- **Görsel Unsurlar:** Siyah beyaz format, siyah elbise, ciddi yüz ifadesi.
- **İzleyici Algısı:** Demet Özdemir'in ciddi, sofistike ve düşünceli duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.10.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Siyah beyaz format.

Gösterilen: Siyah beyaz format, nostalji, ciddiyet ve klasik bir estetik hissi uyandırır. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, siyah beyaz fotoğraflar genellikle daha derin ve düşünceli anlamlar taşır (Barthes, 1980:82). Bu durumda, siyah beyaz format, fotoğrafın ciddi ve klasik bir atmosfere sahip olduğunu vurgular.

Gösteren: Siyah elbise.

Gösterilen: Siyah renk genellikle ciddiyet, gizem ve sofistike bir duruş ile ilişkilendirilir. Siyah elbise, Demet Özdemir'in ciddi ve sofistike bir figür olduğunu gösterir. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, kıyafetler toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916:74).

Gösteren: Köpek.

Gösterilen: Köpek, sadakat, güven ve koruma simgesidir. Demet Özdemir'in köpekle olan ilişkisi, onun güven ve sadakat değerlerine önem verdiğini gösterir. Roland Barthes, fotoğraflarda hayvanların kullanımının belirli duygusal ve sembolik anlamlar taşıdığını belirtir (Barthes, 1977: 38). Barthes'a göre, hayvanların fotoğraflarda yer alması, izleyicilerde belirli duygusal tepkiler uyandırmakta ve fotoğrafın anlamını derinleştirmektedir. Demet Özdemir'in köpeğiyle olan fotoğrafları izleyicilere güven, sadakat ve sevgi mesajları iletmektedir. Köpekler, tarih boyunca farklı kültürlerde sadakat ve güvenin sembolü olarak kabul edilmiştir (Serpell, 1995: 12). Köpeklerin sahiplerine olan bağlılıkları ve koruma içgüdüleri, onları insanın en yakın dostu yapmıştır. Bu bağlamda, Demet Özdemir'in köpeğiyle olan ilişkisi, onun sadakat ve güven değerlerine ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Özdemir'in köpeğiyle olan etkileşimleri, sosyal medyada sıkça paylaştığı fotoğraflar ve videolar aracılığıyla takipçilerine de bu değerleri aktarmaktadır.

3.10.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Siyah elbise ve ciddi duruş, gölge arketipiyle bağlantılı olabilir, çünkü bu arketip bireylerin toplumun normlarına meydan okuyan, daha karanlık ve

bastırılmış yönlerini temsil eder. Jung'a göre, gölge arketipi bireyin bilinçaltındaki bastırılmış düşünce ve duyguları içerir ve toplumun beklentilerine uymayan bu yönler, bireyin kişisel gelişimi için önemlidir (Jung, 1959: 90). Bu fotoğraf, Demet Özdemir'in daha derin, içsel bir yanını ve toplumun beklentilerinin ötesine geçen bir kimliği yansıtabilir."

b) Kahraman

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Köpeklerle birlikte ciddi bir duruş sergileyen Demet Özdemir, kahraman arketipiyle de ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun güçlü ve koruyucu bir figür olduğunu vurgular (Jung, 1959:112).

c) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Demet Özdemir'in ciddi ve sofistike imajı, onun bir persona arketipi oluşturduğunu gösterir. Bu imaj, izleyicilere yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı olabilir. Jung, personanın bireyin toplumsal rollerini ve beklentilerini karşıladığını belirtir (Jung, 1953:192). Persona arketipi, izleyicilere sosyal maskelerin ve rollerin önemini vurgular.

Bu fotoğraf, Demet Özdemir'in ciddi, sofistike ve düşünceli bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Demet Özdemir'in duruşu, kıyafeti ve köpeklerle olan ilişkisi çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlamamıza yardımcı olur.

3.10.3. Değerlendirme

Beden İmajı

Demet Özdemir'in kendine güvenen duruşu, siyah kıyafeti ve ciddi yüz ifadesi, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Demet Özdemir'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.

Demet Özdemir'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumlu değişikliklere yol açabilir (Grogan, 2008).

Benlik Algısı

Demet Özdemir'in ciddi ve sofistike imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha ciddi ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012:150).

Görsel 3. 5 Nostalgik Mekan

3.11. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Kadın model (Demet Özdemir).
- **Arka Plan:** Oda, deri koltuk, halı ve çeşitli nesneler.
- **Görsel Unsurlar:** Siyah elbise, rahat pozisyon, düşük ışık.
- **İzleyici Algısı:** Demet Özdemir'in çekici, rahat ve düşünceli duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.11.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Siyah elbise.

Gösterilen: Siyah renk genellikle ciddiyet, gizem ve çekicilik ile ilişkilendirilir. Siyah elbise, Demet Özdemir'in çekici ve sofistike bir figür olduğunu gösterir. Susan Sontag'ın belirttiği gibi, kıyafetlerin rengi ve şekli izleyiciye belirli mesajlar iletir ve bu mesajlar toplumsal anlamlar taşır (Sontag, 1977:115).

Gösteren: Deri koltuk ve halı.

Gösterilen: Deri koltuk ve desenli halı, rahatlık, lüks ve sofistike bir yaşam tarzını simgeler. Susan Sontag'ın 'On Photography' kitabında belirttiği gibi, fotoğraf karelerinde kullanılan nesneler ve çevreler, izleyicilere belirli kültürel ve toplumsal mesajlar ileterek onların yaşam tarzları ve statüleri hakkında ipuçları verir (Sontag, 1977: 15)."

Gösteren: Rahat ve düşünceli pozisyon.

Gösterilen: Rahat ve düşünceli pozisyon, samimiyet, içe dönüklük ve derin düşünce simgesidir. John Berger'in, belirttiği gibi beden dili ve pozisyon izleyici üzerinde güçlü bir etki yaratır ve bu jestler, izleyicilere Demet Özdemir'in içsel dünyasına dair ipuçları sunar (Berger, 1972:57).

3.11.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Siyah elbise ve düşünceli duruş, gölge arketipiyle bağlantılı olabilir, çünkü bu arketip bireylerin toplumun normlarına meydan okuyan, daha karanlık ve bastırılmış yönlerini temsil eder (Jung, 1959:76). Bu fotoğraf, Demet Özdemir'in daha derin ve içsel yanını gösterebilir.

b) Bilge

Bilge arketipi, derin düşünce, bilgi ve içgörü ile ilişkilendirilir. Düşünceli pozisyonu ve sofistike ortamı, Demet Özdemir'in bilge arketipiyle de ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun derin düşünceler içinde olduğunu ve bilgiye önem verdiğini vurgular (Jung, 1959:60).

c) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Demet Özdemir'in beden dili, rahat ve özgüvenli bir duruşu yansıtır. Türkiye'de kadınların özgüvenli ve modern bir duruş sergilemesi, toplumsal değişimin ve kadın hakları mücadelesinin bir

yansıması olarak görülebilir (Göle, 1996: 45). Ancak bu tür bir paylaşım, muhafazakâr kesimler tarafından rahatsız edici olarak da algılanabilir. Türkiye'deki kültürel çeşitlilik ve muhafazakarlık, kadınların böyle cesur ve özgüvenli pozlar vermesini farklı şekillerde yorumlayabilir (Kandiyoti, 1987: 319). Kadının giydiği siyah kıyafet, asalet ve ciddiyeti simgelerken, aynı zamanda şıklığı ve zarafeti de ifade eder (Davis, 1992: 83). Denotatif olarak, fotoğraf bir kadının koltukta uzandığı basit bir görüntüyü sunar. Ancak, konotatif olarak bu görüntü, kadının rahatlığını, özgüvenini ve belirli bir yaşam tarzını sembolize eder (Barthes, 1977: 38).

Roland Barthes, fotoğrafın "ölümlü" bir doğası olduğunu ve her fotoğrafın bir tür zamanın durdurulmuş hali olduğunu belirtir (Barthes, 1981: 96). Bu fotoğraf da belirli bir anı yakalayarak, kadının o andaki ruh halini ve durumunu ölümsüzleştirir. Bu anı yakalama, Türkiye'de sosyal medyanın ve fotoğraf paylaşımının artan popüleritesini de yansıtır. Özdemir'in bu tür fotoğrafları, takipçileriyle daha yakın ve samimi bir bağ kurmasına yardımcı olur.

Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Demet Özdemir'in duruşu, kıyafeti ve çevresi çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlaşılmasına yardımcı olur.

3.11.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Demet Özdemir'in kendine güvenen duruşu, siyah kıyafeti ve rahat pozisyonu, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Demet Özdemir'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler. Özdemir'in rahat ve özgüvenli duruşu, izleyicilere kendilerine güvenme ve kendi kimliklerini ifade etme konusunda ilham verebilir. Özellikle genç izleyiciler, Özdemir gibi tanınmış figürlerin kendine güvenen ve bireysel duruşlarını örnek alarak kendi benlik algılarını güçlendirebilirler (Bandura, 2001: 265). Bu tür fotoğraflar, izleyicilere kendilerini olduğu gibi kabul etme ve ifade etme konusunda cesaret verebilir (Rosenberg, 1979: 12).
- **Beden Algısı:** Beden imajı, bireylerin kendi bedenlerine yönelik algı ve değerlendirmelerini ifade eder (Grogan, 2008: 3). Demet Özdemir'in bu fotoğrafı,

idealize edilmiş bir beden imajı sunarak izleyicilerin kendi bedenlerini değerlendirmelerinde etkili olabilir.

Grogan (2008), medya tarafından sunulan ideal beden imgelerinin, bireylerin kendi beden algıları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu belirtir. Özdemir'in sosyal medya hesaplarında ve televizyon programlarında sergilediği fiziksel görünüm, izleyiciler için bir referans noktası olabilir. Bu tür idealize edilmiş beden imgeleri, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında değişikliklere yol açabilir (Grogan, 2008: 47).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Benlik algısı, bireylerin kendi kimliklerini ve kişisel özelliklerini nasıl gördükleriyle ilgilidir (Rosenberg, 1979: 7). Sosyal medyada görülen fotoğraflar, bireylerin kendi benlik algılarını şekillendirmede önemli rol oynar (Vogel et al., 2014: 249). Demet Özdemir'in bu fotoğrafı, izleyicilere özgüvenli, rahat ve modern bir yaşam tarzını yansıtarak, onların kendi benlik algılarını etkileyebilir.

Demet Özdemir'in rahat ve sofistike imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha rahat ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012).

Görsel 3. 6 Araçta, Gözlükle

3.12. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Kadın model (Demet Özdemir).
- **Arka Plan:** Lüks bir araç içi.
- **Görsel Unsurlar:** Mor metalik elbise, güneş gözlüğü, deri koltuk.
- **İzleyici Algısı:** Demet Özdemir'in lüks, eğlenceli ve kendine güvenen duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.12.1. Gösterge Analizi:

Gösteren: Mor metalik elbise.

Gösterilen: Mor renk, genellikle lüks, gizem ve asalet ile ilişkilendirilir. Metalik dokunuş ise modernlik ve cesareti simgeler. Susan Sontag'ın belirttiği gibi, kıyafetlerin rengi ve dokusu izleyiciye belirli mesajlar iletir ve bu mesajlar toplumsal anlamlar taşır (Sontag, 1977:13). Bu durumda, mor metalik elbise, Demet Özdemir'in lüks ve cesur bir figür olduğunu vurgular.

Gösteren: Güneş gözlüğü.

Gösterilen: Güneş gözlüğü, gizem ve çekicilik simgesidir. Ayrıca, modern ve stil sahibi bir duruşu temsil eder. John Berger'ın belirttiği gibi, aksesuarlar izleyici üzerinde güçlü bir etki

yaratır ve bu jestler, izleyicilere Demet Özdemir'in modern ve çekici olduğunu gösterir (Berger, 1972:72).

Gösteren: Lüks araç içi.

Gösterilen: Deri koltuklar ve lüks araç içi, yüksek statü, konfor ve prestij simgeleridir. Ferdinand de belirttiği gibi, mekân ve çevre toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916).

Denotatif olarak, fotoğraf lüks bir aracın içinde oturan bir kadını sunar. Ancak, konotatif olarak bu görüntü, kadının lüks yaşam tarzını, kendine güvenini ve modaya olan ilgisini sembolize eder (Barthes, 1977: 38). Fotoğrafın çekildiği mekân, aracın içi, belirli bir bağlam yaratır. Türkiye bağlamında, bu tür bir lüks araç, modern ve şehirli bir yaşam tarzını temsil eder. Aracın iç dekorasyonu ve kullanılan deri koltuklar, lüks ve konforu yansıtır (Harrison, 2003: 102). Loş aydınlatma, fotoğrafın atmosferini belirleyerek, sofistike ve şık bir izlenim yaratır. Güneş gözlüğü, gizem ve stil ifadesi olarak kullanılmıştır. Kadının giydiği parıltılı elbise, şıklığı ve zarafeti simgeler (Davis, 1992: 83). Bu tür bir giysi, gece hayatı ve özel davetler gibi sosyal etkinliklerde giyilen, özenle seçilmiş bir kıyafeti temsil eder.

3.12.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kahraman

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Carl Jung'un teorilerine göre, kahraman arketipi bireyin mücadeleci ruhunu ve kararlılığını yansıtır. Güneş gözlüğü ve mor metalik elbisesi ile Demet Özdemir, bu arketiple ilişkilendirilebilir. Güneş gözlüğü, gizem ve kendine güven simgesidir. Mor metalik elbise ise lüks, cesaret ve modernlik ifadeleridir. Bu duruş, onun güçlü ve cesur bir figür olduğunu vurgular ve izleyicilere, karşılaşılan her türlü zorluğu aşabilecek kapasitede olduğunu gösterir (Jung, 1959: 134).

Bu tür görsellerin etkisi, izleyicilerin bilinçdışındaki kahraman arketipini uyandırarak onları motive eder ve ilham verir. Kahraman arketipi, bireylerin içsel güçlerini ve kararlılıklarını ortaya çıkararak, onları yaşamlarındaki zorluklarla başa çıkmaya teşvik eder (Jung, 1959: 136). Ayrıca, aksesuarlar ve kıyafetlerin sosyal anlamları üzerine John Berger'ın belirttiği gibi, bu tür unsurlar izleyici üzerinde güçlü bir etki yaratır ve kişisel anlatıları şekillendirir (Berger, 1972: 72)."

b) Hilebaz (Trickster)

Hilebaz arketipi, eğlence, şaşırtıcılık ve kuralları çiğneme ile ilişkilendirilir. Carl Jung'un arketip teorilerine göre, hilebaz arketipi bireylerin kurnaz, esprili ve bazen de düzensiz yönlerini temsil eder. Gözlüklerin üzerinden bakışı ve eğlenceli duruşu, Demet Özdemir'in bu arketiple ilişkilendirilebileceğini gösterir. Hilebaz arketipi, bireylerin beklenmedik ve şaşırtıcı unsurlar barındırmasını, toplumsal normlara meydan okumasını ve kuralları esnetmesini içerir (Jung, 1964: 123).

Gözlüklerin üzerinden bakış, hilebaz arketipinin alaycı ve kurnaz doğasını yansıtırken, eğlenceli duruşu ise espri anlayışını ve yaratıcılığını vurgular. Hilebaz arketipi, bireylerin karmaşık ve çok yönlü doğasını temsil eder ve genellikle beklenmedik davranışları ve sıra dışı düşünce tarzlarıyla bilinir. Jung'a göre, bu arketip, bireyin içsel çatışmalarını ve dış dünyaya olan tepkilerini ortaya koyar (Jung, 1964: 125).

Hilebaz arketipi, mitolojik figürlerden modern kültür ikonlarına kadar pek çok karakterde kendini gösterir. Örneğin, Hermes ve Loki gibi mitolojik figürler, hilebaz arketipinin klasik örnekleridir ve onların kurnazlıkları, oyunbazlıkları ve normları çiğneme eğilimleri bu arketipin temel özelliklerindendir. Modern kültürde ise bu arketip, genellikle zekası ve espri anlayışıyla öne çıkan karakterlerde görülür (Campbell, 2008: 87). Ek olarak, kıyafetlerin ve aksesuarların izleyici üzerindeki etkileri üzerine John Berger'in belirttiği gibi, bu tür görsel unsurlar kişisel anlatıları şekillendirir ve izleyicilere güçlü mesajlar iletir. Berger, görsel unsurların izleyici üzerinde derin ve anlamlı etkiler yaratabileceğini ve bu unsurların bireyin kimliğini ve toplumsal duruşunu yansıtacağını vurgular (Berger, 1972: 72).

Bu bağlamda, Demet Özdemir'in gözlüklerin üzerinden bakışı ve eğlenceli duruşu, onun eğlenceli, esprili ve sıra dışı bir kişilik olduğunu vurgularken, aynı zamanda izleyicilere onun kendine güvenen ve yaratıcı doğasını da gösterir. Hilebaz arketipi, izleyicilere bireyin içsel dinamizmini ve yaratıcı potansiyelini sunar ve bu, izleyicilerde ilgi uyandırarak onları etkiler."

c) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Demet Özdemir'in lüks ve eğlenceli imajı, onun bir persona arketipi oluşturduğunu gösterir. Bu imaj, izleyicilere yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı olabilir. Persona arketipi, izleyicilere sosyal maskelerin ve rollerin önemini vurgular.

Bu fotoğraf, Demet Özdemir'in lükse düşkün, eğlenceli ve kendine güvenen bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Demet Özdemir'in duruşu, kıyafeti ve çevresi çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlamamıza yardımcı olur.

3.12.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Demet Özdemir'in kendine güvenen duruşu, metalik kıyafeti ve eğlenceli ifadesi, takipçilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Demet Özdemir'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.
- **Beden Algısı:** Demet Özdemir'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumlu değişikliklere yol açabilir (Grogan, 2008).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Festinger'in sosyal karşılaştırma teorisine göre, bireyler kendi yeteneklerini ve durumlarını değerlendirmek için başkalarıyla kıyaslama yaparlar (Festinger, 1954:117). Özdemir'in fotoğrafı, izleyicilerin kendilerini onunla kıyaslamalarına neden olabilir. Özellikle genç izleyiciler, Özdemir gibi tanınmış figürlerin kendine güvenen ve bireysel duruşlarını örnek alarak kendi benlik algılarını güçlendirebilirler (Bandura, 2001: 265). Göstergebilimsel analizde, Stuart Hall'un belirttiği gibi, görsel unsurların anlamı izleyicinin kültürel bağlamına ve algısına göre değişir. Hall'a göre, medya mesajları farklı kültürel kodlarla okunur ve izleyicinin anlam yaratma süreci bu kodlarla şekillenir (Hall, 1980: 130).

3.13. Hadise Analizleri

Türkiye de Pop müziğin önemli yıldızlarından Hadise, sadece şarkılarıyla değil, aynı zamanda görsel imajıyla da dikkat çeken bir sanatçıdır. Sahne performansları, video klipleri ve sosyal medya paylaşımlarıyla geniş bir hayran kitlesine ulaşan Hadise, pop kültürünün ve medya dünyasının önemli figürlerinden birisidir. Bu bölümde Hadise'nin fotoğraflarını göstergebilimsel açıdan analiz edilerek, sanatçının medya imajını ve bu imajın izleyiciler üzerindeki etkileri ortaya koyacaktır.

Sanatçılar, imajları aracılığıyla kimliklerini ve mesajlarını topluma iletirler (Schroeder, 2002: 54). Hadise'nin görsel imajı, onun kariyerinde önemli bir yer tutmaktadır. Fotoğrafları, onun sanatını, kişiliğini ve toplumsal mesajlarını yansıtmakta ve izleyicileriyle güçlü bir bağ kurmasına yardımcı olmaktadır. Bu analizde, Hadise'nin farklı dönemlerde çekilmiş fotoğraflarını inceleyerek, sanatçının imajındaki değişimleri ve bu değişimlerin izleyici algısı üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

Sanatçıların görsel imajları, onların halkla ilişkiler stratejileri, pazarlama taktikleri ve sanatsal ifadeleri ile yakından ilişkilidir (Dyer, 1998: 60). Hadise'nin fotoğrafları da bu bağlamda, onun müzik kariyerini, toplumsal rollerini ve kültürel kimliğini anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır. Bu çalışmada, Hadise'nin fotoğraflarını estetik, kültürel ve toplumsal açıdan ele alınarak, sanatçının medya imajını ve bu imajın izleyiciler üzerindeki etkileri derinlemesine incelenmiştir.

Hadise'nin fotoğrafları, sadece onun fiziksel görünümünü değil, aynı zamanda sahne duruşunu, stilini ve toplumsal mesajlarını da yansıtmaktadır. Fotoğraflar, kültürel ve toplumsal bağlam içinde değerlendirildiğinde, sanatçının kariyerinde nasıl bir imaj inşa ettiğini ve bu imajın izleyiciler tarafından nasıl algılandığını anlamak mümkün olacaktır (Barthes, 1977: 45). Bu bağlamda, fotoğraflarının analiz edilmesi, Hadise'nin kariyerinin evrimini ve bunun medya tarafından nasıl şekillendirildiğini gözler önüne serecektir. Çalışmanın bu bölümünde Hadise'nin fotoğrafları analiz edilerek, pop kültürünün ve medya dünyasının popüler göstergeleri de keşfedilmeyi hedeflenmektedir.

Görsel 3. 7 Sahne Performansı

3.13.1. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Sahnedeki şarkıcı Hadise.
- **Arka Plan:** Sahne ışıkları ve efektler ile birlikte sahne arkası dansçılar.
- **Görsel Unsurlar:** Hadise'nin giydiği parlak kostüm, Türk bayrağı ve Atatürk posterleri ile dolu sahne.
- **İzleyici Algısı:** Hadise'nin sahnedeki güçlü ve etkileyici duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.13.2. Gösterge Analizi

Gösteren: Hadise'nin parlak kostümü.

Gösterilen: Bu kostüm, Hadise'nin sahnedeki önemini ve gösterişini vurgular. Roland Barthes'ın belirttiği gibi bu tür kostümler sanatçının bir "yıldız" olduğunu ve sahnede parladığını simgeler (Barthes, 1957: 60). Parlak kostümler, izleyiciye sanatçının bir "yıldız" olduğunu hatırlatır.

Gösteren: Türk bayrağı ve Atatürk posterini.

Gösterilen: Bu semboller, milliyetçi ve vatansever duyguları pekiştirir. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, bayrak ve poster gibi semboller, izleyicilere ulusal birlik ve beraberlik mesajı verir (Saussure, 1916: 120). Bu unsurlar, Hadise'nin sahnede sadece bir performans sergilemekle kalmayıp, aynı zamanda milli duyguları harekete geçirdiğini gösterir.

Gösteren: Hadise'nin mikrofon tutuşu ve bayrak sallayışı.

Gösterilen: Bu hareketler, Hadise'nin sahnede kendine güvenen ve bir lider bir figür olduğunu gösterir. Barthes'ın belirttiği gibi, görsel unsurların izleyici üzerinde anlamlı bir etkisi vardır ve bu jestler, izleyicilere Hadise'nin sahnede güçlü ve etkileyici olduğunu gösterir (Barthes, 1977: 38).

3.13.3. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kahraman

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Hadise, sahnedeki duruşu ve kostümüyle izleyicilere bir kahraman figürü olarak yansır. Carl Gustav Jung'a göre, kahraman arketipi, bireylerin bilinçaltında barındırdığı idealleri ve hedefleri temsil eder (Jung, 1959: 80). Hadise'nin sahnedeki liderliği ve izleyicileri yönlendirmesi bu arketip ile uyumludur. Kahraman arketipi, izleyicilere mücadele ve zaferin sembolü olarak yansır.

b) Öldürücü – Baştan Çıkarıcı Kadın

"Femme Fatale" Baştan Çıkarıcı Kadın arketipi, özellikle cazibesi, çekiciliği ve karşı konulmaz gücüyle bilinen bir kadın figürünü temsil eder. Bu arketip, genellikle etkileyici, baştan çıkarıcı ve zaman zaman tehlikeli olarak tasvir edilir. Bu kadın karakter, cazibesi ve zekasıyla çevresindeki insanları etkileyebilir ve manipüle edebilir. "Femme Fatale" arketipi, mitolojiden edebiyata, sinemadan popüler kültüre kadar pek çok alanda yer bulmuş, güçlü ve özgüvenli bir kadın imajını yansıtır. Bu arketipin Türkçe karşılığı "Öldürücü Kadın" veya "Baştan Çıkarıcı Kadın" olarak ifade edilir. Bu arketip, bireyin karanlık ve çekici taraflarını

yansıtarak, cazibe ve tehlike arasındaki ince çizgide dans eden bir kadın figürü oluşturur. Carl Jung'un kolektif bilinçdışı teorisinde yer bulan arketiplerin, insan deneyimlerinin evrenselliğini ve bu arketiplerin farklı kültürlerde benzer şekillerde ortaya çıktığını belirtir (Jung, 1968: 4-7). Özellikle "Femme Fatale" arketipi, kadınların gücünü ve cazibesini kullanarak toplumsal normları nasıl zorlayabileceğine dair derin psikolojik ve kültürel anlamlar taşır.

c) Anne

Anne arketipi, koruyucu, besleyici ve destekleyici özellikler taşır. Bu fotoğrafta Hadise'nin annelik veya besleyicilikle ilgili doğrudan bir göstergesi olmasa da, onun sahnede güçlü bir figür olarak durması izleyicilere güven verir. Jung, anne arketipinin bireylerin güvenlik ve aidiyet ihtiyaçlarını karşıladığını belirtir (Jung, 1964: 79). Anne arketipi, izleyicilere duygusal güvenlik ve destek sağlama potansiyeline sahiptir.

d) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Hadise'nin sahnedeki cesur ve çekici kostümü, toplumun geleneksel değerlerine meydan okuyan bir gölge arketipini temsil edebilir. Bu arketip, bireylerin kendini ifade etme özgürlüğünü ve toplum normlarına karşı duruşunu simgeler. Jung, gölge arketipinin bireyin karanlık tarafını ve bastırılmış arzularını içerdiğini ifade eder (Jung, 1959 : 20-22). Gölge arketipi, izleyicilere yasaklanmış ve bastırılmış arzuların dışavurumunu hatırlatır.

e) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Hadise'nin sahnedeki güçlü ve çekici imajı, onun bir persona arketipi oluşturduğunu gösterir. Sahnedeki performansı, izleyicilere yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı olabilir. Jung, personanın bireyin toplumsal rollerini ve beklentilerini karşıladığını belirtir (Jung, 1953: 190). Persona arketipi, takipçilere sosyal maskelerin ve rollerin önemini vurgular.

Bu fotoğraf, Hadise'nin sahnede güçlü ve etkileyici bir performans sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Hadise'nin sahnedeki duruşu ve kostümü çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere

sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlamamıza yardımcı olur.

3.13.4. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Hadise'nin sahnedeki kendine güvenen duruşu ve çekici kostümü, izleyicilerin beden imajı üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilir. Hadise'nin sahne performanslarında sergilediği özgüvenli duruş, izleyicilere rol model olarak ilham verebilir.
- **Beden Algısı:** Bandura'nın sosyal öğrenme teorisine göre, bireyler başkalarının davranışlarını gözlemleyerek öğrenirler (Bandura, 1977: 22). Bu bağlamda, Hadise'nin sahnedeki duruşu ve kendine güveni, izleyicilere kendi bedenlerine karşı daha olumlu bir yaklaşım geliştirmeleri konusunda ilham verebilir. Bazı izleyiciler, Hadise'nin özgüvenini ve cesaretini örnek alarak, kendi bedenleriyle barışık olmayı ve kendine güvenmeyi öğrenebilirler. Özellikle genç kadınlar, Hadise'nin sahnedeki duruşundan etkilenecek, kendilerine olan güvenlerini artırabilirler. Hadise'nin parlak ve cesur sahne kostümü, onun bedenini vurgulayan bir tarzda tasarlanmıştır. Bu tür kıyafetler, izleyicilere idealize edilmiş bir beden imajı sunar ve genç kadınlar üzerinde güzellik standartlarını şekillendirebilir. Susan Grogan'ın belirttiği gibi, medya tarafından sunulan ideal beden imgeleri, bireylerin kendi beden algıları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olabilir. Bu etki, izleyicilerin medyada gördükleri ideal beden imgelerini kendi beden algılarını şekillendirmek için kullandıkları anlamına gelir (Grogan, 2008: 93).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Hadise'nin sahnedeki imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha güçlü ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012: 45).

Hadise'nin idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumsuz değişikliklere de yol açabilir. Bu, özellikle genç ve etkilenmeye açık bireylerde daha belirgin olabilir (Grogan2008: 47). Hadise'nin sahnedeki güçlü duruşu, sadece bireysel benlik algısını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerini ve kadın kimliğini de yeniden tanımlar. Judith Butler'ın " belirttiği gibi, toplumsal cinsiyet performansları, bireylerin kimliklerini ve toplumsal rollerini

şekillendirir. Hadise'nin sahnedeki duruşu ve kıyafeti, izleyicilere güçlü bir kadın figürü sunar ve toplumsal cinsiyet rollerine meydan okur. Butler, toplumsal cinsiyetin performatif olduğunu ve bu performansların bireylerin kimliklerini nasıl inşa ettiklerini belirler (Butler, 1990: 187).

Ayrıca, Laura Mulvey'in makalesinde belirttiği gibi, kadın figürlerinin medyada sunulma biçimi, izleyicilerin algılarını ve toplumsal cinsiyet rollerini şekillendirebilir. Mulvey, görsel medyanın kadınları nasıl nesneleştirdiğini ve bu nesneleştirme sürecinin kadınların kendilerini ve toplumdaki rollerini nasıl algıladıklarını etkilediğini vurgular (Mulvey, 1975). Bu bağlamda, Hadise'nin sahnedeki güçlü ve kararlı imajı, izleyicilere ilham verirken, onların kendi benlik algılarını yeniden değerlendirmelerine ve daha güçlü bir kimlik geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu durum, izleyicilerin sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal ve kültürel düzeyde de kendilerini yeniden tanımlamalarına katkıda bulunur.

Görsel 3. 8 Akşam Lüks Mekan Girişi

3.14. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Şarkıcı Hadise.
- **Arka Plan:** Bitkilerle çevrili, şık bir mekan girişi.
- **Görsel Unsurlar:** Hadise'nin giydiği pembe ceket, mücevherler ve derin bir dekolte.
- **İzleyici Algısı:** Hadise'nin zarif, şık ve cesur duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.14.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Hadise'nin pembe ceketi ve derin dekoltesi.

Gösterilen: Pembe renk genellikle feminenlik, yumuşaklık ve nezaketle ilişkilendirilir. Ancak belirgin dekolte, cesaret, cinsellik ve özgüvenin simgesi olarak da algılanabilir. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, belirli renkler ve kıyafetler belirli anlamları taşır ve toplumsal mesajlar verir (Barthes, 1957:60). Bu durumda, pembe ceket Hadise'nin feminen ve zarif yönünü vurgularken, dekolte onun cesaretini temsil eder.

Gösteren: Mücevherler.

Gösterilen: Mücevherler, zenginlik, lüks ve statü sembolüdür. Bu, izleyicilere Hadise'nin sosyal statüsünü ve zarafetini vurgular. Ferdinand de belirttiği gibi, nesneler ve aksesuarlar toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916:120). Hadise'nin mücevherleri, onun zarif ve prestijli imajını pekiştirir.

Gösteren: Hadise'nin bakışları ve duruşu.

Gösterilen: Hadise'nin doğrudan kameraya bakışı ve duruşu, onun bulunduğu mekân içindeki varlığı ile kendine olan güvenini ve etkileyici olduğunu gösterir. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, görsel unsurların izleyici üzerinde anlamlı bir etkisi vardır ve bu jestler, izleyicilere Hadise'nin güçlü ve etkileyici olduğunu gösterir (Barthes, 1977: 38).

Gösteren: Şık mekan girişi.

Gösterilen: Hadise'nin bulunduğu mekân, şatafat, prestij ve lüks ile ilişkilendirilebilir. Bu, onun sosyal statüsünü ve zarafetini pekiştirir. Mekan girişinin şıklığı, Hadise'nin sosyetik çevresini ve yaşam tarzını vurgular. Bu tür mekânlar, genellikle yüksek statüyü ve sofistike zevkleri simgeler (Bourdieu, 1984: 56).

3.14.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kahraman

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Hadise'nin kendine güvenen duruşu ve zarif kıyafet seçimi, onu takipçilere güçlü bir figür olarak yansıtır. Carl Gustav Jung'a göre, kahraman arketipi, bireylerin bilinçaltında barındırdığı idealleri ve

hedefleri temsil eder (Jung, 1959: 159). Hadise'nin duruşu ve bakışları bu arketip ile uyumludur. Kahraman arketipi, takipçilere mücadele ve zaferin sembolü olarak yansır.

b) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Hadise'nin zarif fakat dikkat çekici ve cesur kıyafeti, özellikle belirgin dekoltesi, geleneksel değerlere meydan okuyan bir gölge arketipini temsil edebilir. Bu arketip, bireylerin kendini ifade etme özgürlüğü ve toplum normlarına karşı duruşunu simgeler. Jung, gölge arketipinin bireyin karanlık tarafını ve bastırılmış arzularını içerdiğini ifade eder (Jung, 1959:20-22). Gölge arketipi, izleyicilere yasaklanmış ve bastırılmış arzuların dışavurumunu hatırlatır.

c) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Hadise'nin zarif ve şık imajı, onun bir persona arketipi oluşturduğunu gösterir. Bu performansı, izleyicilere yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı olabilir. Jung, personanın bireyin toplumsal rollerini ve beklentilerini karşıladığını belirtir (Jung, 1953: 190). Persona arketipi, izleyicilere sosyal maskelerin ve rollerin önemini vurgular.

d) Sevgili (Lover) Arketipi

Hadise'nin kıyafet seçimi ve takıları, sadece çekici ve estetik bir görüntü oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda onun kişisel stilini ve imajını da yansıtır. Seçtiği kıyafetler ve aksesuarlar, moda anlayışını ve sanatsal ifade tarzını ortaya koyar. Sevgili arketipi, tarih boyunca aşk, güzellik ve tutku gibi güçlü duygularla özdeşleşmiş bir kavramdır. Bu arketip, Hadise'nin fotoğraftaki duruşunda ve bakışlarında açıkça hissedilir.

3.14.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Hadise'nin kendine güvenen duruşu, cesur dekoltesi ve zarif kıyafeti, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilir. Goffman'ın kendini sunum teorisine göre, bireyler başkalarına belirli bir izlenim vermek için çaba sarf ederler (Goffman, 1959: 18). Bu bağlamda, Hadise'nin kendine güvenen duruşu ve estetik tercihleri, izleyicilere rol model olabilir ve onların kendilerine olan güvenlerini

artırabilir. Özellikle genç kadınlar, Hadise'nin duruşundan ve stilinden ilham alarak kendi beden imajlarına yönelik daha pozitif bir yaklaşım geliştirebilirler.

- **Beden Algısı:** Hadise'nin idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumsuz değişikliklere yol açabilir. Bu, özellikle genç ve etkilenmeye açık takipçilerde daha belirgin olabilir (Grogan, 2008: 47). Naomi Wolf'un belirttiği gibi, medya tarafından sunulan güzellik standartları, bireylerin kendi beden algılarını şekillendirmede güçlü bir etkiye sahiptir (Wolf, 1991: 14). Hadise'nin kusursuz cildi, zarif kıyafetleri ve mükemmel fiziksel görünümü, takipçilerinin kendi bedenlerini Hadise'ninki ile kıyaslamalarına yol açabilir. Bu kıyaslama, özellikle genç ve etkilenmeye açık kişilerde, kendi bedenlerine karşı memnuniyetsizlik hissi uyandırabilir. Bu tür idealize edilmiş beden imgeleri, gençlerde özgüven eksikliğine ve yeme bozukluklarına yol açabilir (Tiggemann, 2002: 94).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Hadise'nin sahnedeki imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Markus ve Nurius'un olası benlikler teorisine göre, bireyler kendi benlik algılarını, gelecekte ulaşmak istedikleri hedefler ve idealler çerçevesinde geliştirirler (Markus ve Nurius, 1986: 954). Hadise'nin fotoğraftaki güçlü, şık ve özgüvenli imajı, izleyicilere bir ideal benlik modeli sunar. Bu ideal, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha güçlü ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir. Özellikle genç kadınlar, Hadise'nin imajını kendilerine örnek alarak, kendi benlik algılarını olumlu yönde geliştirebilirler.

Bu fotoğraf, Hadise'nin zarif, cesur ve etkileyici bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Hadise'nin duruşu, kıyafeti ve özellikle belirgin dekoltesi çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamların ve psikolojik sembollerin anlaşılmasına yardımcı olur. Kıyafetlerin rengi, kesimi ve dokusu, Hadise'nin güzellik ve zarafetini vurgularken, taktığı takılar ise onun sofistike ve zarif yanını ön plana çıkarır. Aşk ve tutku, bu fotoğrafta sadece bir tematik unsur değil, aynı zamanda Hadise'nin kendine güvenen ve kararlı duruşunu destekleyen bir anlatım biçimi olarak öne çıkar. Göz alıcı detaylar,

Hadise'nin içsel dünyasını ve sanatsal duyarlılığını yansıtırken, sevgili arketipinin simgesel anlamlarını daha da derinleştirir.

Sonuç olarak, Hadise'nin bu görseldeki görünümü hem estetik bir deneyim sunar hem de onun aşk, güzellik ve tutku gibi evrensel temalarla olan bağını gözler önüne serer. Kıyafetler ve takılar, bu temaların görsel bir temsili olarak, izleyiciyi etkileyen ve düşündüren bir güç taşır.

Görsel 3. 9 Sahne Çekim

3.15. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Sahnedeki şarkıcı Hadise.
- **Arka Plan:** Siyah bir fon ve sahne ışıkları
- **Görsel Unsurlar:** Hadise'nin giydiği parlak, taşlarla süslenmiş kostüm ve yanında yer alan dansçı.
- **İzleyici Algısı:** Hadise'nin sahnedeki güçlü ve çekici duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.15.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Hadise'nin taşlarla süslenmiş parlak kostümü.

Gösterilen: Bu kostüm, Hadise'nin sahnedeki önemini ve gösterişini vurgular. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, bu tür kostümler sanatçının bir "yıldız" olmasını ve sahnede parlamasını simgeler (Barthes, 1957: 60). Parlak taşlarla süslenmiş kostümler, izleyiciye sanatçının bir "yıldız" olduğunu hatırlatır.

Gösteren: Siyah fon.

Gösterilen: Siyah fon, Hadise'nin sahnedeki varlığını daha belirgin hale getirir ve dramatik bir etki yaratır. Siyah renk, genellikle güç, gizem ve sofistike bir görünümle ilişkilendirilir. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, renkler ve arka planlar, görsel göstergeler olarak izleyicilere belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916: 120). Bu durumda, siyah fon Hadise'nin sahnede odak noktası olmasını sağlar.

Gösteren: Hadise'nin elini saçına götürerek verdiği poz.

Gösterilen: Bu poz, sahnede kendine güvenen ve çekici bir imaj sergiler. Barthes'ın belirttiği gibi, görsel unsurların izleyici üzerinde anlamlı bir etkisi vardır ve bu jestler, izleyicilere Hadise'nin sahnede güçlü ve etkileyici olduğunu gösterir (Barthes, 1977: 120). Bu jest, aynı zamanda izleyicilere sanatçının kendine olan güvenini ve sahnedeki hakimiyetini gösterir.

3.15.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kahraman

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Hadise, sahnedeki duruşu ve kostümüyle izleyicilere bir kahraman figürü olarak yansır. Carl Gustav Jung'a göre, kahraman arketipi, bireylerin bilinçaltında barındırdığı idealleri ve hedefleri temsil eder (Jung, 1959: 159). Hadise'nin sahnedeki liderliği ve izleyicileri yönlendirmesi bu arketiple uyumludur. Kahraman arketipi, izleyicilere mücadele ve zaferin sembolü olarak yansır.

b) Sevilen (Lover)

Sevilen arketipi, tutku, cazibe ve duygusal bağları temsil eder. Hadise'nin bu fotoğraftaki kıyafeti ve duruşu, onun cazibesini ve sahnedeki çekiciliğini vurgular. Bu arketip, izleyicilere derin duygusal bağlar ve ilişkiler kurma arzusunu hatırlatır. Hadise'nin sahnedeki bu tutkulu ve çekici duruşu, takipçilerin kendi hayatlarında tutkularını ve duygusal bağlarını keşfetmelerine ilham verebilir (Jung, 1964: 118).

c) Yenileyici (Rebirth)

Yenileyici arketipi, yeniden doğuşu ve dönüşümü temsil eder. Hadise'nin bu ışıltılı ve iddialı kostümü, onun sahnede sürekli olarak kendini yenileyen ve farklı kimlikler yaratan bir figür olduğunu gösterir. Bu arketip, izleyicilere değişim ve yenilenme fırsatlarını hatırlatır. Hadise'nin sahnedeki bu dönüşümcü imajı, izleyicilerin kendi hayatlarında da yeniliklere açık olmalarına ve değişimden korkmamalarına teşvik eder (Jung, 1959: 234).

d) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Hadise'nin sahnedeki cesur ve çekici kostümü, toplumun geleneksel değerlerine meydan okuyan bir gölge arketipini temsil edebilir. Bu arketip, bireylerin kendini ifade etme özgürlüğü ve toplum normlarına karşı duruşunu simgeler. Jung, gölge arketipinin bireyin karanlık tarafını ve bastırılmış arzularını içerdiğini ifade eder (Jung, 1959). Gölge arketipi, izleyicilere yasaklanmış ve bastırılmış arzuların dışavurumunu hatırlatır.

e) Büyücü (Magician)

Büyücü arketipi, bilinmeyeni keşfetme ve dönüştürme gücünü temsil eder. Hadise'nin sahnedeki güçlü duruşu ve kendine güveni, onun izleyicilere büyüleyici bir deneyim sunma kapasitesini gösterir. Bu arketip, izleyicilere hayatlarında sihir ve mucizelerin varlığını hatırlatır. Hadise'nin bu büyüleyici performansı, izleyicilerin kendilerini sıradan hayatlarından çıkararak, daha büyük ve anlamlı deneyimlere yönelmelerine yardımcı olabilir (Jung, 1952: 145).

f) Amazon Arketipi

Amazon arketipi, Jung'un arketip teorisi içinde, savaşçı kadın figürü olarak yer alır. Güç, dayanıklılık ve bağımsızlıkla ilişkilendirilen bu arketip, Hadise'nin sahnedeki güçlü duruşuyla temsil edilir. Hadise'nin sahnede sergilediği güçlü ve kararlı duruş, Amazon arketipinin özelliklerini taşıdığı gibi, bu arketipin izleyicilere sunduğu mesajı da güçlendirir. Adrienne Rich eserinde Amazon arketipinin, kadının bağımsızlığını ve güçlü doğasını temsil ettiğini belirtir. (Rich, 1976: 112).

3.15.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Hadise'nin sahnedeki kendine güvenen duruşu ve çekici kostümü, takipçilerin beden imajı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilir. Hadise'nin parlak ve iddialı kostümü, onun sahnedeki güçlü varlığını vurgular. Bu, takipçilere güçlü ve özgüvenli bir duruş sergilemenin önemini hatırlatır. Goffman'ın kendini sunum teorisine göre, bireyler başkalarına belirli bir izlenim vermek için çaba sarf ederler (Goffman, 1959: 18). Hadise'nin sahnedeki bu kendine güvenen duruşu ve estetik tercihleri, izleyicilere rol model olabilir ve onların kendilerine olan güvenlerini artırabilir.
- **Beden Algısı:** Hadise'nin idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumsuz değişikliklere yol açabilir. Bu, özellikle genç ve etkilenmeye açık bireylerde daha belirgin olabilir (Grogan, 2008).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Hadise'nin imajı, izleyicilerin kendileriyle Hadise arasında bir özdeşleşme kurmalarına da neden olabilir. Bu bağlamda, sosyal kimlik teorisine göre, bireyler kendi kimliklerini oluştururken, grup üyelikleri ve grup karşılaştırmaları üzerinden kendilerini değerlendirirler (Tajfel & Turner, 1979: 41). Hadise gibi tanınmış ve başarılı bir figürle özdeşleşmek, izleyicilerin kendi benlik algılarını güçlendirmelerine yardımcı olabilir. Ancak bu özdeşleşme, aynı zamanda izleyicilerin kendi yetersizliklerini de fark etmelerine yol açabilir. Hadise'nin idealize edilmiş imajı, izleyicilerin kendi benlik algılarıyla ilgili karışık duygular yaşamalarına neden olabilir.

Hadise'nin sahnedeki imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Higgins'in öz benlik çelişkisi teorisine göre, bireyler kendi benlik algılarını, ideal benlikleri ve gerçek benlikleri arasındaki farklar üzerinden değerlendirirler (Higgins, 1987: 121). Hadise'nin fotoğraftaki güçlü, şık ve özgüvenli imajı, izleyicilere bir ideal benlik modeli sunar. Bu ideal, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha güçlü ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir. Özellikle genç kadınlar, Hadise'nin imajını kendilerine örnek alarak, kendi benlik algılarını olumlu yönde geliştirebilirler.

Görsel 3. 10 Çekimde, Gölbaşı

3.16. Fotoğrafın Genel Özellikler

- **Ana Özne:** Şarkıcı Hadise.
- **Arka Plan:** Göl kenarı, doğal bir çevre.
- **Görsel Unsurlar:** Hadise'nin kırmızı elbisesi, etrafa dağılmış gazeteler, zarif bir sandalye ve masa üzerindeki çay fincanı.

İzleyici Algısı: Hadise'nin zarif, sakin ve doğal duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.16.1. Gösterge Analizi

Gösteren ve Gösterilen

Gösteren: Hadise'nin kırmızı elbisesi.

Gösterilen: Kırmızı renk genellikle tutku, enerji ve güçle ilişkilendirilir. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, belirli renkler ve kıyafetler belirli anlamları taşır ve toplumsal mesajlar verir (Barthes, 1957: 36). Bu durumda, kırmızı elbise Hadise'nin güçlü ve çekici bir figür olduğunu vurgular.

Gösteren: Gazeteler.

Gösterilen: Etrafa dağılmış gazeteler, bilgi, haber ve güncel olaylara olan ilgiyi temsil eder. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, nesneler ve aksesuarlar toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916: 65). Gazeteler, Hadise'nin entelektüel bir figür olduğunu ve güncel olaylarla ilgilendiğini gösterebilir.

Gösteren: Kahve fincanı.

Gösterilen: Kahve fincanı, rahatlık, huzur ve bir anlık mola sembolüdür. Bu, Hadise'nin doğayla iç içe huzurlu bir an geçirdiğini ve sakinliği tercih ettiğini gösterebilir. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, görsel unsurların izleyici üzerinde anlamlı bir etkisi vardır ve bu jestler, izleyicilere Hadise'nin dingin ve huzurlu olduğunu gösterir (Barthes, 1977: 44).

Gösteren: Doğal çevre (göl kenarı).

Gösterilen: Doğal çevre, doğallık, huzur ve şehir ortamından kaçış arzusunu simgeler. Hadise'nin doğa içinde vakit geçirmesi, onun doğal ve içten bir kişi olduğunu vurgular. Doğal ortamlar, genellikle insanları rahatlatır ve onlara içsel huzur sağlar (Kaplan & Kaplan, 1989: 12).

3.16.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kahraman (hero)

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Hadise'nin kendinden emin ve güçlü duruşu, Kahraman arketipinin bir yansıması olabilir. Jung'a göre, Kahraman arketipi, zorlukların üstesinden gelme yeteneğini ve başkalarına yardım etme arzusunu temsil eder (Jung, 1959: 159). Kırmızı elbisesi ve rahat pozu, gücü ve cesareti simgeler. Bu arketip, kişinin içsel gücünü ve dayanıklılığını vurgular. Hadise'nin kırmızı elbisesi ve kendinden emin duruşu, onu takipçilere güçlü bir figür olarak yansıtır. Kahraman arketipi, takipçilerine mücadele ve zaferin sembolü olarak yansır.

b) Aşık (Lover)

Kırmızı aşk ve tutkunun rengidir. Hadise'nin pozisyonu ve ifadesi, romantik ve çekici bir imaj sergiler. Aşık arketipi, bireyin sevgi ve ilişkilerle olan bağlantısını temsil eder ve genellikle güzellik, duyusallık ve duygusal yoğunluk ile ilişkilendirilir (Moore ve Gillette, 1991:103). Bu arketip, kişinin yaşamda daha derin ve tutkulu bir bağ kurma arzusunu yansıtır.

c) Siren (Seductress) Arketipi

Hadise'nin çekici görünümü ve baştan çıkarıcı poz, Siren arketipini anımsatıyor. Bu arketip, baştan çıkarma ve cazibeyle ilişkilidir ve genellikle gizemli ve çekici bir kişiliği temsil eder (Estés, 1992: 214). Siren arketipi, bireyin kendine güvenen, cazibeli ve baştan çıkarıcı yönlerini vurgular. Siren arketipi, Carl Jung'un kolektif bilinçdışı teorisi kapsamında, kadınsı cazibenin, baştan çıkarıcılığın ve çekiciliğin sembolü olarak yer alır. Bu arketip, özellikle Estes'in eserinde vurgulanan kadınsı güç ve çekiciliğin temsili olarak karşımıza çıkar (Estés'in, 1992). Hadise'nin cesur kıyafeti, kırmızı ruju ve baştan çıkarıcı duruşu, bu arketipin özelliklerini yansıtır. Estés'in çalışmasında, Siren arketipi, bireylerin derinlerdeki arzularını temsil eder ve bu durum, sosyal medyada paylaşılan görüntülerde bireylerin kendi cazibelerini sergileme arzusuyla paralellik gösterir (Estés, 1992: 215).

d) Güçlü Kadın Arketipi

Güçlü Kadın arketipi, toplumun geleneksel cinsiyet rollerine meydan okuyan, kendi ayakları üzerinde duran kadınları temsil eder. Judith Butler'ın eserinde ele aldığı gibi, bu arketip, toplumsal cinsiyet normlarına karşı duran ve kendini güçlü bir şekilde ifade eden kadınları temsil eder (Butler, 1990: 45). Hadise'nin fotoğraftaki kadınsı dişi duruşu ve izleyiciye sunduğu bağımsız kadın imajı, bu arketipin bariz bir yansımasıdır.

e) Diva Arketipi

Diva arketipi, ihtişam, kendine güven ve sahnede olma sevgisiyle ilişkilendirilir. Hadise'nin sahnede sergilediği ihtişamlı ve dikkat çekici duruş, bu arketipin somut bir örneğidir. Camille Paglia'nın eserinde, Diva arketipi, kadının sanatsal ve estetik olarak dikkat çekici ve otoriter duruşunu ifade eder (Paglia, 1990: 320). Hadise'nin bu fotoğrafındaki puzu ve dikkat çekici kıyafeti, Diva arketipinin özelliklerini taşır.

f) Gölge:

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Kırmızı elbisenin ve dikkat çekici duruşunun gölge arketipiyle

bağlantısı olabilir, çünkü bu arketip bireylerin toplumun normlarına meydan okuyan, daha karanlık ve bastırılmış yönlerini temsil eder (Jung, 1959: 20-22). Bu fotoğraf, Hadise'nin daha cesur ve asi yanını gösterebilir.

g) Kraliçe arketipi

Hadise'nin duruşu ve giyimi, asalet ve liderlik niteliklerini yansıtır olabilir. Kraliçe arketipi, güçlü, kararlı ve lider bir kişiliği temsil eder. Bu arketip, bireyin kendine güvenini ve başkalarına rehberlik etme yeteneğini ifade eder (Bolen, 1984: 54). Kraliçe arketipi, kişinin kendi yaşamında kontrolü ele alma ve başkalarına ilham verme kapasitesini vurgular.

Bu fotoğraf, Hadise'nin zarif, doğal ve entelektüel bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Hadise'nin duruşu, kıyafeti ve çevresi çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlaşılmasına yardımcı olur.

3.16.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Hadise'nin kendine güvenen duruşu, kırmızı elbisesi ve zarif kıyafeti, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilir. Bazı izleyiciler, Hadise'nin kendine güvenini ve zarafetini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.
- **Beden Algısı:** Hadise'nin idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumsuz değişikliklere yol açabilir. Bu, özellikle genç ve etkilenmeye açık bireylerde daha belirgin olabilir (Grogan, 2008).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Hadise'nin zarif ve entelektüel imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha güçlü ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012).

Hadise'nin bu fotoğrafta sergilediği imaj, bu arketiplerin bir karışımını yansıtıyor olabilir. Jung'un teorisi, bu tür arketiplerin kişinin bilinçdışı yönlerini ve toplumsal rollerini anlamada önemli bir araç olduğunu vurgular. Bu arketipler, Hadise'nin hem kişisel kimliğini hem de kamuoyundaki imajını nasıl şekillendirdiğine dair derinlemesine bir anlayış sağlar.

Görsel 3. 11 İç Mekan

3.17. Fotoğrafın Genel Özellikleri:

- **Ana Özne:** Şarkıcı Hadise.
- **Arka Plan:** Perdeli bir iç mekan.

- **Görsel Unsurlar:** Hadise'nin leopar desenli kürk ceketi, büyük gümüş küpleri, ve elindeki akıllı telefon.
- **İzleyici Algısı:** Hadise'nin güçlü, şık ve kendine güvenen duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.17.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Hadise'nin leopar desenli kürk ceketi.

Gösterilen: Leopar deseni genellikle vahşilik, güç ve cesaretle ilişkilendirilir. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, belirli desenler ve kıyafetler belirli anlamları taşır ve toplumsal mesajlar verir (Barthes, 1957: 90). Bu durumda, leopar desenli kürk ceket Hadise'nin güçlü ve vahşi bir figür olduğunu vurgular.

Gösteren: Gümüş küpeler.

Gösterilen: Gümüş küpeler, zarafet ve sofistike zevklerin simgesidir. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, nesneler ve aksesuarlar toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916: 65). Hadise'nin büyük gümüş küpleri, onun zarif ve sofistike imajını pekiştirir.

Gösteren: Akıllı telefon.

Gösterilen: Akıllı telefon, modernite, bağlantılı olma ve sosyal medyayla ilişkilendirilir. Hadise'nin telefonla Özçekim çekmesi, onun güncel, modern ve sosyal medyada aktif bir figür olduğunu gösterir. Barthes'ın belirttiği gibi, görsel unsurların izleyici üzerinde anlamlı bir etkisi vardır ve bu jestler, izleyicilere Hadise'nin sosyal ve modern bir figür olduğunu gösterir (Barthes, 1977: 44).

3.17.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kahraman

Kahraman arketipi, güçlü, cesur ve zorlukları aşabilen figürleri temsil eder. Hadise'nin leopar desenli ceketi ve kendine güvenen duruşu, onu izleyicilere güçlü bir figür olarak yansıtır. Carl Gustav Jung'a göre, kahraman arketipi, bireylerin bilinçaltında barındırdığı idealleri ve hedefleri temsil eder (Jung, 1959:159). Hadise'nin duruşu ve bakışları bu arketip ile uyumludur. Kahraman arketipi, izleyicilere mücadele ve zaferin sembolü olarak yansır.

b) Vahşi Kadın-Avcı Arketipi

Hadise'nin leopar desenli kürkü, vahşi doğanın ve avcı ruhunun bir yansıması olabilir. Bu arketip, bağımsızlık, güç ve özgürlük ile ilişkilidir. Jean Shinoda Bolen'e göre, Avcı arketipi, kadının kendine güvenini ve hedeflerine ulaşma kararlılığını temsil eder (1984: 112). Bu arketip, Hadise'nin güçlü, bağımsız ve kararlı bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.

Leopar deseni, genellikle "Vahşi Kadın" arketipi ile ilişkilendirilen güçlü bir sembol olarak karşımıza çıkar. Bu arketip, kadınsı güç, doğallık, özgürlük ve cinselliği temsil eder. Leopar desenli giysiler, bireyin içsel doğasını, cesaretini ve özgürlüğe olan tutkusunu ifade etme biçimi olarak değerlendirilebilir. Bu desen, giyen kişinin doğanın vahşi ve özgür yönleriyle olan bağlantısını ve hayvansal çekicilik ile gücünü simgeler.

Leopar deseninin kullanımı, aynı zamanda bir tür asi duruşun sembolü olarak da görülebilir; toplumsal normlara meydan okuma ve kendi kurallarını belirleme arzusunu ifade eder. Bu bağlamda, leopar desenli kıyafetler, giyen kişinin cesur, özgüvenli ve dikkat çekici bir karakter sergileme arzusunu yansıtır. Estés, eserinde kadınların içsel vahşi doğasını ve bu doğanın toplumsal ve kültürel semboller aracılığıyla nasıl ifade edildiğini araştırır. Leopar deseni gibi vahşi hayvan desenleri, bu arketipin görsel bir ifadesi olarak değerlendirilebilir (Estés, 1992: 300).

c) Siren (Seductress) Arketipi

Hadise'nin çekici görünümü ve özgüvenli Özçekim pozu, Siren arketipini anımsatır. Bu arketip, baştan çıkarma ve cazibeyle ilişkilidir ve genellikle gizemli ve çekici bir kişiliği temsil eder. Siren arketipi, kişinin kendine güvenen, cazibeli ve baştan çıkarıcı yönlerini vurgular. Clarissa Pinkola Estés'e göre, Siren arketipi, kadının içsel ve dışsal cazibesini nasıl kullandığını gösterir (Estes, 1992, s 214).

d) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçaltında saklanan ve genellikle toplum tarafından kabul edilmeyen yönlerini temsil eder. Hadise'nin leopar desenli ceketi ve dikkat çekici duruşu, gölge arketipiyle bağlantılı olabilir, çünkü bu arketip bireylerin toplumun normlarına meydan okuyan, daha karanlık ve bastırılmış yönlerini temsil eder (Jung, 1959: 20). Bu fotoğraf, Hadise'nin daha cesur ve asi yanını gösterebilir.

3.17.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Hadise'nin kendine güvenen duruşu, leopar desenli ceket ve sofistike aksesuarları, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilir. Bazı izleyiciler, Hadise'nin kendine güvenini ve şıklığını örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.
- **Beden Algısı:** Hadise'nin idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumsuz değişikliklere yol açabilir. Bu, özellikle genç ve etkilenmeye açık bireylerde daha belirgin olabilir (Grogan, 2008:47).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Hadise'nin güçlü ve sofistike imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha güçlü ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012: 45).

3.18. Ezhel Analizi

Türk rap müziğinin son yıllarda en dikkat çeken isimlerinden biri olan Ezhel, hem müziği hem de kendine özgü tarzıyla geniş bir hayran kitlesi edinmiştir. Gerçek adı Sercan İpekçioğlu olan Ezhel, 1990 yılında Ankara'da doğmuş ve genç yaşta müzikle ilgilenmeye başlamıştır. Kariyerine hip-hop kültürü içerisinde adım atan sanatçı, kısa sürede kendine özgü bir üslup ve sound geliştirerek, Türk rap müziğine yeni bir soluk getirmiştir.

Ezhel'in müziği, toplumsal sorunlara, bireysel çıkmazlara ve gençliğin isyanına odaklanarak geniş bir dinleyici kitlesine hitap etmektedir. Şarkı sözlerinde çoğunlukla sosyal adaletsizlikler, yaşam mücadelesi ve kişisel özgürlük temalarını işlemekte, bu nedenle gençler arasında büyük bir yankı uyandırmaktadır. Ayrıca, Ezhel'in sahne performansları ve müzik videoları, görsel unsurların güçlü bir şekilde kullanıldığı, izleyici üzerinde derin etkiler bırakan çalışmalardır.

Ezhel'in imajı ve sanatı, sadece müziğiyle değil, aynı zamanda toplumsal mesajları ve kültürel etkileriyle de incelenmeye değerdir. Onun sanatında, bireysel kimlik arayışı, toplumsal

eleştiriler ve estetik öğelerin nasıl bir araya geldiğini anlamak, hem müzik eleştirmenleri hem de sosyologlar için önemli bir araştırma alanıdır. Bu bölümde, Ezhel'in sanatsal ve kültürel etkilerini daha iyi anlamak adına, onun müziği, imajı ve toplumsal mesajlarını detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Görsel 3. 12 Dış Çekim

3.18.1. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Erkek model (Ezhel).
- **Arka Plan:** Belirsiz ve bulanık bir ortam.
- **Görsel Unsurlar:** Siyah deri ceket, dövmeleler, düşünceli yüz ifadesi, duman veya sis efekti.
- **İzleyici Algısı:** Ezhel'in gizemli, güçlü ve karizmatik bir duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.18.2. Gösterge Analizi

Gösteren: Siyah deri ceket.

Gösterilen: Siyah deri ceket genellikle sertlik, isyan ve asi bir ruh halini temsil eder. Susan Sontag'ın belirttiği gibi, kıyafetlerin rengi ve dokusu izleyiciye belirli mesajlar iletir ve bu mesajlar toplumsal anlamlar taşır (Sontag, 1977:78). Bu durumda, siyah deri ceket, Ezhel'in sert ve asi bir kişiliğe sahip olduğunu vurgular.

Gösteren: Dövmeler.

Gösterilen: Dövmeler genellikle bireyselliği, kimlik ifadelerini ve kişisel hikayeleri temsil eder. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, dövmeler toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916: 65). Ezhel'in dövmeleri, onun kimliğini ve kişisel ifadelerini ortaya koyar.

Gösteren: Düşünceli yüz ifadesi ve duman/sis efekti.

Gösterilen: Düşünceli yüz ifadesi, derinlik, içe dönüklük ve entelektüellik simgesidir. Duman veya sis efekti ise gizem ve belirsizlik yaratır. John Berger'ın belirttiği gibi, yüz ifadeleri ve ek görsel efektler izleyici üzerinde güçlü bir etki yaratır ve bu jestler, izleyicilere Ezhel'in gizemli ve düşünceli olduğunu gösterir (Berger, 1972: 88).

Gösteren: El Hareketi

Gösterilen: Bu el hareketi, genellikle güç, kontrol, otorite ve düşüncelilik simgesi olarak algılanır. Tarihsel olarak, bu hareket genellikle liderler, stratejistler ve düşünürler tarafından, bir plan veya strateji üzerinde yoğunlaştıklarını göstermek amacıyla kullanılmıştır. Bu duruş, bireyin kendine olan güvenini, durum üzerindeki kontrolünü ve düşüncelerini odaklama kapasitesini simgeler.

El hareketi, aynı zamanda "düşünme", "planlama" ve "kontrol" gibi kavramlarla da ilişkilendirilebilir. Bireyin elleriyle bu pozisyonu alması, bilinçli bir şekilde yapılan bir tercihi ve karşısındaki kişiye veya topluluğa güçlü bir mesaj iletme isteğini temsil edebilir. Bu tür bir el hareketi, genellikle psikolojik olarak bir tür güven ve otorite sembolü olarak değerlendirilir. Jung, bu tür arketiplerin, bireyin bilinçli ve bilinçdışı süreçleri arasında bir köprü kurduğunu ve bu süreçlerin bireyin kimlik oluşumu üzerinde derin etkileri olduğunu savunur (Jung, 1968: 250). Bu bağlamda, el hareketiyle ifade edilen bu bilinçli kontrol ve otorite arayışı, bireyin içsel dünyasında ve sosyal çevresinde bir denge sağlama çabasını yansıtabilir.

3.18.3. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) İsyankâr (Rebel)

Ezhel'in dövmeleri, karanlık giysileri ve kendinden emin duruşu, İsyankâr arketipini çağrıştırıyor. İsyankâr arketipi, toplumun normlarına karşı çıkan, kendi yolunu çizen ve özgürlüğü savunan bireyleri temsil eder (Jung, 1959: 122). Bu arketip, kişinin bireyselliğini ve sisteme karşı duruşunu vurgular.

b) Gölge (Shadow)

Siyah-beyaz fotoğrafın verdiği karanlık atmosfer, Gölge arketipini işaret edebilir. Jung'a göre, Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında yer alan, genellikle bastırılan ve toplum tarafından kabul görmeyen yönlerini temsil eder (Jung, 1958:94). Ezhel'in bu fotoğraftaki duruşu ve ifadesi, onun içsel çatışmalarını ve karanlık yönlerini yansıtır olabilir.

c) Savaşçı (Warrior)

Ezhel'in ciddi ve kararlı ifadesi, Savaşçı arketipini akla getiriyor. Savaşçı arketipi, cesaret, disiplin ve mücadele ruhunu temsil eder. Bu arketip, bireyin zorluklara karşı direnişini ve savaşma azmini simgeler (Moore ve Gillette, 1991: 67). Ezhel'in bu fotoğraftaki duruşu, onun mücadelecilik ruhunu ve kararlılığını gösteriyor.

d) Şaman (Shaman)

Dövmeler ve ciddi duruş, Şaman arketipini de çağrıştırabilir. Şaman arketipi, derin bilgelik, ruhsal bağlantılar ve iyileştirici güçlerle ilişkilidir (Eliade, 1964: 102). Bu arketip, bireyin ruhsal bir rehber veya bilge bir lider olarak görülmesini sağlar. Ezhel'in dövmeleri ve duruşu, onun derin bir içsel dünyası olduğunu ve ruhsal bir rehber olarak algılanabileceğini işaret edebilir. Bu arketip, derin düşünce, bilgelik ve rehberlik sunan figürleri temsil eder. Ellerini bu şekilde birleştirmek, bireyin bir strateji veya plan üzerinde derinlemesine düşündüğünü ve bir çözüm bulmaya çalıştığını gösterebilir. Bu duruş, bireyin derin düşünceleri üzerinde yoğunlaştığını ve bu düşüncelerin bir rehberlik veya bilgelik sunduğunu ima eder.

e) Hükümdar Arketipi

Hükümdar arketipi, kontrol, düzen ve otoriteyi temsil eder. Bu el hareketi, bireyin bir durumu kontrol altında tuttuğunu, güç ve otorite sahibi olduğunu ve bu otoriteyi bilinçli bir şekilde ifade ettiğini gösterebilir.

3.18.4. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Ezhel'in kendine güvenen duruşu, deri ceketi ve dövmeleeri, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Ezhel'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.
- **Beden Algısı:** Ezhel'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumlu değişikliklere yol açabilir (Grogan, 2008: 47).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Ezhel'in gizemli ve güçlü imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha gizemli ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012: 45).

Ezhel'in bu fotoğrafı, izleyicilerde güçlü ve kalıcı bir etki bırakacak şekilde tasarlanmıştır. Fotoğraftaki unsurlar, izleyicinin Ezhel'i gizemli, güçlü, asi ve derin bir kişilik olarak algılamasını sağlar. Siyah deri ceket ve dövmeleeri, izleyiciyi onun asi ve özgür ruhlu biri olduğuna inandırırken, düşünceli ifadesi ve karanlık atmosfer, onun içsel derinliğini ve karmaşıklığını vurgular. Duman veya sis efekti, bu etkiyi pekiştirerek, Ezhel'in gizemini artırır ve onu daha çekici hale getirir.

Sonuç olarak, Ezhel'in fotoğrafı, onun kendini nasıl ifade ettiğini ve izleyicilerde nasıl bir etki bırakabileceğini başarılı bir şekilde ortaya koyar. İsyankâr, savaşı, gölge ve şaman arketiplerinin birleşimi, onu çok yönlü, derin ve karmaşık bir kişilik olarak sunar. Bu analiz, izleyicilere Ezhel'in yalnızca yüzeyde görünen değil, aynı zamanda içsel dünyasında barındırdığı karmaşıklıkları ve mücadeleleri de anlamalarını sağlar.

Görsel 3. 13 Ezhel doğal ortamda

3.19. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Erkek model (Ezhel).
- **Arka Plan:** Doğal bir ortam, bitkiler ve merdiven.
- **Görsel Unsurlar:** Pembe parlak takım elbise, dövme, düşünceli yüz ifadesi.
- **İzleyici Algısı:** Ezhel'in cesur, kendine güvenen ve farklı bir duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.19.1. Gösterge Analizi:

Gösteren: Pembe parlak takım elbise.

Gösterilen: Pembe renk genellikle cesaret, özgüven ve farkındalık ile ilişkilendirilir. Parlak dokusuysa dikkat çekiciliği ve modernliği simgeler. Judith Butler'ın belirttiği gibi, renkler ve kıyafetler toplumsal cinsiyet normlarını yıkabilir ve yeni anlamlar yaratabilir (Butler, 1990:

123). Bu durumda, pembe parlak takım elbise, Ezhel'in cesur ve dikkat çekici bir kişiliğe sahip olduğunu vurgular.

Gösteren: Dövmeler.

Gösterilen: Dövmeler genellikle bireyselliği, kimlik ifadelerini ve kişisel hikayeleri temsil eder. Ferdinand de Saussure'un belirttiği gibi, dövmeler toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Saussure, 1916: 65). Ezhel'in dövmeleri, onun kimliğini ve kişisel ifadelerini ortaya koyar.

Gösteren: Düşünceli yüz ifadesi.

Gösterilen: Düşünceli yüz ifadesi, derinlik, içe dönüklük ve entelektüellik simgesidir. John Berger'ın belirttiği gibi, yüz ifadeleri ve beden dili izleyici üzerinde güçlü bir etki yaratır ve bu jestler, izleyicilere Ezhel'in düşünceli ve derin bir kişilik olduğunu gösterir (Berger, 1972: 88).

3.19.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) İsyankâr (Rebel)

Ezhel'in parlak pembe kıyafeti ve cesur duruşu, İsyankar arketipinin özelliklerini taşımaktadır. Bu arketip, toplumun normlarına meydan okuyan ve kendi yolunu çizen bireyleri temsil eder. Jung'a göre, İsyankâr arketipi bireyin kendi kimliğini oluşturma ve toplumun beklentilerini reddetme arzusunu ifade eder (Jung, 1959: 122). Ezhel'in pembe kıyafeti, geleneksel erkek giyim normlarına karşı bir duruş sergiliyor.

b) Gizemli Kadın (Mystic) Arketipi

Ezhel'in düşünceli ve derin bakışı, "Gizemli Kadın" arketipini anımsatıyor. Bu arketip, derin düşünce, içsel bilgi ve gizemle ilişkilidir. Jung'un teorisine göre, Gizemli Kadın arketipi, kişinin ruhsal ve içsel dünyasına dair bir bağlantıyı ifade eder (Estés, 1992: 214). Ezhel'in duruşu ve bakışı, onun içsel derinliklerini ve ruhsal arayışını yansıtıyor olabilir.

c) Savaşçı (Warrior) Arketipi

Ezhel'in ciddi ve kararlı ifadesi, "Savaşçı" arketipini çağırıştırıyor. Savaşçı arketipi, cesaret, disiplin ve mücadele ruhunu temsil eder. Bu arketip, bireyin zorluklara karşı direnişini ve savaşma azmini simgeler (Moore ve Gillette, 1991:67). Ezhel'in duruşu, onun mücadelecilik ruhunu ve kararlılığını gösteriyor olabilir.

d) Şaman (Shaman) Arketipi

Dövmeler ve çevresindeki doğal ortam, Şaman arketipini de çağrıştırabilir. Şaman arketipi, derin bilgelik, ruhsal bağlantılar ve iyileştirici güçlerle ilişkilidir (Eliade, 1964: 102). Bu arketip, bireyin ruhsal bir rehber veya bilge bir lider olarak görülmesini sağlar. Ezhel'in dövmeleri ve çevresi, onun derin bir içsel dünyası olduğunu ve ruhsal bir rehber olarak algılanabileceğini işaret edebilir.

e) Trend Belirleyici (Trendsetter) Arketipi

Parlak pembe kıyafeti ve cesur moda seçimi, Ezhel'in Trend Belirleyici arketipini yansıttığını gösteriyor. Bu arketip, yenilikçi, yaratıcı ve ilham verici bireyleri temsil eder. Trend Belirleyici arketipi, kişinin moda ve stil konusunda öncü olma ve başkalarına ilham verme yeteneğini simgeler (Gladwell, 2000: 45). Ezhel'in bu tarzı, onun moda dünyasında yeni trendler oluşturabileceğini ve başkalarına ilham verebileceğini gösteriyor.

f) Hilebaz (Trickster)

Hilebaz arketipi, kuralları çiğneme, eğlence ve şaşırtıcılık ile ilişkilendirilir. Parlak pembe takım elbisesi ve düşünceli duruşu ile Ezhel, hilebaz arketipiyle ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun eğlenceli, cesur ve alışılmadık bir kişilik olduğunu vurgular (Jung, 1964: 45).

g) Yaratıcı

Yaratıcı arketipi, yenilikçilik, özgünlük ve estetik değerlerle ilişkilendirilir. Parlak ve dikkat çekici kıyafeti, yaratıcı arketipiyle de ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun yenilikçi ve özgün bir kişi olduğunu vurgular (Jung, 1959: 133).

Bu fotoğraf, Ezhel'in cesur, kendine güvenen ve farklı bir duruş sergilediğini gösterir. Bu analizler, Ezhel'in bu fotoğrafta sergilediği olası arketipleri ve bu arketiplerin Jung'un teorisi bağlamında nasıl yorumlanabileceğini açıklamaktadır. Her bir arketip, kişinin bilinçdışı yönlerini ve toplumsal rollerini anlamada önemli bir araçtır ve Ezhel'in hem kişisel kimliğini hem de kamuoyundaki imajını nasıl şekillendirdiğine dair derinlemesine bir anlayış sağlar.

3.19.3. Değerlendirme

Beden İmaj

- **Kendine Güven:** Ezhel'in pembe parlak takım elbisesi ve kendinden emin duruşu, izleyicilere güçlü bir özgüven mesajı verir. Judith Butler'ın "Gender Trouble" eserinde belirttiği gibi, renkler ve kıyafetler toplumsal cinsiyet normlarını yıkabilir ve yeni

anlamlar yaratabilir (Butler, 1990: 123). Pembe renk, geleneksel olarak kadınsı bir renk olarak görülse de, Ezhel'in bu rengi kullanması onun cesaretini ve özgüvenini vurgular. Bu durum, izleyicilere cinsiyet normlarını sorgulama ve kendilerine güven duyma konusunda ilham verebilir. İzleyiciler, Ezhel'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.

- **Beden Algısı:** Ezhel'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine neden olabilir. Medya tarafından sunulan güzellik standartları, bireylerin kendi beden algılarını şekillendirmede güçlü bir etkiye sahiptir (Grogan, 2008: 47). Ezhel'in kusursuz fiziksel görünümü ve dikkat çekici tarzı, izleyicilerin kendi bedenleri hakkında olumlu veya olumsuz düşünceler geliştirmelerine yol açabilir. Bu özellikle genç ve etkilenmeye açık bireylerde belirgin olabilir.

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Ezhel'in güçlü ve dikkat çekici imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Harter'ın belirttiği gibi, bireyler kendi benlik algılarını, ideal benlikleri ve gerçek benlikleri arasındaki farklar üzerinden değerlendirirler (Harter, 2012: 45).

Ezhel'in fotoğraftaki özgüvenli ve farklı imajı, izleyicilere bir ideal benlik modeli sunar. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha güçlü ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ezhel'in imajı, izleyicilerin kendileriyle Ezhel arasında bir özdeşleşme kurmalarına da neden olabilir. Bu bağlamda, sosyal kimlik teorisine göre, bireyler kendi kimliklerini oluştururken, grup üyelikleri ve grup karşılaştırmaları üzerinden kendilerini değerlendirirler (Tajfel ve Turner, 1979: 41).

Ezhel gibi tanınmış ve başarılı bir figürle özdeşleşmek, izleyicilerin kendi benlik algılarını güçlendirmelerine yardımcı olabilir. Ancak bu özdeşleşme, aynı zamanda izleyicilerin kendi yetersizliklerini de fark etmelerine yol açabilir. Ezhel'in bu fotoğrafı, onun cesur, kendine güvenen ve farklı bir duruş sergilediğini açıkça ortaya koyuyor. Pembe parlak takım elbise, dövme ve düşünceli yüz ifadesi gibi unsurlar, onun bireyselliğini ve kimliğini güçlü bir şekilde vurgularken, izleyici üzerinde derin ve kalıcı bir etki bırakıyor. Fotoğraf, Ezhel'in kişisel ifadesinin ve toplumsal normlara karşı duruşunun güçlü bir yansımasıdır.

Jung'un arketiplerine göre yapılan analiz, Ezhel'in hem içsel dünyasını hem de toplumsal rollerini derinlemesine anlamamıza yardımcı oluyor. İsyankâr, Gizemli Kadın, Şaman, Savaşçı ve Trend Belirleyici arketipleri, onun çok yönlü kişiliğini ve izleyici üzerindeki etkisini geniş

bir perspektiften değerlendirmemize olanak tanır. Bu analizler, Ezhel'in yalnızca bir sanatçı olarak değil, aynı zamanda toplumdaki rolü ve kimliği ile ilgili derinlemesine bir anlayış sağlar.

Görsel 3. 14 Özel Gece Davet

3.20. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Erkek model (Ezhel).
- **Arka Plan:** YouTube logosu olan bir fon.
- **Görsel Unsurlar:** Siyah smokin, papyon, gözlükler, dövmeler.
- **İzleyici Algısı:** Ezhel'in şık, karizmatik ve modern bir duruşu izleyicilere yansıtılıyor.

3.20.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Siyah smokin.

Gösterilen: Siyah smokin genellikle formalite, ciddiyet ve yüksek statü ile ilişkilendirilir. Erving belirttiği gibi, kıyafetler bireyin toplumsal duruşunu ve statüsünü simgeler. Bu durumda, siyah smokin, Ezhel'in şık ve yüksek statü sahibi bir kişi olduğunu vurgular (Goffman, 1959:45).

Gösteren: Papyon.

Gösterilen: Papyon, genellikle resmi etkinliklerde kullanılan, zarafet ve prestij simgesidir. Judith'in belirttiği gibi, aksesuarlar izleyici üzerinde güçlü bir etki yaratır ve bu jestler, izleyicilere Ezhel'in zarif ve prestijli biri olduğunu gösterir (Butler, 1990: 123).

Gösteren: Gözlükler

Gösterilen: Gözlükler, modernlik, entelektüellik ve stil sahibi olmayı simgeler. Pierre Bourdieu'nun belirttiği gibi, aksesuarlar toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Bourdieu, 1984: 46).

3.20.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Kral (King)

Ezhel'in resmi kıyafeti ve duruşu, Kral arketipini yansıtır. Bu arketip, liderlik, sorumluluk ve güçle ilişkilidir. Jung'a göre, Kral arketipi, bireyin kendi yaşamında ve toplumda düzeni sağlama kapasitesini ve otoritesini temsil eder (Jung, 1959: 150). Ezhel'in bu fotoğraftaki duruşu ve kıyafeti, onun liderlik niteliklerini ve kendine güvenini vurguluyor.

b) Müdavim (Everyman)

Ezhel'in YouTube etkinliğinde yer alması, Müdavim arketipini çağrıştırabilir. Bu arketip, toplumun bir parçası olma, herkes gibi olma ve bağlantı kurma arzusunu temsil eder (Jung, 1964: 106). Ezhel'in bu etkinlikteki varlığı, onun toplumla ve hayranlarıyla olan bağını vurguluyor.

c) Vizör (Visionary)

Ezhel'in gözlükleri ve dikkatli bakışı, Vizör arketipini çağrıştırabilir. Bu arketip, geleceğe yönelik vizyon sahibi olma, yenilikçi düşünme ve ileri görüşlülüğü temsil eder (Bolen, 1988: 33). Ezhel'in duruşu ve gözlükleri, onun geleceğe dair bir vizyona sahip olduğunu ve bu vizyonu hayata geçirme çabasını gösteriyor olabilir.

d) Kahraman (Hero)

Ezhel'in kendinden emin duruşu ve şık kıyafeti, Kahraman arketipinin bir yansıması olabilir. Kahraman arketipi, zorlukların üstesinden gelme yeteneğini ve başkalarına yardım

etme arzusunu temsil eder (Jung, 1959: 159). Ezhel'in bu fotoğraftaki duruşu ve görünümü, onun güçlü ve cesur bir kişilik olduğunu vurguluyor.

e) Bilge

Bilge arketipi, derin düşünce, bilgi ve içgörü ile ilişkilendirilir. Gözlükleri ve ciddi duruşu, bilge arketipiyle de ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun entelektüel ve bilge bir kişi olduğunu vurgular (Jung, 1964: 79).

f) Persona

Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Şık ve karizmatik imajı, onun bir persona arketipi oluşturduğunu gösterir. Bu imaj, izleyicilere yönelik oluşturulmuş bir kimliktir ve bu kimlik onun gerçek benliğinden farklı olabilir. Jung, personanın bireyin toplumsal rollerini ve beklentilerini karşıladığını belirtir (Jung, 1953: 190). Persona arketipi, izleyicilere sosyal maskelerin ve rollerin önemini vurgular.

Bu fotoğraf, Ezhel'in şık, karizmatik ve modern bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Ezhel'in duruşu, kıyafeti ve gözlükleri çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlaşılmasına yardımcı olur.

3.20.3. Değerlendirme

Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Ezhel'in kendine güvenen duruşu, siyah smokini ve papyonu, izleyicilere güçlü bir özgüven mesajı verir. Joanne Entwistle'in belirttiği gibi, kıyafetler ve aksesuarlar bireyin benlik sunumunu ve toplumsal kimliğini şekillendirir (Entwistle, 2015: 92). Ezhel'in şık ve dikkat çekici tarzı, izleyicilerin özgüvenlerini artırabilir ve kendilerini ifade etme biçimlerini etkileyebilir. Bu durum, özellikle genç ve etkilenmeye açık bireylerde daha belirgin olabilir. Ezhel'in kendine güvenen duruşu, siyah smokini ve gözlükleri, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir.
- **Beden Algısı:** Ezhel'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine neden olabilir. Grogan'ın belirttiği gibi, medya tarafından sunulan güzellik standartları, bireylerin kendi beden algılarını

şekillendirmede güçlü bir etkiye sahiptir (Grogan, 2008: 47). Ezhel'in kusursuz fiziksel görünümü ve zarif tarzı, izleyicilerin kendi bedenleri hakkında olumlu veya olumsuz düşünceler geliştirmelerine yol açabilir.

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Ezhel'in şık ve karizmatik imajı, belirttiği gibi, bireyler kendi benlik algılarını, ideal benlikleri ve gerçek benlikleri arasındaki farklar üzerinden değerlendirirler (Rogers, 1961: 150). Ezhel'in fotoğraftaki özgüvenli ve şık imajı, izleyicilere bir ideal benlik modeli sunar. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha şık ve kendine güvenen bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Ezhel'in bu fotoğrafı, onun şık, karizmatik ve modern bir duruş sergilediğini açıkça ortaya koyuyor. Siyah smokin, papyon, gözlükler ve dövme gibi unsurlar, onun bireyselliğini ve kimliğini güçlü bir şekilde vurgularken, izleyici üzerinde derin ve kalıcı bir etki bırakıyor. Fotoğraf, Ezhel'in kişisel ifadesinin ve toplumsal normlara karşı duruşunun güçlü bir yansımasıdır.

Jung'un arketiplerine göre yapılan analiz, Ezhel'in hem içsel dünyasını hem de toplumsal rollerini derinlemesine anlamamıza yardımcı oluyor. Kral, Müdavim, Savaşçı, Vizör, Kahraman, Bilge ve Persona arketipleri, onun çok yönlü kişiliğini ve izleyici üzerindeki etkisini geniş bir perspektiften değerlendirmemize olanak tanır. Bu analizler, Ezhel'in yalnızca bir sanatçı olarak değil, aynı zamanda toplumdaki rolü ve kimliği ile ilgili derinlemesine bir anlayış sağlar.

Bu fotoğraf, Ezhel'in hem sanatsal hem de kişisel ifadesini en güçlü şekilde yansıtan unsurları bir araya getiriyor. Bu da izleyicilere onun kimliği, ideolojisi ve toplumsal normlara karşı duruşu hakkında güçlü bir mesaj veriyor.

Görsel 3. 15 Sahne

3.21. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Erkek model (Ezhel).
- **Arka Plan:** Aydınlık, neredeyse beyaz bir fon.
- **Görsel Unsurlar:** Desenli gömlek, dövmelemler, yüzünü kapatan el hareketi.
- **İzleyici Algısı:** Ezhel'in gizemli, duygusal ve kendine özgü bir tarz sergilediği izleyicilere yansıtılıyor.

3.21.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Desenli gömlek.

Gösterilen: Desenli gömlek, sanatsal ifade, özgünlük ve bireysellik anlamlarına gelir. Erving Goffman'ın eserinde belirttiği gibi, kıyafetler bireyin toplumsal duruşunu ve statüsünü simgeler. Bu durumda, desenli gömlek, Ezhel'in sanatsal ve özgün bir kişi olduğunu gösterir (Goffman, 1959: 17-20).

Gösteren: Dövmeler

Gösterilen: Dövmeler, genellikle bireyselliği, kimlik ifadelerini ve kişisel hikayeleri temsil eder. Roland Barthes'ın belirttiği gibi, toplumsal anlamlar taşır ve bu anlamlar izleyiciye belirli mesajlar iletir (Barthes, 1957: 23-25). Ezhel'in dövmeleri, onun kimliğini ve kişisel ifadelerini ortaya koyar.

Gösteren: Yüzünü kapatan el hareketi.

Gösterilen: Bu hareket, gizem, duygusallık ve içsel bir dünyaya işaret eder. John Berger'ın belirttiği gibi, beden dili izleyici üzerinde güçlü bir etki yaratır ve bu jest, izleyicilere Ezhel'in duygusal ve içe dönük bir kişi olduğunu gösterir (Berger, 1972: 34-36).

3.21.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında yer alan, bastırılmış ve kabul edilmeyen yanlarını temsil eder. Yüzünü kapatan hareketi ve dövmeleri ile Ezhel, gölge arketipiyle ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun içsel mücadelelerini ve gizli kalmış duygusal yönlerini vurgular (Jung, 1959: 58-60).

b) Sanatçı

Sanatçı arketipi, yaratıcılık, estetik ve ifade özgürlüğünü temsil eder. Desenli gömleği ve dövmeleri ile Ezhel, sanatçı arketipiyle ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun yaratıcı ve estetik değerlere önem veren bir figür olduğunu vurgular (Jung, 1964: 45-47).

c) Yaralı Şifacı

Yaralı şifacı arketipi, kendi yaralarını ve zorluklarını iyileştirerek başkalarına yardımcı olan figürleri temsil eder. Yüzünü kapatan hareketi ve duygusal ifadesi, onun yaralı şifacı arketipiyle de ilişkilendirilebileceğini gösterir. Bu duruş, onun kendi içsel yaralarını ve zorluklarını ifade ederken, takipçilerine de duygusal ve psikolojik destek sunduğunu vurgular (Jung, 1963: 22-24).

3.21.3. Değerlendirme

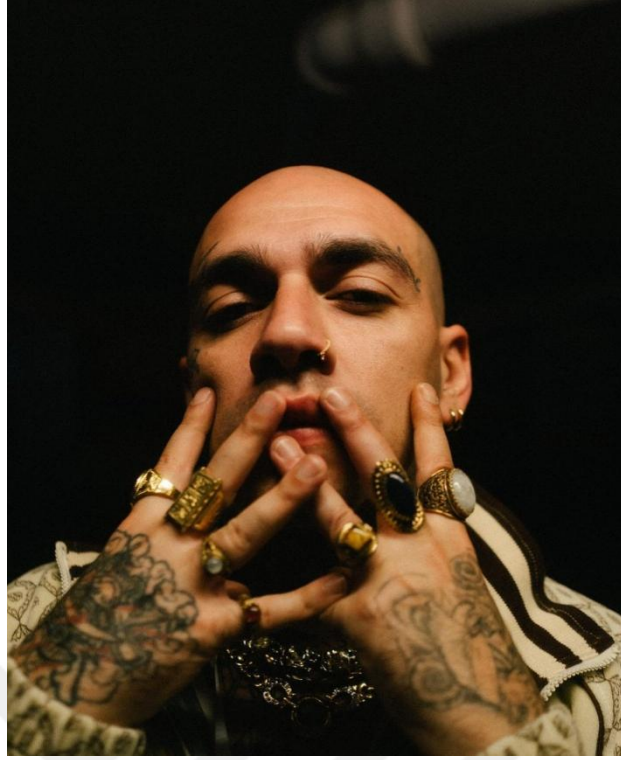
Beden İmajı

- **Kendine Güven:** Ezhel'in kendine güvenen duruşu ve dövmeleeri, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Ezhel'in kendine güvenini örnek olarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.
- **Beden Algısı:** Ezhel'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumlu değişikliklere yol açabilir (Grogan, 2008: 88-90).

Benlik Algısı

- **İdeal Benlik:** Ezhel'in sanatsal ve gizemli imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha sanatsal ve derin bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012: 102-105).
- **Toplumsal Beklentiler:** Ezhel'in persona arketipi, izleyicilerin toplumsal roller ve beklentiler konusunda kendilerini baskı altında hissetmelerine neden olabilir. Jung'un persona kavramına göre, bireyler toplumsal beklentilere uyma çabası içinde gerçek benliklerinden uzaklaşabilirler (Jung, 1953: 67-70).

Bu fotoğraf, Ezhel'in gizemli, duygusal ve sanatsal bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Ezhel'in duruşu, hareketleri ve dövmeleeri çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamları ve psikolojik sembolleri anlamamıza yardımcı olur.

Görsel 3. 16 Stüdyo

3.22. Fotoğrafın Genel Özellikleri

- **Ana Özne:** Erkek model (Ezhel).
- **Arka Plan:** Karanlık fon.
- **Görsel Unsurlar:** Yüzünü ve ağzını kapatan eller, çok sayıda yüzük, dövme, burun halkası.
- **İzleyici Algısı:** Ezhel'in gizemli, zengin ve kendine özgü bir tarz sergilediği takipçilerine yansıtılıyor.

3.22.1. Gösterge Analizi

Gösteren: Ellerindeki yüzükler.

Gösterilen: Yüzükler, zenginlik, güç ve statü simgeleri. Erving Goffman'ın eserinde belirttiği gibi, takılar bireyin toplumsal duruşunu ve statüsünü simgeler. Bu durumda, yüzükler, Ezhel'in zengin ve güçlü bir kişi olduğunu gösterir (Goffman, 1959: 17-20).

Gösteren: Dövmeler.

Gösterilen: Dövmeler, bireyselliği, kimlik ifadelerini ve kişisel hikayeleri temsil eder. Dövmeler, bireyin kimlik ifadesinin kalıcı bir sembolüdür. Dövme, bir kişinin yaşam

deneyimlerini, inançlarını ve içsel dünyasını dışa vurur, bu sayede birey kendi hikayesini bedenine kazır ve bu hikâyeyi sürekli taşıyarak dünyaya sunar (Pitts, 2003: 234). Ezhel'in dövmeleri, onun kimliğini ve kişisel ifadelerini ortaya koyar.

Gösteren: Yüzünü ve ağzını kapatan el hareketi.

Gösterilen: Bu hareket, gizem, duygusallık ve içsel bir dünyaya işaret eder. Güçlü bir beden dili, bireyin kendine olan güvenini ve kararlılığını sergiler. Bedenin duruşu ve hareketleri, söylenenlerin ötesinde bir mesaj iletir, bu mesaj izleyiciler tarafından bilinçsizce algılanır (Navarro, 2008: 76).

3.22.2. Jung'un Arketiplerine Göre Analiz

a) Gölge

Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında yer alan, bastırılmış ve kabul edilmeyen yanlarını temsil eder. Yüzünü kapatan hareketi ve dövmeleri ile Ezhel, gölge arketipiyle ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun içsel mücadelelerini ve gizli kalmış duygusal yönlerini vurgular (Jung, 1959: 58-60).

b) Sanatçı

Sanatçı arketipi, yaratıcılık, estetik ve ifade özgürlüğünü temsil eder. Dövmeleri ve yüzükleriyle Ezhel, sanatçı arketipiyle ilişkilendirilebilir. Bu duruş, onun yaratıcı ve estetik değerlere önem veren bir figür olduğunu vurgular (Jung, 1964: 45-47).

c) Yaralı Şifacı

Yaralı şifacı arketipi, kendi yaralarını ve zorluklarını iyileştirerek başkalarına yardımcı olan insanları temsil eder. Yüzünü kapatan hareketi ve duygusal ifadesi, onun yaralı şifacı arketipiyle de ilişkilendirilebileceğini gösterir. Bu duruş, onun kendi içsel yaralarını ve zorluklarını ifade ederken, izleyicilere de duygusal ve psikolojik destek sunduğunu vurgular (Jung, 1963: 22-24).

d) Medyum

Ezhel'in yüzünü kapatarak sergilediği bu duruş, "Medyum" arketipini yansıtabilir. Medyum arketipi, geleceği görme, derin içsel bilgiye sahip olma ve sezgisel güçlerle ilişkilidir (Jung, 1964). Bu arketip, kişinin sezgisel bilgiye erişimini ve derin içsel anlayışını temsil eder.

Ezhel'in bu fotoğraftaki duruşu ve ifadesi, onun derin sezgisel güçlerini ve içsel bilgeliğini yansıtır olabilir.

Bu fotoğraf, Ezhel'in gizemli, duygusal ve zengin bir duruş sergilediğini gösterir. Göstergebilimsel analizde, kullanılan görsel ve sembolik unsurların izleyicilere yönelik belirli mesajlar verdiği görülürken, Jung'un arketiplerine göre yapılan analizde ise Ezhel'in duruşu, hareketleri ve dövmeleleri çeşitli arketiplerle ilişkilendirilir. Bu analizler, izleyicilere sunulan görselin arkasındaki derin anlamların ve psikolojik sembollerin anlaşılmasına yardımcı olur.

3.22.3. Değerlendirme

Beden İmajı:

- **Kendine Güven:** Ezhel'in kendine güvenen duruşu ve dövmeleleri, izleyicilerin beden imajı üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. İzleyiciler, Ezhel'in kendine güvenini örnek alarak kendilerine olan güvenlerini artırabilirler.
- **Beden Algısı:** Ezhel'in idealize edilmiş beden imajı, izleyicilerin kendi bedenlerini bu standartlara göre değerlendirmelerine ve kendi beden algılarında olumlu değişikliklere yol açabilir (Grogan, 2008: 88-90).

Benlik Algısı:

- **İdeal Benlik:** Ezhel'in sanatsal ve gizemli imajı, izleyicilerin kendilerini nasıl görmek istedikleri konusunda bir ideal oluşturabilir. Bu, izleyicilerin kendi benlik algılarını etkileyerek, daha sanatsal ve derin bir benlik tasarımı geliştirmelerine yardımcı olabilir (Harter, 2012: 102-105).
- **Toplumsal Beklentiler:** Ezhel'in persona arketipi, izleyicilerin toplumsal roller ve beklentiler konusunda kendilerini baskı altında hissetmelerine neden olabilir. Jung'un persona kavramına göre, bireyler toplumsal beklentilere uyma çabası içinde gerçek benliklerinden uzaklaşabilirler (Jung, 1953: 67-70).

3.23. Sonuç ve Tartışma

Bu tez, sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları fotoğraf ve Özçekim'lerin, takipçilerinin sosyal kimlik inşası sürecinde, benlik algısı ve beden imajı üzerinde oluşturabileceği etkilere dikkat çekmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu etkileri ortaya çıkarmak için fenomenlerin fotoğrafları analiz edilerek Carl Gustav Jung'un Arketip teorisi kavramı bağlamında yorumlanmıştır. Bu sayede sosyal medyada fenomenlerin oluşturdukları ve yineleyerek ortaya koydukları maskeler ortaya çıkarılmıştır. Çalışmada, Ferdinand de Saussure'un gösterge bilimsel analiz yöntemleri uygulanarak ve Roland Barthes'ın mitoloji teorisi temel alınarak, Türk Fenomenlerin Instagram hesaplarında paylaştıkları fotoğraflar ve Özçekim'ler üzerinden detaylı analizler yapılmıştır.

Tezin en belirgin farkı, sosyal medyada Özçekim ve fotoğraf paylaşma kültürünü hem psikolojik hem de göstergebilimsel açılardan ele alarak, takipçilerin dijital kimlik inşasında bu görsel araçların rolünü derinlemesine incelemesidir. Özellikle Jung'un arketip teorisi bağlamında, fenomenlerin bilinçaltı süreçlerinin ve kültürel sembollerinin sosyal medya aracılığıyla nasıl yansıdığı analiz edilmiştir. Bu yaklaşım, paylaşılan fotoğraf ve Özçekim'lerin sadece basit görseller değil, aynı zamanda derin anlamlar taşıyan kültürel ve psikolojik göstergeler olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal medya platformları özellikle Instagram, bireylerin benlik algısı, beden imajı ve sosyal ilişkilerini şekillendiren güçlü araçlar haline gelmiştir. Fenomenlerin paylaşımları hem bireylerin kendilerine bakışını hem de toplumsal normların yeniden üretilmesini önemli ölçüde etkiler.

3.23.1. Psikolojik Sonuçlar

a) Benlik Algısı Üzerindeki Derin Etkiler

a. Benlik Algısının Değişimi

Sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları Özçekim'ler, bireylerin kendi benlik algıları üzerinde derin ve karmaşık etkiler yaratabilir. Bu içerikler, özellikle genç kadınların, kendi benliklerini fenomenlerin idealize edilmiş görüntüleriyle karşılaştırma eğilimini tetikleyebilir. Jung'un arketip teorisi ışığında, fenomenlerin paylaşımlarında sıkça rastlanan "kahraman," "persona" ve "asi" arketipleri, takipçilerin zihninde güçlü imgeler olarak yer eder.

Kahraman arketipi, başarı ve mükemmeliyetle özdeşleştirilen bir figür olarak takipçilerin zihninde ideal bir benlik oluşturur. Bu arketipin gölgesinde, takipçiler kendi hayatlarında bu başarıları ve mükemmeliyeti yakalayamamanın yarattığı baskı ve hayal kırıklığıyla yüzleşebilir. Fenomenlerin sunduğu mükemmellik, bireylerin kendi

gerçekliklerinden uzaklaşmasına ve bu süreçte kimlik karmaşası yaşamalarına neden olabilir. Özellikle "persona" arketipi, sosyal medyada takınılan maskelerin, bireylerin gerçek benliklerinden uzaklaşmalarına ve sosyal kabul görmek için kendilerini yeniden şekillendirmelerine yol açabilir.

Demet Özdemir'in paylaştığı fotoğraflarda genellikle sofistike, özgüvenli ve modern bir kadın imajı öne çıkmıştır. Bu, takipçilerinin özdeşleşmeye çalıştığı bir "persona" yaratıyor. Özellikle genç kadınlar, Demet Özdemir'in yansıttığı bu güçlü kimlik ile kendi benliklerini şekillendirme eğilimine girebilirler. Onun duruşu ve yaşam tarzı, takipçiler için ulaşılması gereken bir ideal haline gelir. Bu da izleyicilerde, kendi kimliklerinde bir değişim yaratma isteği uyandırır ve uzun vadede kimlik krizi gibi psikolojik sorunlara yol açabilir.

Hadise'nin paylaşımlarındaysa, özellikle "anima" arketipi öne çıkıyor. Hadise'nin feminenliği ve zarafeti, takipçileri üzerinde güçlü etkisi olan bir ideal kadın imgesi yaratıyor. Bu imge, takipçi kitlesi arasında cinsiyet rolleri ve estetik standartlarıyla ilgili algıları şekillendirebilir. Takipçiler, Hadise'nin sergilediği bu güçlü feminen kimliği örnek alarak, kendi kadınlık anlayışlarını yeniden tanımlayabilirler. Ancak, bu süreçte idealize edilmiş bir kadınlık anlayışına sahip olma baskısı, psikolojik ve sosyal streslere yol açabilir.

"Asi" arketipi ise takipçilerin bilinçaltında normlara ve sosyal kurallara meydan okuma arzusunu canlandırabilir. Ancak bu meydan okuma, bireylerin içsel bir çatışma yaşamalarına ve toplumun beklentileri ile kişisel arzuları arasında sıkışmalarına neden olabilir. Bu arketipin etkisi, bireylerde bir özgürlük arayışını tetiklese de aynı zamanda onları kendi değerleriyle yüzleşmeye zorlayabilir.

Ezhele'in Özçekim'lerinde ortaya çıkan "asi" arketipi, geleneksel normlara meydan okuma ve bireyselliği vurgulama üzerinde duruyor. Bu arketip, özellikle genç erkekler arasında popüler olan bir kimlik modelini temsil ediyor. Ezhele'in sergilediği bu duruş, takipçilerinde özgün olma, sisteme karşı durma ve kendi yollarını çizme arzusu yaratabilir. Ancak bu, aynı zamanda sosyal uyum sorunlarına ve toplumla çatışma durumlarına da yol açabilir. Takipçiler, bu "asi" kimliği benimserken, sosyal normlara uyum sağlamada zorluk çekebilirler. Bu süreçte, bireyler kendi "gölge" yanlarıyla, yani bilinçaltında sakladıkları, bastırdıkları yönleriyle karşılaşmak zorunda kalabilirler. Fenomenlerin mükemmel görüntülerine kıyasla, takipçilerin kendi kusurları ve eksiklikleri daha da belirgin hale gelir. Bu da bireylerin kendilerine yönelik memnuniyetsizliklerini artırabilir ve içsel bir tatminsizlik duygusuna yol açabilir. Sonuç olarak, fenomenlerin paylaşımları, takipçilerin benlik algısında derin ve kalıcı bir dönüşüme neden

olabilir, bu da uzun vadede kimlik karmaşası, düşük özsaygı ve psikolojik refahın zedelenmesi gibi sorunlara yol açabilir.

b) Özsaygı ve Beden İmajı Üzerindeki Etkiler

Beden İmajının İdealizasyonu

Fenomenlerin paylaştıkları Özçekim'lerde, genellikle estetik müdahaleler ve filtreler kullanarak yaratılan mükemmel beden imajları ön plandadır. Bu görüntüler, izleyiciler için ulaşılması zor bir ideal sunar ve sürekli olarak bu ideal beden imajına ulaşma çabası, bireyler arasında yaygın bir beden memnuniyetsizliğine neden olabilir. Özellikle genç izleyiciler, bu mükemmel görüntüleri kendi bedenleriyle karşılaştırarak, yetersizlik hissi ve düşük beden memnuniyeti yaşama riski altındadır. Bu tür karşılaştırmalar, beden dismorfisi, yeme bozuklukları ve ciddi özgüven sorunları gibi psikolojik rahatsızlıklara yol açabilir.

Ayrıca, fenomenlerin bu idealize edilmiş beden imgeleri, gerçekçi olmayan güzellik standartlarının yaygınlaşmasına katkıda bulunur. Bu, toplum genelinde güzellik algılarının bozulmasına ve bireylerin kendilerini sürekli olarak yetersiz hissetmelerine neden olabilir. Özellikle fenomenlerin sosyal medyada sundukları bu imajlar, bireylerin kendilerini sürekli olarak başkalarıyla kıyasladıkları ve bu süreçte özgüvenlerini kaybettikleri bir döngü yaratabilir.

c) Sosyal Onay ve Dışsal Doğrulama Arayışı

Sosyal Onayın Etkisi

Fenomenlerin sosyal medya paylaşımlarına aldıkları beğeniler ve yorumlar, bireylerde sosyal onayın önemini artırır. Bu durum, bireylerin kendi benliklerini başkalarının onayına göre şekillendirmelerine neden olabilir. Sosyal onay arayışı, bireylerin kendi içsel değerlere dayalı bir benlik algısı geliştirmelerini zorlaştırabilir ve sürekli olarak dışsal doğrulama arayışına yol açabilir. Bu tür bir onay arayışı, bireylerin özsaygılarını zedeleyebilir ve içsel huzursuzluğa yol açabilir.

3.23.2. Sosyolojik Sonuçlar

a) Toplumsal Cinsiyet Roller ve Güzellik Standartlarının Yeniden Üretimi

1. Kadınların Sosyal Medyada Sunumu

Sosyal medya fenomenlerinin paylaştıkları içerikler, kadınların toplum içindeki rollerinin algılanışını ve bu rollerin yeniden tanımlanmasını etkilemektedir. Sosyal medya,

Türkiye'deki toplumsal cinsiyet normlarını şekillendiren önemli bir platform haline gelmiştir. Özellikle kadın fenomenlerin paylaştıkları idealize edilmiş görüntüler ve içerikler, genç kadınlar arasında belirli güzellik ve davranış standartlarının yeniden üretilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu içerikler, kadınların toplumda belirli rollere uygun davranış ve görünüm kalıplarına uymalarını teşvik edebilir.

Türkiye'nin geleneksel cinsiyet normları, aile odaklı roller ve belirli güzellik standartları etrafında şekillenmiştir. Sosyal medya bu normları dönüştürme potansiyeline sahip olmakla birlikte, bazı durumlarda bu normların yeniden üretilmesine de yol açabilmektedir. Kadın fenomenlerin paylaşımları, bir yandan kadınların kendi kimliklerini ifade etmeleri ve toplumda görünürlük kazanmaları için bir alan sağlarken, diğer yandan da toplumun belirlediği güzellik ve davranış standartlarına uymak için bir baskı unsuru haline gelebilir. Bu durum, kadınların toplumsal rollerinin daralmasına ve belirli kalıplar içinde tanımlanmasına neden olabilir. Bu bağlamda, sosyal medyanın etkisi hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle ele alınmalıdır. Olumlu anlamda, sosyal medya kadınlara kendi hikayelerini anlatma ve alternatif kimlikler oluşturma fırsatı sunarken, olumsuz anlamda ise geleneksel normları pekiştirici bir rol oynayabilir. Bu karmaşık dinamik, kadınların toplumsal rollerinin ve güzellik algılarının nasıl şekillendiği konusunda derinlemesine bir incelemeyi gerektirmektedir.

b. Erkeklerin Sosyal Medyada Sunumu

Erkek fenomenler ise genellikle güç, başarı ve sosyal statü ile ilişkilendirilen içerikler paylaşmaktadır. Bu durum, erkeklerin toplumsal rollerini pekiştiren ve bu rollerin devamını sağlayan bir süreçtir. Özellikle Ezhel gibi popüler figürlerin içerikleri, belirli arketipleri yansıtarak bu rollerin nasıl inşa edildiğini gösterir. Ezhel'in müziklerinde ve sosyal medyadaki paylaşımlarında sıkça görülen "isyankar" ve "başarıya ulaşan mücadeleci" arketipleri, erkekler arasında güçlü ve bağımsız bir imajın idealize edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Ezhel'in, sosyal adalet ve kişisel özgürlük temalarını işleyen şarkıları ve paylaşımları, genç erkekler üzerinde önemli bir etki yaratır. Bu etki, erkeklerin toplumda güçlü ve başarılı olma beklentisini pekiştirebilir. Aynı zamanda, Ezhel'in "asi" duruşu, mevcut toplumsal normlara karşı bir direnişi temsil ederken, "başarıya ulaşan mücadeleci" arketipi, bireysel çaba ve azimle başarıya ulaşmanın mümkün olduğu mesajını verir. Bu arketipler, erkeklerin toplumsal rollerini yeniden tanımlama potansiyeline sahip olmakla birlikte, aynı zamanda geleneksel erkeklik normlarını da güçlendirebilir.

Sonuç olarak, erkek fenomenlerin sosyal medyada sundukları imajlar, izleyiciler üzerinde benzer bir beklenti oluşturabilir ve erkeklerin toplumsal rollerini pekiştirebilir. Ezhel'in arketipler üzerinden oluşturduğu bu güçlü ve başarılı erkek imajı, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretiminde önemli bir rol oynar ve erkeklerin bu kalıplara uyma baskısını artırabilir.

b) Dijital Kimlik İnşası ve Sosyal Statü

1. Kimlik İnşasında Fenomenlerin Rolü

Sosyal medya fenomenleri, platformlarda paylaştıkları içeriklerle dijital kimliklerini oluşturur ve bu kimlikler, geniş takipçi kitleleri üzerinde güçlü bir etki yaratır. Fenomenlerin sosyal medyada sergiledikleri bu kimlikler, izleyiciler için birer rol model haline gelmekte ve onların kendi kimliklerini şekillendirmelerine ilham vermektedir. Ancak, bu süreçte inşa edilen kimliklerin çoğunlukla idealize edilmiş, gerçeklikten uzak ve arketipsel temsillerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum, izleyicilerde çeşitli psikolojik ve sosyolojik sonuçlar doğurabilir.

Kahraman Arketipi bu bağlamda öne çıkan arketiplerden biridir. Kahraman arketipi, zorlukları aşan, başarıya ulaşan ve toplumda öne çıkan figürleri temsil eder. Fenomenlerin paylaştıkları içeriklerde sıkça vurgulanan bu arketip, izleyicilere belirli bir başarı ve mükemmeliyet standardı sunar. Fenomenlerin lüks yaşam tarzlarını, kariyer başarılarını ve güçlü kişilik özelliklerini sergiledikleri bu paylaşımlar, izleyiciler üzerinde ciddi bir baskı yaratabilir. Takipçiler, bu idealize edilmiş kahraman imajını taklit etmeye çalışırken, kendi gerçekliklerinden kopma riski taşır ve bu süreçte kimlik krizi yaşayabilirler. Bu kimlik krizi, izleyicilerin kendi başarılarını yetersiz görmelerine, kendilerine olan güvenlerinin azalmasına ve sürekli bir karşılaştırma içinde olmalarına yol açabilir.

Persona Arketipi de fenomenlerin dijital kimlik inşasında kritik bir rol oynar. Persona arketipi, bireyin toplum önünde takındığı maske veya rolü ifade eder. Sosyal medya fenomenleri, paylaşımlarında dışa dönük, çekici ve mükemmel bir görünüm sunarlar. Bu persona, izleyicilere toplumda kabul görecektir ve beğeni toplayacak bir imaj sunma çabasıyla ilişkilidir. Ancak, bu dışa dönük imajlar genellikle yüzeyseldir ve fenomenlerin gerçek içsel dünyalarını yansıtmaz. Takipçiler, bu persona arketipini benimsemeye çalışırken, kendi içsel dünyalarıyla çatışma yaşayabilirler. Sonuç olarak, bireyler kendi özgün kimliklerinden uzaklaşarak, sosyal medya aracılığıyla dayatılan kimlik normlarına uyum sağlamak için kendilerini zorlayabilirler.

Anima ve Animus Arketipleri ise sosyal medyada cinsiyet rolleri üzerinden belirginleşen arketiplerdir. Erkek fenomenlerin paylaşımlarında güçlü, cesur ve kararlı bir imaj vurgulanırken; kadın fenomenler genellikle dişil çekicilik, duygusal derinlik ve zarafet temalarını öne çıkarırlar. Bu arketipsel temsiller, izleyicilerde cinsiyet rolleri konusunda güçlü normatif baskılar yaratır. Erkek takipçiler, eril özellikleri benimsemeye çalışırken, kadın takipçiler dişil nitelikleri vurgulayan bir kimlik inşasına yönlendirilir. Bu durum, cinsiyet kimlikleri konusunda bireyler üzerinde derin bir etki yaratabilir ve toplumsal cinsiyet rollerinin pekişmesine katkıda bulunabilir.

Gölge Arketipi, fenomenlerin paylaşımlarında daha örtük bir şekilde ortaya çıkan bir diğer önemli arketiptir. Gölge arketipi, bireyin bilinçdışında bastırdığı ve toplum tarafından kabul görmeyen yönlerini temsil eder. Fenomenlerin karanlık, gizemli veya toplumsal normları zorlayan paylaşımları, izleyicilerin kendi bastırılmış yönleriyle yüzleşmelerine neden olabilir. Bu tür içerikler, izleyicilerin kendi karanlık yönlerini daha fazla keşfetmelerine ve bu yönlerle barışma sürecine girmelerine olanak tanıyabilir, ancak aynı zamanda psikolojik dengesizliklere de yol açabilir.

Sonuç olarak, sosyal medya fenomenlerinin dijital kimlik inşası, Jung'un arketip teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, izleyiciler üzerinde derin psikolojik ve sosyolojik etkiler yaratabileceği görülmektedir. Kahraman, Persona, Anima/Animus ve Gölge gibi arketiplerin sürekli olarak vurgulandığı bu içerikler, takipçilerin kendi kimlik algıları üzerinde baskı yaratabilir ve kimlik krizlerine neden olabilir. Bu süreçte, bireyler sosyal medya aracılığıyla dayatılan normları içselleştirerek, kendi özgün kimliklerinden uzaklaşabilir ve psikolojik sağlıksızlık riski taşıyabilirler. Bu nedenle, sosyal medya fenomenlerinin takipçileri üzerindeki etkilerini anlamak ve bu etkilerin olası sonuçlarına karşı farkındalık oluşturmak, modern toplumsal yapılar içinde büyük bir önem taşır.

c. Sosyal Statü ve Prestij

Sosyal medya, modern toplumda bireylerin sosyal statülerini sergiledikleri ve prestij kazandıkları bir mecra haline gelmiştir. Özellikle geniş takipçi kitlesine sahip sosyal medya fenomenleri, paylaştıkları içeriklerle lüks yaşam tarzlarını, seyahatlerini ve başarılarını sürekli olarak göz önünde tutarlar. Bu tür paylaşımlar, takipçiler üzerinde hem maddi hem de manevi baskılar yaratır, zira izleyiciler, fenomenlerin sahip olduğu yaşam tarzını benimsemek ve buna uygun bir statü sergilemek arzusuna kapılırlar. Bu durum, bireyler üzerinde çeşitli psikolojik ve sosyal sonuçlar doğurabilir.

Göstergebilimsel açıdan ele alındığında, fenomenlerin paylaşımlarında yer alan lüks arabalar, pahalı kıyafetler, egzotik tatil yerleri ve prestijli mekanlarda çekilmiş fotoğraflar, izleyiciler için statü sembolleri haline gelir. Roland Barthes'ın mitoloji teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, bu semboller, yalnızca bireysel başarıyı değil, aynı zamanda toplumsal bir norm olarak sunulan başarı ve zenginlik ideolojisini de pekiştirir. Takipçiler, bu görsel ve sembolik mesajlarla dolaylı olarak başarı ve prestijin belirli maddi değerler üzerinden tanımlandığını ve bu değerlere ulaşmanın toplumsal bir gereklilik olduğunu içselleştirirler.

Bu süreçte, Carl Gustav Jung'un arketipler teorisi bağlamında, fenomenlerin sergiledikleri lüks yaşam tarzları, "Kahraman Arketipi" ve "Gölge Arketipi" gibi derin psikolojik yapıları tetikleyebilir. Kahraman arketipi, başarı ve zaferle özdeşleşen bir figürü simgelerken, sosyal medya fenomenlerinin başarı hikayeleri ve mükemmel yaşamları, takipçilerin kendi hayatlarında bu kahraman rolünü üstlenme arzularını körükler. Ancak, bu arzu, bireylerin gerçek yaşam koşullarıyla uyumlu olmayabilir ve onları hayal kırıklığına uğratabilir. Kendi hayatlarında bu başarı ve statüye ulaşamayan bireyler, kendilerini yetersiz hissetme ve depresyona girme riskiyle karşı karşıya kalabilirler.

Öte yandan, Gölge Arketipi, bireyin bilinçdışında bastırıldığı, toplum tarafından kabul edilmeyen ve yüzleşmekten kaçınılan yönlerini temsil eder. Fenomenlerin sergilediği aşırı lüks ve başarıya odaklı yaşam tarzı, takipçilerde kıskançlık, hırs ve rekabet gibi karanlık duyguları tetikleyebilir. Bu süreç, bireylerin sosyal medya üzerinden sürekli olarak kendilerini başkalarıyla kıyaslamalarına ve kendi içsel dünyalarında çatışmalara yol açabilir. Sosyal medya ortamında sürekli olarak diğerlerinin başarılarını ve zenginliklerini izlemek, bireylerde kendi hayatlarının yetersiz olduğu duygusunu pekiştirerek, benlik saygısının azalmasına ve psikolojik refahın olumsuz etkilenmesine neden olabilir.

Sosyal statü ve prestijin bu şekilde tanımlanması, bireyleri sürekli olarak daha fazlasını elde etmeye zorlar ve bu durum, modern toplumda yaygınlaşan "tüketim kültürünün" bir yansımasıdır. Jean Baudrillard'ın tüketim toplumu eleştirisi, bu durumu açıklamak için önemli bir çerçeve sunar. Baudrillard'a göre, modern tüketim toplumunda insanlar artık sadece ihtiyaçlarını karşılamak için değil, aynı zamanda statü kazanmak ve kimliklerini ifade etmek için tüketirler. Fenomenlerin sergilediği lüks yaşam tarzları, bu tüketim kültürünün bir parçası olarak, izleyicileri belirli ürünleri ve yaşam biçimlerini satın almaya teşvik eder. Ancak, bu durum, bireylerde maddi baskılar yaratabilir ve onları ekonomik olarak zorlayabilir.

Sosyal ve psikolojik refahın bu süreçte olumsuz etkilenmesi, bireylerin sosyal medya kullanımından kaynaklanan stres ve kaygı düzeylerinin artmasına yol açabilir. Bireyler, sosyal medya üzerinden sürekli olarak diğerlerinin hayatlarını izlemek ve bu hayatlarla kendi hayatlarını kıyaslamak durumunda kaldıkça, kendi yaşamlarından memnuniyetsizlik duygusu artar. Bu memnuniyetsizlik, bireylerin psikolojik olarak tükenmesine, anksiyete ve depresyon gibi psikolojik rahatsızlıklara yol açabilir.

Sonuç olarak, sosyal medya fenomenlerinin sergilediği sosyal statü ve prestij, bireylerin kimlik inşasında ve sosyal hayatlarında önemli bir rol oynamakta, ancak aynı zamanda onların psikolojik ve sosyal refahlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu süreç, bireylerin sürekli olarak kendilerini kanıtlama ihtiyacı hissetmelerine, maddi ve manevi baskılar altında kalmalarına neden olabilir. Bu bağlamda, sosyal medya fenomenlerinin paylaşımlarının etkilerini anlamak, bu etkilerin bireyler üzerindeki olumsuz sonuçlarını hafifletmek ve toplumsal farkındalık yaratmak açısından büyük önem taşımaktadır.

c) Sosyal Medya Bağımlılığı ve Duygusal Tükenmişlik

- **Bağımlılık Oluşumu:** Fenomenlerin sosyal medya üzerindeki etkileri, bireylerde sosyal medya bağımlılığının gelişmesine neden olabilir. Sürekli olarak fenomenleri takip etme, beğenme ve yorum yapma gereksinimi, bireylerin günlük yaşamlarını olumsuz etkileyebilir. Sosyal medya bağımlılığı, bireylerin gerçek hayattan kopmalarına ve sanal bir dünyada yaşamalarına yol açabilir. Bu durum, bireylerde duygusal tükenmişlik, stres ve anksiyete gibi psikolojik sorunların gelişmesine neden olabilir.
- **Duygusal Tükenmişlik:** Sosyal medya, bireyler üzerinde sürekli bir etkileşim ve iletişim baskısı yaratır. Bu baskı, zamanla bireylerde duygusal tükenmişliğe yol açabilir. Fenomenlerin sürekli olarak mükemmel ve mutlu bir yaşam tarzı sergilemeleri, izleyicilerde bu standartlara ulaşamama kaygısı yaratabilir. Bu kaygı, bireylerde duygusal bir yorgunluk hissi uyandırabilir ve onların sosyal medya kullanımından duydukları memnuniyeti azaltabilir.

d) Toplumsal Normların Yeniden Üretimi ve Eleştirisi

- **Toplumsal Normların Güçlenmesi:** Fenomenlerin paylaşımları, mevcut toplumsal normların güçlenmesine ve devamına katkıda bulunur. Özellikle güzellik, başarı ve toplumsal statü gibi normlar, sosyal medya üzerinden sürekli olarak yeniden üretilir. Bu

durum, toplumsal normların eleştirilmesini zorlaştırır ve bireylerin bu normlara uyma baskısını artırır.

- **Normların Eleştirisi ve Direniş:** Bununla birlikte, bazı fenomenler, toplumsal normlara meydan okuyan ve alternatif yaşam tarzlarını sergileyen içerikler paylaşmaktadır. Bu tür paylaşımlar, toplumsal normların eleştirilmesine ve yeniden değerlendirilmesine olanak tanır. Bireyler, bu içerikler aracılığıyla toplumsal normlara karşı bir direniş geliştirebilir ve kendi alternatif kimliklerini inşa edebilir.

Bulgular, sosyal medyanın bireylerin benlik algısı, beden imajı ve toplumsal roller üzerinde derin ve kalıcı etkiler yarattığını göstermektedir. Bu araştırma, sosyal medyanın bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerini anlamak ve bu konuda farkındalık yaratmak için önemli bir katkı sunmaktadır. Ayrıca, fenomenlerin paylaşımlarının toplumsal normların yeniden üretimindeki rolü, bireylerin kimlik inşa süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve sosyal medya bağımlılığının potansiyel tehlikelerini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu tez, sosyal medya fenomenlerinin Özçekim paylaşımlarında ki arketiplerin ve göstergelerin derin psikolojik ve kültürel etkiler yarattığını göstermektedir. Jung'un arketip teorisi ve göstergebilimsel analiz yöntemleri kullanılarak yapılan bu çalışma, Özçekim'lerin dijital kimlik inşasında ve toplumsal normların pekiştirilmesinde kritik bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

- Altınay, Z. (2015). İkonografik analiz yöntemi ve medya çalışmaları. İletişim Araştırmaları Dergisi, 7(3), 102-108.
- Arnheim, R. (1954). Art and visual perception: A psychology of the creative eye. Berkeley, CA: University of California Pres:
- Arnheim, R. (1969). Visual thinking. Berkeley, CA: University of California Pres:
- Arnheim, R. (1982). The power of the center: A study of composition in the visual art: Berkeley, CA: University of California Pres:
- Aydoğdu, H. (2016). Görsel iletişim ve ikonografi. Sanat ve Tasarım Dergisi, 4(1), 123-130.
- Bandura, A. (1977). Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997) *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman and Company, s. 35-45.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. Media Psychology, 3(3), 265-299.
- Barnett, R. (2015). *Visual Culture and the Arnheim Legacy*. Cultural Studies Review, 41(3), 23-35.
- Barthes, R. (1957). Mythologie: Paris, France: Editions du Seuil.
- Barthes, R. (1964). Elements of semiology. New York, NY: Hill and Wang.
- Barthes, R. (1977). Image-Music-Text. New York, NY: Hill and Wang.
- Baudrillard, J. (1970). La société de consommation. Paris, France: Denoël.
- Beck, U. (1992). Risk society: Towards a new modernity. London, England: Sage Publication:
- Bem, S. L. (1993). *The Lenses of Gender: Transforming the Debate on Sexual Inequality*. New Haven: Yale University Press.
- Berger, J. (1972). Ways of seeing. London, England: Penguin Book:
- Blumer, H. (1969). Symbolic interactionism: Perspective and method. Berkeley, CA: University of California Pres:

- Bolen, J. S. (1984). *Goddesses in Everywoman: Thirteen Powerful Archetypes in Women's Lives*. San Francisco: Harper & Row, s. 45-46.
- Bondanella, P. (2005). Umberto Eco and the open text: Semiotics, fiction, popular culture. Cambridge, England: Cambridge University Press:
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). Westport, CT: Greenwood.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York, NY: Routledge.
- Campbell, J. (2008). *The hero with a thousand face*: Novato, CA: New World Library.
- Campbell, J. (1988). *The Power of Myth*. New York: Doubleday.
- Campbell, J. (1949). *The Hero with a Thousand Faces*. Princeton: Princeton University Press, s. 30-31.
- Chandler, D. (2007). *Semiotics: The basics* (2nd ed.). London, England: Routledge.
- Culler, J. (1983). *On deconstruction: Theory and criticism after structuralism*. Ithaca, NY: Cornell University Press:
- Durand, G. (1997). *The Anthropological Structures of the Imaginary*. London: Routledge.
- Dyer, R. (1998). *Star*: London, England: British Film Institute.
- Eco, U. (1962). *Opera aperta*. Milan, Italy: Bompiani.
- Eco, U. (1976). *A theory of semiotic*: Bloomington, IN: Indiana University Press:
- Eliade, M. (1964). *Shamanism: Archaic techniques of ecstasy*. Princeton, NJ: Princeton University Press:
- Entwistle, J. (2015). *The fashioned body: Fashion, dress and modern social theory*. Cambridge, England: Polity Press:
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processe: *Human Relations*, 7(2), 117-140.
- Foucault, M. (1976). *La volonté de savoir*. Paris, France: Gallimard.
- Freud: (1913). *Totem and taboo*. London, England: Routledge.
- Freud, S. (1923). *The Ego and the Id*. London: Hogarth Press.

- Geertz, C. (1973). *The interpretation of culture*: New York, NY: Basic Book:
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press, s. 81-92, 187-202.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Garden City, NY: Anchor Book:
- Grogan: (2008). *Body image: Understanding body dissatisfaction in men, women, and children* (2nd ed.). London, England: Routledge.
- Hall: (1980). Encoding/decoding. In : Hall, D. Hobson, A. Lowe, & P. Willis (Ed:), *Culture, media, language: Working papers in cultural studies, 1972-79* (pp. 128-138). London, England: Hutchinson.
- Harter: (1999). *The construction of the self: A developmental perspective*. New York, NY: Guilford Pres:
- Harter: (2012). *The construction of the self: Developmental and sociocultural foundations* (2nd ed.). New York, NY: Guilford Pres:
- Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94(3), 319-340.
- Jaffé, A. (1971). *The Myth of Meaning*. London: Penguin Books.
- Jung, C. G. (1953). *Collected works of C.G. Jung, Volume 7: Two essays on analytical psychology*. Princeton, NJ: Princeton University Pres:
- Jung, C. G. (1959). *The archetypes and the collective unconscious* (2nd ed.). Princeton, NJ: Princeton University Pres:
- Jung, C. G. (1963). *Mysterium Coniunctioni*: Princeton, NJ: Princeton University Pres:
- Jung, C. G. (1964). *Man and his symbol*: Garden City, NY: Doubleday.
- Jung, C. G. (1968). *The archetypes and the collective unconscious* (2nd ed.). Princeton, NJ: Princeton University Pres:
- Jung, C. G. (1969). *Aion: Researches into the phenomenology of the self* (2nd ed.). Princeton, NJ: Princeton University Pres:
- Kaplan, R., & Kaplan: (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge, England: Cambridge University Pres:

- Kress, G., & van Leeuwen, T. (2006). *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). London, England: Routledge.
- Knox, J. (2003). *Archetype, Attachment, Analysis: Jungian Psychology and the Emergent Mind*. London: Routledge.
- Lévi-Strauss, C. (1963). *Structural anthropology*. New York, NY: Basic Book.
- McGuire, W. (1974). *The Freud/Jung letters: The correspondence between Sigmund Freud and C.G. Jung*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Mitchell, W. J. T. (2002). *Showing seeing: A critique of visual culture*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Moore, R., & Gillette, D. (1991). *King, warrior, magician, lover: Rediscovering the archetypes of the mature masculine*. San Francisco, CA: HarperOne.
- Moriarty, M. (1991). *Roland Barthes*. Cambridge, England: Polity Press.
- Navarro, J. (2008). *What every BODY is saying: An ex-FBI agent's guide to speed-reading people*. New York, NY: HarperOne.
- Panofsky, E. (1939). *Studies in iconology: Humanistic themes in the art of the Renaissance*. New York, NY: Oxford University Press.
- Panofsky, E. (1953). *Early Netherlandish painting*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Panofsky, E. (1955). *Meaning in the visual art*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Peirce, C. : (1931-58). *Collected papers of Charles Sanders Peirce* (Vol: 1-6). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Perloff, R. M. (2014). Social media effects on young women's body image concerns: Theoretical perspectives and an agenda for research. *Sex Roles*, 71(11-12), 363-377. <https://doi.org/10.1007/s11199-014-0384-6>
- Perloff, R. M. (2016). Social media effects on young women's body image concerns: Theoretical perspectives and an agenda for research. *Sex Roles*, 71(11-12), 363-377. <https://doi.org/10.1007/s11199-014-0384-6>
- Perloff, R. M. (2018). Özçekim harm: Social media and body image in young adult women. *Psychology of Popular Media Culture*, 7(2), 151-165. <https://doi.org/10.1037/ppm0000142>

- Pitts, V. (2003). *In the flesh: The cultural politics of body modification*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Rich, A. (1976). *Of woman born: Motherhood as experience and institution*. New York, NY: W.W. Norton & Company.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving the self*. New York, NY: Basic Book:
- Rutledge, P. (2016). The psychological effects of social media. In : Wilson (Ed.), *The social media reader* (pp. 25-45). New York, NY: Springer.
- Saltz, J. (2014). Art at arm's length: A history of the Özçekim. *New York Magazine*, 25, 25-40.
- Samuels, A. (1986). *Jung and the Post-Jungians*. London: Routledge.
- Saussure, F. de. (1916). *Course in general linguistics* (C. Bally & A. Sechehaye, Ed:). Chicago, IL: Open Court Publishing.
- Saussure, F. de. (1983). *Course in general linguistics* (C. Bally & A. Sechehaye, Ed:). Chicago, IL: Open Court Publishing.
- Schroeder, J. E. (2002). *Visual consumption*. London, England: Routledge.
- Senft, T. M., & Baym, N. K. (2015). What does the Özçekim say? Investigating a global phenomenon. *International Journal of Communication*, 9, 1588-1606.
- Shamdasani: (2003). *Jung and the making of modern psychology: The dream of a science*. Cambridge, England: Cambridge University Pres:
- Smith, G. W. (1983). Erving Goffman: The impact of his work. *Australian and New Zealand Journal of Sociology*, 19(1), 71-88.
- Smith, J. (2003). *The Visual Mind: Arnheim's Influence on Art Theory*. *Art Journal*, 67(2), s. 45.
- Smith, G. W. (2006). Goffman's influence in social psychology. *Symbolic Interaction*, 29(2), 43-67. <https://doi.org/10.1525/si.2006.29.2.243>
- Sontag: (1977). *On photography*. New York, NY: Farrar, Straus and Giroux.
- Stevens, A. (1994). *Jung: A very short introduction*. Oxford, England: Oxford University Pres:

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & : Worchel (Ed:), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Monterey, CA: Brooks/Cole.

Tiggemann, M. (2002). Media influences on body image development. In T. F. Cash & T. Pruzinsky (Ed:), *Body image: A handbook of theory, research, and clinical practice* (pp. 91-98). New York, NY: Guilford Pres:

Tiggemann, M., & Slater, A. (2014). NetGirls: The internet, Facebook, and body image concern in adolescent girl: *International Journal of Eating Disorders*, 46(6), 630-643. <https://doi.org/10.1002/eat.22141>

Turkle: (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. New York, NY: Basic Book:

Ünlüer, A. (2020). Gençlerin Özçekim paylaşım motivasyonları: Sosyal medya ve benlik sunumu ilişkisi. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 8, 1-20.

Vogel, E. A., Rose, J. P., Roberts, L. R., & Eckles, K. (2014). Social comparison, social media, and self-esteem. *Psychology of Popular Media Culture*, 3(4), 206-222. <https://doi.org/10.1037/ppm0000047>

Wolf, N. (1991). *The beauty myth: How images of beauty are used against women*. New York, NY: HarperCollin:

Yıldırım, A. (2015). Dramaturji kuramı: Erving Goffman'ın katkıları ve güncel uygulamaları. *Sosyoloji Dergisi*, 3(2), 75-82.

Yıldız, M., & Çetinkaya, A. (2018). Dijital topluluklar ve Özçekim paylaşımı: Yeni medya üzerine bir inceleme. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 3(4), 204-219.

Yaylagül, L. (2006). *Medya, iletişim ve kültürel çalışmalar*. İstanbul, Türkiye: Kalkedon Yayınları.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Zafer YILMAZ
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Yunus Emre Lisesi-2006
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Sinema TV Bölümü, Antalya, 2012
Yüksek Lisans Tez Konusu	ÖZÇEKİM PAYLAŞIMININ (SELFİE-FOTOĞRAF) SOSYAL MEDYA KULLANICILARININ BENLİK ALGISI VE BEDEN İMAJINA ETKİSİNDEKİ ROLÜ
Doktora Diploması	
Doktora Tez Konusu	
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Özel Sektörde Televizyon Program Yapım ve Sunucu